UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Homiliæ Qvadragesimales Reverendissimi D.ni P. F. Hieronymi Baptistæ De Lanvza Venerabilis memoriæ Episcopi Barbastrensis & Albarrazini, Ord. FF. Prædicatorum

Ex Hispanico idiomate in latinum perfectè fideliterq[ue] iuxta posteriorem omnium, nouamq[ue] editionem translatæ, & ab innumeris cùm S. Scripturæ, tùm SS. Patrum typographicis erroribus emendatæ ... cum triplici Indice ...

Lanuza, Jerónimo Bautista de

Antverpiæ, 1649

Primo die Sabbati. Homilia Qvarta. De Apostolis in tempestate. Et cum serò esset, erat nauis in medio mari, & Iesus solus in terra. Marc.6.

urn:nbn:de:hbz:466:1-53012

Visual Library

58 Hic gratiſſima erit ſententia D. Aug. quam proponit, vt marito perſuadeat, remittat opprobrium ſibi ab vxore illatum. Domine (ait) Herculanas vires hic deſidero. Procul abſit, replicat D. Auguſt. ſi fide viua præmium attenderis, quod tibi promittitur: *Si adſit fides, non erit durum.* Magnoperè demiratur Rupertus, qui fieri potuerit, quòd primæua illa mulier, tam cunctanter egerit, & ſine vlla commotione collocuta fuerit ſerpenti, & cum eo fœdus inierit. Num ignorabat illa, ſerpentem ex ſe loqui non poſſe, & eius linguam à natura alia ſuperiori moueri, quæ nec eſſet Deus, nec eſſe poſſet Angelus: cum ab ea exigeret, vt quid ageret contra Dei præceptum? Num latebat eam, illud, quod ei promittebat, per ſerpentem compleri non poſſe, dixero vlterius, nec per totam naturam creatam? Quid igitur mulierem detinuit, adeò ſecuram, & per otium colloquentem cum ſerpente, vt ſe vltro ei tradat, & proprij cordis dominium conſignet? Nihil te moueat (ait Rupert.) Attende, quàm præclara ei ſpondeat: ad minus, *Eritis ſicut Dij.* Propitius ſit mihi Deus: quàm libenter audituris, qui aliquid promittit. Rem ſtupore dignam aduertimus in aulis Principum: Quàm patiens alter perferat & malos dies, & peiores noctes obmuteſcens, ſeipſum comprimens, demordens ſibi linguam, diſſimulans in rebus ſibi duriſſimis: ſpero enim, ait, Domine, quòd me ad talem commendam ſeu dignitatem, ſeu officium, ſeu locum honeſtum in patria mea promouebunt: Hac ſpe allectus, & promiſſis mendacibus, doloſis, & adulatoriis ſibi applaudit miſer hic: hac fultus, laboribus non parcit, ſilet in opprobriis, diſſimulat in dicteriis.

D. Aug. Lib. 2. de adulter. coniug. ad Pollentium. To. 6.

Lib. 5. in Gen. c. 3. Geneſ.

Gen. c. 3. 5.

Si fallacia promiſſa ſufficiant ad ineundum fœdus etiam cum ipſis ſerpentibus, & pacificè cum illis conuerſandum, an non plus ſatis erit promiſſum tam nobile. *Vt ſitis filij Patris veſtri qui in cælis eſt,* iuratum ab eo, qui nec mentitur nec mentiri poteſt: vt fædus ineas cum eo, qui tibi ſerpens eſt, cum inimico, qui tibi inuidet, qui te offendit? O Domine ſerpens eſt, coluber eſt, venena ſpirans. Tranſeat, ſed aures arrige ad ea, quæ tibi promittuntur, ſi fædera pacis cum eo ſanciueris, ex charitatis viſceribus: remiſſionem peccatorum, & culparum obtinebis indulgentiam, Eris ſicut filius Dei per gratiam quâ regni cæleſtis & gloriæ felix hæres efficiaris. Amen.

SVMMARIVM

HOMILIÆ QVARTÆ SEQVENTIS.

COMPREHENDIT Sanctum Euangelium ſtupendum plane miraculum quod iam pridem cecinerat Dauid, perpendens in eo ſex admiratione digniſſima *a*. Et per hoc proponit nobis Chriſtus
a §. 1. octo documenta. Primum, quod nobis immittat tempeſtatem, in bonum noſtrum *b*. vt maioribus nos periculis eripiat *c*. Secundum,
b §. 2. quod, vt qui nauigat, timeamus periculum, cui vt exponatur na-
c §. 3. d §. 4. uis, ſufficit vel paruus ventus *d*. & proinde in hoc mundo, quo
e §. 5. 6. quis ſanctior, eo timet magis *e*. Tertium, ventus eſt, quidquid nos moleſtat *f*. Quar-
f §. 7. 8. tum, mundi proſperitatibus minimè fidendum: ſubito enim illas inſequitur tempeſtas *g*. Quintum, vt animos ſumamus in his quæ patimur, ſcientes nos habere Deum
g §. 9. h §. 10. ſpectatorem *h*. cuius oculi nobis vires & alas addunt, multo efficacius, quam ſtru-
i §. 11. 12. thionis pullis ſuis *i*. Sextum, quod celerrimus incedat inflatas calcans vndas, vt no-
k §. 13. ſtras ſedet tempeſtates *k*. Septimum, quod quando Dei præſtolamur auxilium, fortiores ingruant nobis calamitates, idque ad ſalutem noſtram: quia ſæpe venit in eo, quod nobis videtur phantaſma *l*. Octauum, vt conſideremus, quod ille ſit, qui pro-
l §. 14. prietate verbi dicere poteſt: *Ego ſum;* quo nobis ſpem erigit in deſperatiſſimis labo-
m §. 15. ribus *m*.

§. 1. Eſt

§. 1. Eſt hoc miraculum tam celebre, vt à millenis annis Dauid illud decantauerit, ſex præclara in eo perpendens.

§. 2. Submerſit Chriſtus hac tempeſtate diſcipulorum ambitionem: effectus hic eſt tribulationum, notus in Ezechia, & quodam Monacho.

§. 3. Euidenti Chriſtus diſcipulos eripuit periculo, quadam repugnantia commotos: non imputatur peccato illam ſentire, modò obedias, ſicut vaccæ.

§. 4. Mundus mare eſt, vbi vel minimus ventus demergere valet etiam ſanctiſſimos, ſicut declarant columnæ & naues in Modin.

§. 5. Quo quis perfectior, eo timidior, plura enim poſſidet, quæ perdat.

§. 6. Vir ſanctus magis timet, quia minimus ventus valet eum demergere, adde & exurere flatus vnius Dipſadis.

§. 7. Bellum mouet in mundo, ſicut in mari merus ventus, vidit hoc Salomon, dixit hoc Dauid.

§. 8. Expertus eſt Aman eſſe ventum, quidquid turbat hoc mare, & confirmat Iſaias bullâ aquæ.

§. 9. Breui tempore tranſeunt Apoſtoli ex magna voluptate ad maiores labores. Caſus eſt quotidianus vt dixit Cræſo Solon.

§. 10. Spectat Chriſtus Apoſtolos laborantes in remigando: ſunt enim ſancti in laboribus ſuis illi ſpectaculum periucundum.

§. 11. Oculi Dei remigantium ſpectatores, in aduerſitatibus ſuis animos miniſtrant & alas, multo felicius, quam intuitus ſtruthionis.

§. 12. Cogites te laborantem in remigando, à Deo fixis oculis ſpectari; hoc quoque Iob requirebat.

§. 13. Præuidit Iob adhinc duobus mille annis Chriſtum inambulantem ſuper mare, qui nobis promittit, quod liberaturus accurret, dum nobis expedierit.

§. 14. Dum ſperant Apoſtoli remedium, auget illis Chriſtus formidinem, & credunt phantaſma eſſe. Hic eſt effectus tribulationis.

§. 15. Vno Ego ſum, *illis dat fiduciam. Tenet illam, qui in eius gloriam ſe tribulationibus exponit, quem in illis Deus non deſerit, vt diabolus mundus & caro.*

HOMILIA IV.

DE APOSTOLIS IN TEMPESTATE.

Primo die Sabbati Quadrageſimæ.

Et cum ſerò eſſet, erat nauis in medio mari, & Ieſus ſolus in terra, Marci 6.

¶ 1 PROPONIT nobis diuinus hiſtoriographus D. Marcus diſcipulos vectos nauiculâ in medio maris Galilææ, terribili tempeſtate concuſſos, timidos, anxios & naufragij metu perturbatos inflatis vndis & turbinibus totis viribus contra nitentes. Pariter deſcribit nobis Chriſtum ipſos ſpectantem, nocte licet media: diuinis enim eius oculis, nullæ tenebræ ſunt obſcuræ: ſic cantante Dauid: *Tenebræ non obſcurabuntur à te, & nox ſicut dies illuminabitur.* Ps. 138. 12 Denique enarrat qualiter eos mortis periculo eripuerit, perambulans mare, vt pauimentum ſtratum lapide, ſuæ ſupremæ dans poteſtatis exemplum. Contigit vero hoc, ipſo die conuiuii quinque panum, & duorum piſcium, quando viſo tam illuſtri miraculô, quod Chriſtus fecerat, turbæ cum verum

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Meſſiam crediderunt, & vt talem eum Regem creare deſinierunt ſaniori certè conſilio, quàm ſui anteceſſores, qui de Ægyptiaca ſeruitute liberati, perambulantes Arabiæ deſerta, ſederunt comedere, bibere, & à menſa ſurgentes extulerunt vitulum conflatilem, eumque vt Deum adorârunt; quaſi ille ipſos eduxiſſet de Ægypto. Hi, vt aduertunt D. Baſil. *a.* & Chryſoſt. *b.* & D. Hier. *c.* & D. Amb. *d.* non ſolùm comederunt, ſed & biberunt in tantum, vt hæc idololatria, vini ſeu ebrietatis opus fuerit & effectus, *e. Sedit populus manducare & bibere, & ſurrexerunt ludere.* Hic verò hoc periculum abfuit: cum nullum fuerit vinum, nec potus, vt dicemus eo die, quo de hoc tractabimus; quin potius iuſta quædam fuit determinatio: Chriſtus autem, qui eorum manibus Rex creandus non erat, eis hoc non permiſit, ſed ſilentio ſe eis ſubtrahens, fugiens in montem ipſe ſolus; rigoroſè diſcipulis præcepit, vt illico nauem aſcenderent, & cum ab altero maris littore præſtolarentur, & ipſe dimittens turbas ſucceſſit in montem ad conſuetum orationis exercitium.

a Hom. 1. & 5. de ieiun.
b Hom. 1. in Geneſ.
c Lib. 2. contra Iouinia.
d Lib. de Elia c. 6.
e Exod. 32. 6.

Soluerunt è portu diſcipuli ad ſolis occaſum, & mediæ noctis ſilentio in altum maris prouecti ſæuiſſima iactantur tempeſtate. Chriſtus ex montis ſupercilio vidit eos laborantes in regimando, & circa quartam vigiliam noctis, id eſt, circa diluculum venit ad eos ambulans ſuper mare, vt eis manum extenderet. Illi, vt viderunt ſupra fluctus ambulantem hominis ſpeciem, phantaſma iudicarunt, vel viſionem, quô maiori adhuc formidine corripiebantur, nec eos iam ita pelagi turbines perterrebant, quàm id, quod oceani fluctibus inambulans horrebant, illis magis ac magis appropinquans. Accedit Chriſtus: Confidite, filij, ego ſum: Nondum illi fidebant, vnde & D. Petrus, Domine, ſi tu es, iube me venire ſuper aquas. Annuit Chriſtus: confeſtim ſe Petrus pelago commiſit, ambulans ſuper aquas, vt veniret ad Ieſum, porrò vt videt ſibi ſuperbas irruentes vndas, timet, fiducia deficit, quæ eum ſuper maris aquas ſuſtinebat, & vt cœpit mergi, Chriſtum inuocat: Domine ſalua me. Adeſt Chriſtus: modicæ fidei, quare dubitaſti & cum D. Petro nauim aſcendit, & illico nauis appulit ad terram Geneſareth: vbi Chriſtus, vt fons ſalutis, illam millenis infirmis communicauit. Deprecantur eum, apud eos maneret: videbant enim, oculis teſtibus, quanta eis manaret ex eius conſortio vtilitas: ſed ait illis, ſe ad eos tantummodo miſſum non eſſe, ſed & ad aliis quoque miſericordiæ ſuæ dona diſtribuenda, veniſſe. Hodie nobis erit fons ſalutis, fons gratiæ, eam igitur deprecemur Reginæ cæleſtis interceſſione. *Aue Maria.*

§. 2. Eſt hoc miraculum tam celebre, vt à millenis annis Dauid illud decantauerit: ſex præclara in eo perpendens.

DEclarat D. Euthymius Zigabenus quandam difficultatem, in quam plures offendunt, qui conſiderant, id quod Dauid 2.
pſallit: *Qui deſcendunt mare in nauibus facientes operationem in aquis multis, ipſi viderunt opera Domini, & mirabilia eius in profundo.* (*Pſal. 106. 23.*) Nulla opponitur difficultas, quin maximè in pelagi regimine Deus oſtendat ſuam omnipotentiam: eſt enim animal plus cæteris ferum, & indomitum, quod nec parum, nec multum totâ poteſt detineri hominum potentiâ, Deus ſolus, eſt, qui mare regit, infrænat, detinet, quando & quomodo libuerit. Ita teſtatur D. Iacobus, in illa Miſſa, quam compoſuit. *Deus cuius gloriam cæli enarrant, terra eius dominationem, mare autem eius omnipotentiam.* (*D. Iacob. Orat. 2 in ſua Liturgia, in princip.*) Obiicies: Crediderim, eos maxima mirabilia Dei vidiſſe in mari, qui in illud deſcenderunt, ſine nauibus, vel ſine ſcaphis illud tranſuadârunt, quales fuerunt filij Iſrael, quando tulit eos Dominus de Ægypto, cum ad oram maris rubri acceſſiſſent, inſequente eos Pharaone: aperuit eis Deus viam per medium maris profundum, & ſicco pede pertranſiêrunt; Miraculo tam celebri, vt pſalmo præcedenti Dauid illud quaſi Dei omnipotentiæ ſtatuerit primicerium: *Vt notam faceret potentiam ſuam, & increpuit mare rubrum & exſiccatum eſt, & deduxit eos in abyſſis, ſicut in deſerto, &c. Et operuit aqua tribulantes eos, vnus ex eis non remanſit.* (*Pſ. 105. 9.*) Voluit Deus ſuam magnificare potentiam & magnificauit, cum maris compeſcuit petulantiam; per quod viam ſtrauit qua populus ſuus per vndas maris indemnis tranſiret, quaſi per deſerta ambulaſſet, & iiſdem inimicos inſequentes ad vnum omnes inuoluit.

Et hoc ipſum miraculum, ille qui interfuit Moyſes, decantauit: *Dextera tua Domine, magnificata eſt in fortitudine.* Sed in quo? *In ſpiritu furoris tui congregatæ ſunt aquæ. Stetit vnda fluens, congregatæ ſunt abyſſi in medio mari.* (*Exod. 15. 8.*) Excandeſcente, te Domine, in Ægyptios inimicos tuos, vtrimque collectæ ſunt aquæ, viam aperientes & fluidas maris vndas, quo populus tranſiret, inſtar firmiſſimi parietis induraſti: & hinc inde coniunctæ & ſociatæ ſteterunt immobiles.

Ita

Ita vt populo Iſrael via ſecuriſſima & ampliſſima in tranſitum ſtatueretur; in laqueum tamen quo hoſtes tuos veluti muſcipulâ, concluderes. Fuit autem hoc miraculum ac prodigium excellens adeo, vt illud audientes omnes illæ barbaræ, ſuperbæ, feræque nationes terrerentur, & tui brachij fortitudine ſuperatos ſe eſſe faterentur. *Dolores obtinuerunt habitatores Philiſthiim. Tunc conturbati ſunt Principes Edom, robuſtos Moab obtinuit tremor* &c. Fuit autem miraculum illud tam ſolemne, vt quadraginta poſt annis eius tam recens fuerit in Iericho memoria, vt dum populus Iſrael promiſſionis terram ingrederetur, omnes illi, quos gigantes dixiſſes, & quibus Iſraelitæ comparati, locuſtæ videbantur, tanto terrore concuterentur, vt eorum corda langueſcerent. Sic teſtata eſt optima illa Rahab Iſraelitarum exploratoribus: *Audiuimus, quod ſiccauerit Dominus aquas maris rubri ad veſtrum introitum, quando egreſſi eſtis de Ægypto &c. & hæc audientes pertimuimus, & elanguit cor noſtrum, nec remanſit in nobis ſpiritus ad introitum veſtrum: Dominus enim Deus veſter, ipſe eſt Deus in cælo ſurſum, & in terra deorſum.* Quocirca, nos iam deuictos arbitramur: tali enim Deo, qui tanta pollet ſuper maris fluctus auctoritate, quæ poſſet opponi violentia, quis reſiſtet? An ergo hoc ſupremum fuerit operum Dei, vt Dauid ludit, quod viderunt hi: *Qui deſcendunt mare in nauibus*, vndas & ventos depugnantes. *Facientes operationem in aquis multis, ipſi viderunt opera Domini, & mirabilia eius in profundo?*

Ioſue c. 2. 10.

An non viderunt his maiora, qui mare ſicco calle ſine nauibus ingreſſi ſunt, quibus ſe illud exhibebat, vt campum Aprilis tempore floribus germinantem? Ita ſentire videtur Spiritus S. dum ait: *Ex aquâ, quæ ante erat terra arida, apparuit, & in mari rubro via ſine impedimento, & campus germinans de profundo nimio.* Reſpondet D. Euthymius & aſſignat D. Auguſt. rationem quandam, quâ prophetarum intelligamus ſcripturas, hic enim pſalmus prophetice ſcriptus iudicatur. Vidit in Spiritu S. Propheta Chriſti myſteria, ad quæ Deus eius mentem tanto lumine colluſtrarat, vt de eo dicat Spiritus S. *Sicut lux auroræ, oriente ſole, mane abſque nubibus rutilat.* Et ea contemplatus, ait: *Qui deſcendunt mare in nauibus, &c. ipſi viderunt opera Domini, & mirabilia eius in profundo.* Qui ſunt illi, niſi Apoſtoli, quos ſibi elegit ſocios, & ſuorum mirabilium teſtes oculatos? Hi fuerunt, qui ea ſuper omnes mortales viderunt, vt eis dicere liceat: *Quod audiuimus, quod vidimus oculis noſtris, quod perſpeximus; & manus noſtræ contrectauerunt de verbo vitæ.* Illi, de quibus præcipuè dicit D. Ioannes: *Vidimus gloriam eius: Ipſi viderunt opera Domini.* Et ea principaliter viderunt in mari: *Mirabilia eius in profundo.* Nemo ambigit, quin Dauid mirabile illud ſibi propoſuerit, de quo in Euangelio; quod ita cæteris excellens fuit, vt D. Ambroſ. voluerit, cum tam eximium eſſet, quod multo ante Deus Iob illud præmonſtrârit, vnde & illud iam à bis mille annis prædixit, vt dicemus, quod præclarum fuiſſe nemo neget, cum à tam longo temporis interuallo diſtinctè, & dilucidè fuerit præcognitum. Et ait Dauid, Apoſtolos non vnum tantum, ſed plura vidiſſe mirabilia: *Mirabilia eius.* Hæc notat D. Ambr. & ſi ea velimus inſpicere, ſex nobis occurrent, quorum quodlibet prodigium ſingulare prædicatur.

Sap. c. 19. 7. — *In Pſal. 106.* — *Lib. 2. contra Fauſt. c. 7.* — *2. Reg. c. 23. 4.* — *1. Ioan. c. 1. 1.* — *Ioan. 1.* — *Lib. 1. de Inter pel. la. c. 4. & 5.* — *Lib. 1. eiu. c. 5.*

Primum; de quo Dauid: *Dixit, & ſtetit ſpiritus procellæ, & exaltati ſunt fluctus eius, aſcendunt vſque ad cælos* &c. Vel minimô ſuo verbo, quô ventis imperauit, vt tempeſtatem mouerent ſubitò, tanta oborta eſt, vt modò fluctus aëra peterent, modò abyſſos aperirent, & ipſos Apoſtolos ita proſternerent, vt de ventorum ac fluctuum arbitrio dependerent, & quid agerent, ignorarent. Hæc eius fuit magnitudo poteſtatis, vt vnicô ſuo verbo ventis imperaret, mare turbinibus concuterent; quomodo, quando, & quomodolibet, ſic vt in nullo deeſſet: *Ignis, grando, nix, glacies, ſpiritus procellarum, quæ faciunt verbum eius.* Spiritus procellarum, ventos dicit, quia tempeſtatem excitant: hi ſunt eius præcepto adeo parati, vt ad ictum oculi prodeant, & faciant verbum eius. Et ſic hic contigit. Secundum; de quo Dauid. *De neceſſitatibus eorum eduxit eos.* Ad hoc, inquit D. Ambroſ. perambulat Chriſtus volubiles maris vortices, ſicut pauimentum lithoſtrotum, nec id ad vnum, vel duos paſſus, ſed ad medium vſque pelagi: *In medio maris.* Tertium; nec id ſolum agit, ſed & Petro dat poteſtatem & vires ſolô ſuo verbo, vt ipſe aquas pedibus calcet, licet tempeſtate commotas: ita vt (loquente D. Hier.) D. Petro id dederit per gratiam, quod ipſe habebat ex natura. Quartum; Tam erat illic Chriſtus ſecurus, vt Petro ob fidei defectum ſubmergenti accurrat, det manum, eum erigat, ſuſtentet, & progrediatur ſuper aquas multo tutius, quàm tu puerulum manu per aream deducis, quem à caſu erexiſti. Quintum; decantat hoc Dauid: *Statuit procellam eius in auram: & ſiluerunt fluctus eius*: Volendo tantùm ceſſat tempeſtas, redit ſerenum, ſilet fluctuum

Pſ. 148. 8. — *In c. 14. Matth.*

rabies, componuntur venti. Non eſt hic tui ſimilis; quod ſi leonem, vel taurum, vel paſſerem ligatum detineas, & eum pro beneplacito poſſis diſſoluere, non tamen tuæ eſt poteſtatis eundem reducere & religare: Eâ quâ mandat ventis facilitate, vt Oceanum infeſtent, præcipit, vt &
Eccl. 43. 25. recolligantur, & ceſſet mare à feruore ſuo. *In ſermone eius ſiluit ventus, & in cogitatione ſua placauit abyſſos*, teſtatur Spiritus ſanctus.

Sextum; quod vt vltimum particulariter celebrat Dauid: *Deduxit eos in portum voluntatis eorum*: Aſcendit enim Chriſtus cum D. Petro nauim & momentò temporis ad littus applicuit, quò eis præceperat, vt tranſmitterent, nullo eos deducente vento: facta enim erat tranquillitas magna; ſed ſuæ diuinæ voluntatis operante vir-
Ioan. 6. 21. tute. Hoc, vt quid rarum expendit D. Io *Et ſtatim nauis fuit ad terram, in quam ibant*; Mirabilia hæc, vult Dauid, ad Dei gloriam & noſtram conſolationem decantentur. *Confiteantur Domino miſericordia eius, & mirabilia eius filijs hominum.* De nautis, qui eadem, qua Ionas vehebantur oneraria, refert Spiritus Sanctus quòd cum vidiſſent, Iona eiecto, ſilere turbines, æſtum deferuere, & auram fauere, crediderunt Deum Ionæ eum eſſe, qui hæc omnia patraret, & tanta poteſtate præcelleret, proinde tam potentem Deum, timuerunt, ei ſe ſubiecerunt, & relicta infidelitate falſorum Deorum, crediderunt vero Deo, vt aduertit D. Hieron. & ex toto corde tantæ poteſtatis & maieſtatis Domino ſeruierunt, qui mari, ventis, & imperat
Iona c. 1. 15. tempeſtati. *Stetit mare à feruore ſuo, & timuerunt viri timore magno Dominum, & immolauerunt hoſtias Domino, & vouerunt vota* Quid rerum agerent, ſi Chriſtum tam mirabilia cernerent operantem? Hoc quoque nobis Domino tam potenti agendum incumbit: qui tempeſtates in mari concitat, & ſedat, quando & quomodo illi placuerit, ſuorumque tantam gerit ſollicitudinem, vt inflatas ingrediatur vndas, illis laturus auxilium, quos tantis ſimiliter recreat beneficiis; illi nos ſubiiciamus, illum timeamus, diligamus illum, eius nos maximæ ſubmittamus poteſtati, cordaque illi noſtra, vt Domino legitimo noſtro conſecremus.

§. 2. *Submerſit Chriſtus hac tempeſtate diſcipulorum ambitionem: effectus hic eſt tribulationum, notus in Ezechia, & quodam Monacho.*

COntigit hoc mirabile ipſo die ſolemnis conuiuij quo Chriſtus quinque panes & duos piſces diſperſit in quinque millia hominum. Tenebræ terram iam occupauerant: quia quando Chriſtus egit cum Apoſtolis, de ratione inſtituendi hoc conuiuium, ait D. Matthæus Matt. 14. Marc. 6. & Luc. c. 6.
hoc contigiſſe: *Veſpere facto.* Hanc aſſignant rationem, quòd videns Chriſtus turbas, deſcendit ad illos de monte, quibus prædicauit, & eorum infirmos curauit hoc opere toto pene die impeditus. *Quando dies iam cœperat declinare*, ait D. Luc. Tum demum cœperunt Apoſtoli monere Chriſtum, vt dimitteret turbas, vt quærerent ſibi cibos ad manducandum. Hac occaſione mouit Chriſtus quæſtionem: qua ratione aut modo eis de cibis prouidebimus: *Date illis vos manducare*: & accidit id, quod Dominicâ quartâ dicemus. Et ita concludit D. Hier. quòd D. Hier. In c. 14.
Chriſtus hoc conuiuium inſtituit: *Non manè, non aſcendente die, non meridie, ſed veſpere.* Si D. Matt. Tr. 6.
igitur, quando tractari cœptum eſt de conuiuio, iam ſero fuerit, quæ noctis hora potuit eſſe, quâ egit cum Andrea & Philippo, quâ diſpertitu quinque panes, quâ populus per pinquagenos & quinquagenos diuiſus, quâ hi quinque panes & duo piſces omnibus ad quinque, virorum millia diſtributi: quâ commodè cœnati ſunt, donec plenè ſatiarentur? Iam ſol dudum occubuerat. Tum finitô conuiuio, turba miraculi magnitudine commota, cœpit ſyncerè agere de Chriſto in Regem coronando; quia verò percipiebant Chriſtum repugnare, ſermonem quidam intulerunt, quòd etiam nolentem, & repugnantem eum regem crearent, & de facto creaſſent, niſi Chriſtus obſtitiſſet & eorum conatum illu- Ioan. 6. 15.
ſiſſet, fugiens in montem: ita rem narrat D. Ioan *Ieſus cum cognouiſſet, quia venturi eſſent, vt raperent eum, & facerent eum Regem, fugit in montem.*

Voluit Chriſtus damna præuenire hinc oritura, quæ nec diſcipuli, nec turbæ animaduertebant. Primum erat damnum animæ: iam enim Apoſtolis placebat illa turbæ collocutio & conſpiratio; hinc vnum, hinc alterum audiunt, applaudunt, vt res progreſſum habeat, optant, vt opere compleant, quod ſermone concipiebant, 1. Præuenit Chriſtus damna oritura.

quo

quo in ipſis fortiter cœpit æſtuare ſuperba ambitionis gloria, quâ criſtas erigerent. Hæc enim erat, quâ communiter inſoleſcebant, quo tempore imperfectiores fuiſſe notantur, donec venit ſuper illos Spiritus S. qui cunctas illorum expurgauit imperfectiones. Quia enim quadam vice eis Chriſtus dixerat: oportere ſe mori, & denuo reſurgere & regnare; orta eſt inter eos quæſtio, quis eorum eſſet maior in Regno cælorum? quis eorum Chriſto proximus aſſeſſor? Quia & altera vice dixerat Petro circa hanc materiam verbum aliquod, tali cœperunt feruore de primatu contendere, vt neceſſe fuerit ipſos à Chriſto corrigi, & ab ea cogitatione deduci ad humilitatis electionem; quid modo facerent? Iam vnus ſe Ducem, alter Comitem, hic Marchionem ſe opinabatur, & omnes magnos: quia præter id quòd erant eius diſcipuli, huic miraculo fuerant cooperati: quia eorum manibus panis diuidebatur, inſuper & inter illas multiplicabatur. Voluit Dominus hanc extinguere ſcintillam, quæ in eorum cordibus exardeſcebat: ad hoc eos vocat, & vt confeſtim ſe turbis eripiant, præcipit, nauiculâ mare in alteram partem Galilææ tranſmittant, vbi eius præſtolentur aduentum. *Statim coegit diſcipulos ſuos aſcendere in nauim, & vt præcederent eum trans*
Matt. 14. 22. *fretum.* D. Matth. ait: *Statim compulit diſcipulos aſcendere in nauiculam.* Statim vt hanc extingueret flammam, ad aquas eos compulit; & vt eos de terræ periculis eriperet, oppidò, ſine mora, maris periculis obiiciuntur. Clauum clauo pellit; & ſollicitudo poſterior, priorem expellit: & vt animæ periculis eruantur eos maris tempeſtati inuoluit, vbi corporis diſcrimen incurrant.

6 Eo modo cum illis actum eſt, quo prius cum
D. H. r. Rege Ezechia, vt notat D. Hieron. Conceſſit
Isai. c. 38. Dominus Regi Ezechiæ victoriam toto mundo
Iſai To. 4. famoſiſſimam, de blaſphemo Rege Sennacherib.
II. Effectus tribulationis. Aduertit Deus Regem ſibi de ea congratulari, & effrænem, neſcio quam animum eius ſubire: inſolent ammnitore fortunæ præſentis inflatum, lecto eum damnat, vt febris eum adurat, ad eas metas deducat, vt mandet, ad eum Prophe-
Iſa 38. 1. ta Iſaias ingrediatur, qui dicat Regi: *Diſpone domui tuæ: quia morieris tu, & non viues.* Vt hoc medio faſtuoſum illum genium deprimat, & ſaniora cogitare compellat. *Ne eleuetur cor Ezechiæ poſt incredibiles triumphos & victoriam, infirmitate corporis ſui viſitatur, & audit ſe moriturum.* Hæ cogitationes alias penitus ſubmergant. Eodem planè modo multoties agit Deus cum hominibus, quo egit olim cum Saule. Perſequebatur hic crudelis Dauidem, iam credebat proſperum ſuæ peruerſæ voluntatis ſe ſucceſſum tenere, nullum ad hoc non mouet lapidem, exercitu ſuo inſtar coronæ circumcingit Dauid, qui omnibus armis, præſidiiſque deſtitutus, *Deſperabat ſe poſſe euadere à facie Saul.* 1. Reg. 23. 26.
Quid opus facto, vt Saul has adeo Dauidi perniciosas curas intermittat? Ita rem diſponit Deus, vt eodem momento accurrat veredarius, qui renuntiet Regi Philiſtæos in terram copioſa militum manu irruiſſe, præſidia expugnare, Regnum periclitari. Res hæc innumeris curis animum eius adeo vehementer angebat, vt aliò mentem iam deflecteret, & omittens perſequi Dauid, in hoc ſolum animum intendit & curas, quâ ſe ratione huic periculo expediret, & Philiſthæos regno depelleret, vnde & locus, vbi curſor acceſſerat nomen accepit: vt deinceps vocaretur, *Petra diuidens*: ſeu vt legit Vatablus: *Rupes diuiſionum, vel deſtructionum.* Illa enim cordis anxietas, quâ Saul opprimebatur, eum pro illo tempore à propoſito perſequendi Dauid, omnino diſtraxit.
I. Quæ ſit petra diuidens.

7 Hoc idem agit Chriſtus hodie cum Apoſtolis, ambitionis humanæ ſtudioſis, vt ab ea illos diſtraheret, ex altera parte, portam aperit vt eos in medio pelagi hoſtes inſequantur, ſcilicet ſæuiens adeo mare, vt plus ſatis metu mortis conſternantur, & ſedulò recogitent, qualiter vitę ſuę melius prouideans, eò omnes intendant neruos, nec libeat modo popularem auram venari, aut tumore euaneſcere. Quis neget ex vobis, in vobis non quid ſimile ſæpe practicari? Vitam agis ſolutus in venerem, oculis ludibundis, illecebris ac voluptate plenis, anxius qua ratione puellam in tuam trahas voluntatem, aut eius tibi conſerues inimicam amicitiam: profanus hic ignis cor tuum inuaſit. adeò cœpta eſt exceſcere tua auri habendi cupido, vt ſuis non contenta finibus, aliena moliaris inuadere, dolium inexplebile. Mira fames honoris te habet popularis, mille ventorum turres tibi confingis, quòd tantus ac tantus adhuc ſis futurus, honoripeta. Adeſt Deus, tradit te tempeſtati febribus ardes laterum dolore corriperis, exanthemate cruciaris, mouet tibi vicinus grauiſſimam litem, teſtes adducuntur. O quæ noua ſunt hæc? ô quàm diuerſis modò curis anxiaris? quàm citò priores ab his extinguuntur? Sermo modo; concilium ineundum de confeſſione, Communione, teſtamento, vitæ emendandæ propoſito, & qua ratione te huic eripias calamitati. Monaſticæ profeſſionis Religio-

 ſus

ſus laſciuis & impuris cogitationibus fatigabatur inquietus, quibus reſiſtendis erat infirmus. Conſulit Abbatem patrem ſpiritualem, inquirit remedium; cui ille præſcripſit quotidiana illa remedia, ieiunia, vigilias, diſciplinas &c. nihil proficiunt: ingemiſcit: Pater, nullo non tempore profundo Venerearum cogitationum demergor infelix. Sanctus Abbas omne argentum & Sacriſtiæ venerandas reliquias colligit, abſcondit, & clanculum rem ita diſponit, vt ſint qui eum accuſent furti, teſtes adſint, quorum vnus teſtatur: vidi ego eum circa Sacriſtiam: prodit alter, vidi ego eum horâ opportunâ, ſilenter incedentem: tertius affirmat: cognoſco ſcurras quoſdam, qui ſe eius amicos venditant, & illorum manibus ad furtum vſus eſt. His negotiis, proceſſibus, interrogationibus aliquot interfluunt dies: quibus iam elapſis, vocat ad ſe Abbas Monachum. Quid modo, fili? quis illarum cogitationum impudicarum, quibus opprimebaris, ſtatus? An his adhuc impugnatis? O Pater mi, de his mihi loqueris? Emorior curis ingentibus æger, qua ratione ſatisfaciam obiectionibus, quibus furti reus inſimulor, & fornicari libeat? Fili: hoc prætendebam, clauum clauo pellere; & huius proceſſus moleſtiâ, immundarum cogitationum ſopire libidinem. Idem patet in diſcipulis feciſſe Chriſtum.

§. 3. Euidenti Chriſtus diſcipulos eripuit periculo, quâdam repugnantiâ commotos: non imputatur peccato illam ſentire, modo obedias ſicut vacca.

8 SEcundum periculum, quod Apoſtolos conſequebatur, erat corporis, ſcilicet totalis quædam omnium ruina, nulla enim maior eſſe poterat, quàm illa, quæ neceſſario conſequi debebat, ſi turba Chriſtum ſibi in Regem eligeret: Certò enim conſtabat, Romanos illicò venturos, qui contra eos vt ſeditioſos & perduelles mouerent bellum; publicum enim erat
Ioan.19. 12. axioma: *Omnis qui ſe Regem facit, contradicit Cæſari*: Eos deuaſtarent, omnemque populum diſperderent. Quocirca, vt eos Chriſtus hoc periculo liberaret, cui inaduertenter ſe ingerebant, eis præcepit, vt ſtatim ſe turbis ſubtraherent, nauim aſcenderent, & mari ſe committerent. Illi verò tanto plauſu turbam de hac re diſſerentem audiunt, vt dicant Euangeliſtæ, quòd eos Chriſtus mare verſus compulerit. *Statim coegit*, ait D. Marcus: & D. Matthæus, *Statim compulit eos*. Sine mora, non hæſit, ſicut nec vos hæreretis, ſi caſu ignis ſcintilla incideret inter arida ligna domus veſtræ, vbi accenditur, & inde magnum præuideres oriturum incendium, quod domum totam in cineres redigat. Hoc egit modo diuinus ſponſus, quòd multis ante annis ipſe ſtatuerat, vt ſcilicet inſequerentur vulpeculas cum vineæ pampini eſſent etiamnum teneri, quia illos nullo negotio tunc poterant deſtruere.
Capite nobis vulpes paruulas, quæ demoliuntur vineas. Cant.2. 15.
In vinea Eccleſiæ ſuæ ſtatuit Apoſtolos I.
primos frutices: erant adhuc virtute teneri, flo- Quæ ſint
res emittebant, fructus parturiebant; inſurgunt vineæ
hæ vulpeculæ ambitionis, faſtus, & auræ popu- vulpecu-
laris, aſtutè & diſſimulanter, illis nihil tale ſu- læ.
ſpicantibus, & niſi huic malo obuiaretur, actum eſſet de illis. Chriſtus, qui hoc præuidebat, efficaci remedio accurrit, & ita ait D. Euangeliſta, quòd illos coegerit: quia ſummoperè placebat illis turbæ voluntas de Chriſto coronando, ſic vt illis videretur ſe iam in portu eſſe, apprehenſuros feliciſſimam ſortem, ſummum poſſe honoris gradum adipiſci: quòd ſi verò turba Chriſtum ſibi in Regem promoueret, væ illis, eos Romani demolirentur. Millies hoc nobis contingit, congratulamur nobis de re quadam, quam Deus præuidit futuram nobis in noſtram ruinam, & malum ineuitabile, proinde hanc manibus noſtris eripit, nos verò, ſicut illud non aduertimus, inde contriſtamur. Quoties aufert Deus huic opes ſuas, quas ei præuidet futuras anſam damnationis, gladium quo peccat; alteri per infirmitatem corporis venuſtatem, alteri dignitatem, aut locum honoratiorem, quem iam erat obtenturus: cur hoc? hinc oritetur eius æterna perditio. *Sicut ablactatus eſt* Pſ.130.2.
ſuper matre ſua. Quoties puerulo mater vbera denegat? ingemiſcit infantulus, qui ſibi vitam auferri ſuſpicatur, ſed eo vita eius redditur ſecurior, quo cogitur cibum ſumere ſolidiorem.

Attentus ſæpè conſideraui hiſtoriam Lot, 9
vxoris, ac filiarum eius, quàm pacificè & im- II.
perturbatè, imò delectabiliter in Sodomis habi- Per tri-
tarent. Accedunt Angeli eos educturi, domui ſuæ bulatio-
ita afficiebantur, vt excedere renuerent. Neceſ- nes Deus
ſe fuit eos brachiis arreptis per Angelos educi. nos eri-
Apprehenderunt manum eius, & manum vxoris pit à pe-
eius, ac duarum filiarum eius, eo quòd parceret riculis
Dominus illi. Adhibita vi, & quaſi protrahendo animæ.
illos educunt, quibus viſum eſt hoc ſibi pluri- Gen.19.
mum obeſſe; ſed hæc erat eorum optima ſors; 16.
die etenim ſequenti, orto ſole, omnia in fauillam

iacebant

iacebant redacta, & illi redigendi proculdubio fuiſſent, ſi ibidem manſiſſent. Fuit hæc Dei gratia illis præſtita, reddere illos tutos ac ſecuros, illinc extrahere, vbi illis videbatur, nihil ſibi eſſe poſſe aut tutius, aut gratius. Hoc tibi ſit ſolatio, quando tibi Deus ſubtrahit aut filios, aut bona, aut ſanitatem, quâ tibi nihil acceptius. Quis dicat, an hoc non contigerit, vt animæ tuæ ſoluti conſuleret, & iis eriperet periculis, quæ ipſe ignorabas. Ita actum conſidera cum

D. Hier. In c.14. Matth. Tom.6.

Apoſtolis. Opinatur D. Hieron. Apoſtolos ideo commotos fuiſſe, quod Chriſtus ei præciperet, vt nauim aſcenderent, quod interim ipſe dimitteret turbas. *Oſtenditur eos inuitos à Domino receſſiſſe, dum amore præceptoris, ne punctum quidem temporis ab eo volunt ſeparari.* Timebant, nec immeritò, ne illis à Domino ſeparatis, omnia elementa mouerent bellum, & aduerſarentur, ſicut & contigit.

Lib.2. de Cain & Abel c.9. in fine. Gen.4. 14.

Perpendit D. Ambroſ. verba illa fratricidæ Cain, dum eum profugum Deus à ſe repelleret. *Ecce eiicis me hodie à facie terræ* &c. *Omnis igitur, qui inuenerit me, occidet me.* De quo tibi times fratricida maledicte? Rogat D. Ambroſ. exceptis patre & matre, & occiſo fratre nullus ſupereſt. Num patrem, num matrem fugis? Totum timeo mundum, omnia fugio elementa, & meum exhorreo, qui me genuit, patrem, & quæ me lactauit, matrem: cum enim ſine Deo ſim & procul ab eo diſtem, omnia in me inſurgent. Eſt enim Deus vita, ſalus, diuitiæ, requies, ſecuritas, gloria: procul ab eo, illico intrabunt mors, infirmitas, paupertas, tribulatio, timor, anxietas. Si hoc Cain Dei inimicus intellexerit, quantò magis Sancti Apoſtoli, qui ne puncto quidem temporis à Chriſti latere diſcedebant? Hoc tibi quoque timendum, vt illi conſentias

Pſ.72.27.

quod Dauid velut axioma certum cecinit: *Ecce qui ſe elongant à te, peribunt.*

Siue ob hanc, ſiue ob aliam rationem, ægrè hoc ferebant Apoſtoli & inuoluntarij quandam ſentiebant repugnantiam; vt intelligas non imputari tibi ad peccatum ſentire aliquam difficultatem, & rebellionem in parte inferiori, in eo quod tibi Deus præcipit, ita tamen, vt voluntate & parte ſuperiori perrumpas omnes difficultates, & id quod tibi præcepto iniungitur, exequaris. Numquam electis ſuis Deus præcepit, ne repugnantiam, aut difficultatem ſentirent in præceptis ſuis: videbat enim ad hoc requiri noſtræ naturæ immutationem; ſed vt

Lib.1. cont. Pelag.

imperata facerent, ſuperando omnia repagula, ſibi occurrentia. Ne dixeris, ait D. Hieron. Dei præcepta nihil difficultatis inuoluere, aut leue eſſe crucis iugum humeris noſtris, viribus noſtris, appetitui noſtro, aut naturam noſtram adeò bene diſpoſitam, vt adulatoria non ſit, propenſa non ſit ad id, quod ſenſualitati placet, & militat contra rationem: proinde viri meritis præclariſſimi magnas ſentiunt difficultates, & partis inferioris repugnantias in implendis Dei præceptis. Hoc ſtylo plenior digeſſit D. Paul. diſputans de eo, quod in proprio ſentiebat corpore, legi Dei contrarium; *Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati.*

III. Non eſt leue crucis iugū.

Rom.7. 23.

Huic omnes conſentiunt, ſerpentem ſummas vires habere in capite, quocirca illud fortiori ictu impetendum, nihilominus contingit, quòd, licet illud contriueris, inſuper & abſtuleris, calore tamen reſiduo adhuc in corpore torquet, & ſtringit caudam, quâ te percutiat, lædatque mortaliter. Peccatum ſerpenti comparatur: *Quaſi à facie colubri fuge peccata.* Et ſerpens erat is, qui illud introduxit, & noſtræ naturæ immiſcuit: quocirca conditionem, & qualitatem habet colubri; cui licet culpæ reſcideris caput per baptiſmum, vel confeſſionem, vel legitimam contritionem, quibus peccatum vitam perdit, relinquitur adhuc in carne noſtra concupiſcentiæ calor, qui tam horribiles dat ictus, tam inordinatos ſuſcitat motus, tam moleſtos ingerit ſtimulos, quales ille ſentiebat, qui dicebat: *Datus eſt mihi ſtimulus carnis meæ, Angelus Satanæ, qui me colaphizet.* Quis horum cauſſa, quis Auctor? *Iam non ego operor illud, ſed quod inhabitat in me, peccatum.* Hoc eſt, ipſa concupiſcentia, & calor inordinatus, qui ex peccato remanſit.

IV. Peccatum eſt ſerpens.

Eccli.21. 2.

2. Cor.12. 7.

Quocirca non requirit Deus à ſeruis ſuis, ne habeant motus inordinatos, ne difficultatibus premantur, ne repugnantiâ moueantur: nequaquam, ſed ne difficultas illa: ſeu repugnantia illos retrahat aut impediat ſuis obedire mandatis. Non requirit à te Deus, ne ſentias iniuriam ab alio tibi illatam, nec vt tibi non ſit permoleſtum illam tradere obliuioni, inimico ignoſcere; ſed vt eam animoſus ſuperes, & fortior perrumpas. Non tibi præcipit: nolo ſentias repugnantiam in ieiunio obligationis: ſed illam ſentiens, conculca, reſiſte. Non tibi præſcribit; nolo occaſione viſus vel auditus in te exſurgat impudica cogitatio, vel vehementior carnis ſtimulus; ſed ei ſtatim côtradicas, eum repellas, ne ſenſus fiat conſenſus, & vt violentus teipſo fortior euadas, quales Chriſtus volebat raptores regni

cæleſtis:

Matt. 11. 12.

cæleſtis: *Violenti rapiunt illud.* Hi verò ſunt, qui ſuis inordinatis paſſionibus vim faciunt, appetitus coërcent, & maleſuadas comprimunt inclinationes.

2. Reg. 6.

O mirabiles vaccæ, quæ fœderis Dei trahunt arcam, & eam comitantur. Audiunt mugientes vitulos, & quaſi quædam Echo earum viſceribus mugitus illorum inſonabat, quo grauiter augebantur, vt pedem figerent: verumtamen non ob hoc ſubſtiterunt ne puncto quidem temporis, nec vel latum vnguem à recto itinere deuiarunt: quo ita Deo placuerunt, vt eas ſibi in holocauſtum voluerit immolari: quo te docuit, te Diuinæ Maieſtati minimè diſplicere, licet mugitus tuorum vitulorum perſentias, affectus illos animæ tuæ, motus illos vindictæ, quibus videns hoſtem tuum incitaris: comedendi die ieiunij, videns cibos optimis condimentis paratos, vel fameſcens, affectus auaritiæ, & cupiditatis habendi, quod tibi arridet; ſed ſibi ſatis factum arbitrabitur, ſi modò mugitus illos compeſcueris, & ob illos ne puncto quidem temporis ſubſiſtas, in eo quod pertinet ad legis Dei obſeruationem, & ipſum Dauid cecinerat, interprete D. Bernard. *a Ab occultis meis munda, me Domine b.* Domine Deus; quæ non præteruolant occultum illud animæ tuæ? quæ cogitationes? quales motus? machinationes quales? quid non videndo alterius vxorem cogitaſti? & quando incidit, ſermo ſeu quæſtio tui honoris? *Ab occultis meis munda me.* Et qua ratione ab his mundaberis ô Dauid? *Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero:* Ne tu permiſeris, ne tu locum dederis, vt tuæ dominentur voluntati, & eam ſibi ſubiiciant: alioquin miſerandus imminet tibi caſus. Si verò voluntate prompta hæc omnia peruincas, refrœnes motus, illis domineris, nedum illos permittas dominari, ſed agas quod Dominus Caino dixit: *Sub te erit appetitus eius.* Tunc omnis procul abeſt culpa: *Tunc immaculatus ero.*

a Epiſt. 42. ad Henric. Archiep. Senonen.
b Pſ. 18. 13.
Gen. 4.

☞ II

Declarat D. Chryſoſt. omnibus verba D. Pauli loquentis de ſacrificio Abrahæ: *Accepit eum in parabolam,* q. d. Statuit eum omnibus obedientiæ exemplum: vt videant, qualiter Deo ſit obediendum. Quomodo obediuit Abraham Deo? Apparet illi & ait: *Tolle filium tuum vnigenitum, quem diligis Iſaac &c. Offeres eum in holocauſtum ſuper vnum montium, quem monſtrauero tibi.* Senſitne Abraham hoc præceptum? Motus habuit difficultatis? quis ambigit? & hoc ipſum voluit Deus, & ideò præceptum hoc tali modo propoſuit, quo eum magis affligeret, vt ponderat Origen. vt primum omnium voluptatem ſuam, paternum interimeret affectum, ipſis viſceribus exortum, quàm filium. Cur igitur hoc? quia hoc Dei gloriæ congruit, & quod omnium maximè in ſeruis ſuis attendit & magnificat, hoc eſt; & quanto maior eſt partis inferioris repugnantia, tanto Deo charior eſt obedientia, quæ illam reprimat, nec vllis difficultatibus cedens declinet vel ad dexteram vel ad ſiniſtram. Hoc præ cæteris Deo placet: ſi te videat, quo maior oboritur in diligendo inimicum difficultas, eo te libentius ignoſcere, & parcere: & quo grauior repugnantia in ieiunio, eo promptior ſit tua voluntas: Hoc opus virtutis excellentiſſimum, quod omnes perrumpat difficultates, & quod in Chriſti diſcipulis commendatur.

Hebr. 11. 19.
Ibid. ho. 25.
Gen. 22. 2.
VI. Quo gratior repugnantia, eo maius meritum.
Ho. 8. in Gen. 2.

§. 4. *Mundus mare eſt, vbi vel minimus ventus demergere valet etiam ſanctiſſimos, ſicut declarant columnæ & naues in Modin.*

11 ☞

AScendunt Apoſtoli Cymbam, vela dant, & paruo temporis interuallo medio vehuntur mari Confeſtim condenſatur aër, exurgunt venti, emergit horribilis tempeſtas, ſæuit pelagus, & variis iiſque contrariis turbinibus conturbatur: nauem circumquaque oppugnant, hinc fauet ventus ſecundus, inde Boreas minatur: modò fluctibus fertur in aëra, modò demergitur in abyſſum: *Nauicula iactabatur fluctibus* Nunc in illam, nunc in alteram iactabatur partem. Sententia fuit Ariſtotelis, nihil eſſe quod hominem magis exterreat, nihil quod eum manifeſtiori exponat periculo, nihil quod eum inopem conſilij, & omnis ſubſidij magis reddat diffidentem, quàm tempeſtas; vnde Spiritus ſanctus aſſerit, expertiſſimos maris nautas quid primum ſit agendum aut vltimum ignorare: pallere, vti nudis preſſit, qui calcibus anguem, *Turbati ſunt, & moti ſunt ſicut ebrius, & omnis ſapientia eorum deuorata eſt* Quia præterquam quòd maris tempeſtas & fortiſſimos deiiciat, vt eis videatur totus mundus ſurſum & deorſum agitari, nihil ibi eſt quod manibus arripiant, nihil quo ſibi ſuccurrant: Quamobrem etiam ipſi; maximè effrœnes, & infideles his anguſtiis preſſi recurrunt ad Deum, vel Deos ſuos, ſcientes hic aliud nullum ſibi ſupereſſe præſidium. Vnde Seneca tempeſtatem deſcribens, timorem ex eo ortum, vocat vltimum:

Lib. 5. Ethic. c. 6.
Pſal. 106. 27.
Seneca In Agamemnon.
In Act 3.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

In vota miſeros vltimus cogit timor.

I. Periculum maris eſt grauiſſimum.

Hic vota iurantur ſolemniora, hic promiſſa firmantur ſynceriora. Etiam ipſi nautæ infideles, eâdem, quâ Ionas, tempeſtate exanimati piiſſimas ad cælum miſerunt querimonias, orationes feruentiſſimas, humillima vota, & quiſque totis viſceribus, toto mentis affectu Deum ſuum inuocabat. Æneas licet de magnanimitate commendatus, tanta tamen ex maris tempeſtate formidine corripiebatur, vt de eo canere Virgilio licuerit:

Extemplo Æneæ ſoluuntur frigore membra,
Ingemuit, & duplices tendit ad ſydera palmas.

Tales deſignantur Apoſtoli, metu conſternati, hæſitantes in ſalebra: remigant hi, vela contrahunt alij, ad proram illi, illi ad temonem: turbati omnes;& horum omnium cauſam aſſignans, D. Euangeliſta: eam vento adſcribit: *Erat ventus contrarius illis.* Fieri ne poteſt, vt res tantilla, vt Iob ad declarandam vitæ ſuæ tenuitatem, illam vento comparet: *Memento quia ventus eſt vita mea.* (Iob 7. 7.) Tam euidenti detineat periculo ipſos Dei Apoſtolos? Illâ eâdem naui vehebatur, quod mundus habebat, omnium optimum.

Nulla nauis tam pretioſis grauida mercibus vnquam è portu ſoluit, poſueris licet in ea omnes diuitias auri & argenti innumerabiles, quibus vnquam Salomonis naues onuſtæ de Ophir appulerunt: erat hæc nihilominus vnius venti flatu pereundi periculo expoſita. Sic eſt: quia mari vehebatur, & ſicut hoc nulla conſtat firmitate, ita tam facili negotio huc & illuc reiicitur, quod eius fluctibus nititur, vt nauim velociſſimam, prætoriam, & quas dicunt galeones, prædatoriam omni armorum genere munitiſſimam, & onerariam ditiſſimis mercibus repletam, poſſit eminenti periculo exponere, vel tenuis venti flatus, quinimò & in perpetuum demergere. Nihil frequentius in Sacra Scriptura (teſte D. Auguſt.) (Lib. 10. de ciu. c. 15. & ſer. 13. de verbis Domini.) quàm mundum mari comparari, quia nullum eſt, nec imaginari poſſumus inſtabilius mare ipſo mundo. Quibus non periculis ſubiacemus, qui mundum pernauigamus? Vnus ſufficit flatus qui nos diſperdat, vna Satanæ tentatio, vnus halitus, vnum malum verbum, vna cogitatio, ſeu impura admiſſa imaginatio, vnum voluntarium inordinatum deſiderium. Non ſunt neceſſarij copioſi exercitus, nec ictus tormentorum, nec ſcloporum glandes, nec peditum legiones, nec haſtarum centuriæ, vt te abyſſis inferni demergant: non requiritur ad nauis interitum, vt eam impetant armatorum agmina, aut horridus tormentorum æneorum reboatus, vnus ventus, halitus vnus, negligentia vna, affectio peruerſa, effrœnis ira eam æternum demergent perituram.

13 Admiror ingenioſum illud & ſapientiſſimum hieroglyphicum, quod prudens ille Simon Machabæus erexit: cui pater nomen dedit (qui eum intus & in cute nouerat:) *Vir Conſilij*, (1. Mach. 2. 65.) fecit ſcilicet mauſolæum patri ſuo, matri, quatuor fratribus & ſibi, in vniuerſum ſeptem, in ciuitate Modin ex lapide polito, affabrè elaborato, pulcherrimo, quod, vt tale laudauit Spiritus ſanctus. *Circumpoſuit columnas magnas, & ſuper columnas arma, ad memoriam æternam; & iuxta arma naues ſculptas, quæ viderentur ab omnibus nauigantibus mare.* (1. Mach. 13. 29.) Et quia liceret nobis quærere, quantum diſtaret hoc opus à mari ſi ex eo diſtinctè viderentur & naues & columnæ? Addit littera: *Hoc eſt ſepulchrum, quod fecit in Modin.* Diſtat Modin à mari itinere duodecim horarum. Quales fuere columnæ, & quales naues, quas voluit ab omnibus nauigantibus mare diſtinctè videri? Deinde videamus, cur à nauigantibus eas voluerit videri? An non ſufficeret eas à perambulantibus terram conſpici?

Quis in eo opere non reprehenderet enormem diſcrepantiam? quæ conuenientia columnarum cum nauibus? Nihil ſibi magis contrarium: Signat enim columna fortitudinem, conſtantiam, vt notant D. Gregor. Nyſſen. *a* D. Clemens Alexand. *b* Ob quam rationem *c* & à D. Paulo, Eccleſia vocatur: *Columna & firmamentum veritatis.* Vt declaret, quàm conſtans, quàm ſecura ſit Eccleſiæ veritas, & bene connectit columnam baſi ſeu fundamento. *Columna & firmamentum:* quod hoc exponat quid ſit columna. Nauis ſymbolum eſt inſtabilitatis, mutabilitatis, & vix vllius ſecuritatis: quia cum tam vaſta ſit machina, vt videatur vel pagus, vel caſtrum mari innatare: venti flatus vnius hanc, modo hac, modo illac agitat, & in ictu oculi de prora ad puppim tranſuertit, & qui huius rei certam habent experientiam, nautæ ſunt. *Nauigantes mare.* Cur ergo eas tam immenſas voluiſti, vt ab illis ex eo loco, vbi mare prærernauigant, videri poſſint iunctæ nauibus columnæ? Arcanum quid hic latet, non quiuis hoc intelligit.

a Ho. 14. in Cant.
b Lib. 1. Stromat. verſus finem.
c 1. Ad Tim. 15.

14 Exponere intendit, omnes nos mundi huius pelago vehi, vbi omnium fortiſſima columna, tam paruâ conſtat ſecuritate, quantâ vel vna nauis, ad cuius ſubmerſionem, vnicus ventus, turbo, fluctuſque ſufficit. Quæ

altior columna, ſupremo illo Angelo? Ita
hæc, columna munita armis, donis, prærogatiuis,
virtutibus, gratia cæleſti. Et quæ columnæ
cæteri Angelorum chori, tam ſibi conſtantes,
incorruptibiles ex natura, & immortales,
mille diuerſis coloribus donorum manus
Dei formoſiſſimi? Illos cæli columnas nomi-
Iob 9.6. nat Iob: *Columnæ eius concutiuntur*, Et nihilominus
vel vnus flatus potuit hanc prætoriam
& dromonem maximum demergere. Flauit ab
Oriente Eurus ſuperbiæ, tempeſtatem in corde
eius excitauit, quâ æternum, non ſurrecturus,
inferni abyſſo damnatus abſorbetur, &
cum eo alij millenii Angeli, his turbinibus inuoluuntur
perituri. Quis non ſtupeat? hoc potuit
ſuperbiæ ventus? potuit. Et ille potuit
duas illas priores columnas, Dei manu erectas
in paradiſo patres noſtros, in profundiſſimum
totius peccati, & omnium calamitatum pelagus
deturbare: columnas, inquam illas, quibus
totius humani generis pondus innitebatur,
& noſtræ naturæ nobiliſſimum ædificium: Vnius
ſerpentis halitus eos, vt naues, cum omnibus
diuitiis, quas ſecum vehebant in abyſſum
deiecit. Quàm fortis columna Dauid?
Nulla videtur eum poſſe vis contraria proſter-
Pſ.29.7. nere *Ego dixi in abundantia mea; Non mouebor
in æternum*. Attamen ventus tam leuis, conſpectus
mulieris, ecce proſternit eum, & vt nauem
demergit, perit: vt liceat ſibi vociferari.
Pſ.93.3. *Tempeſtas demerſit me.* D. Petrus eorum vnus,
Ad Gal 2. quos D. Paulus inſcribit columnas, *Qui vide-*
9. *bantur columnæ eſſe* Vt nauis, ad halitum vnius
pediſſequæ oſtiariæ, demergitur, ac periret, niſi
velocius eriperetur. Et ne diutius hæreamus:
mente ad inferna deſcendite, ab illis inquirite
nauibus. Quis vos demerſit? Reſpondent hæ
Iſa.64 6. omnes. *Iniquitates noſtræ, quaſi ventus abſtulerunt
nos.* Vnum deiecit ambitionis ventus, alterum
cupiditatis, alterum luxuriæ: res tantillæ,
quas ſi conſideremus, ſtupeſcemus.

Hinc Sanctorum oritur timor: hinc ad illos
Ad Philipp.2.12. vox illa D. Pauli: *Cum metu & tremore veſtram
ſalutem operamini*. Vult, vt vndequaque ſolliciti
viuant mille oculis, vt illa Ezechielis animalia
circumſpiciunt, quæ ſint ſibi timenda, timeant
conuerſationem; multa enim ſubſunt pericula,
aſpectum oculorum, negotia, temporis iacturam.
Homo ſapiens, (teſtatur Spiritus S.) *In om-*
Eccli.18.27. *nibus metuet*. Fatuorum eſt, pericula non timere,
in omni loco ſibi ſpondere ſecuritatem, ſine ſuſpectione
colloqui, ſine prudentia oculos conii-
cere, ſine fræno comedere, conuerſationibus ſe
liberrimè ingerere, intrepidè frequentare tripudia,
improuidè quælibet arripere: ſapiens verò
In omnibus metuit. Nouit enim vel vnum flatum,
illum vt naues, quaquauerſum impellere,
& euertere. Quid? quod te vt nauem impellat
verbulum ab altero prolatum: nihil aliud quam
ventus? Quod taliter ſtrepitus vnius mulieris
fimbriæ, quam perſenſiſti, te euertat impudicum?
Quod taliter faciei venuſtas, vt fateris,
vnius puellæ? Vt te ſubmerſum habeat auri cupiditas,
quod puluis eſt & nihil? Contemplatur
D. Chryſoſtom. D. Paulum, & miratur eum
tam meticuloſum poſt mille ieiunia, quibus carnem
ſuam mortificauerat abſtemius, poſt continuum
orationis ſtudium, vt dicere potuerit,
ſe magis in ſupernis quàm in terra conuerſari,
poſt tam moleſtas peregrinationes, quibus magis
animâ inambulauerat perfectionis viam,
quàm corpore per mundum peregrinus inceſſerat:
poſt tot recepta cælitus dona gratiarum,
quibus in tertium cælum rapiebatur extaticus,
ex nunc fruens cæleſtis gloriæ delitiis ut beatus:
tam ad metam perfectionis vicinus Athle-
ta, vt fateretur: *Chriſto confixus ſum cruci*, & Gal. 2.19.
adeò à mundana ſocietate alienus, vt dicat: *Mihi* Gal.6 14.
mundus crucifixus eſt, & ego mundo: Timet, trepidat,
nec ſibi fidit: *Ille*, ait D. Chryſoſt. *in ter-* D. Chryſ.
tium raptus cælum, & in paradiſum delatus, & Hom. 1. ad
audiens ineffabilia verba: & myſteriorum ſolum pop. Ti.
*factus particeps, cum orbem totum percurriſſet,
tanquam alis quibuſdam ſultus, ad Corinthios
ſcribens, dicebat. Vereor, ne fortè, cum aliis prædicauerim,
ipſe reprobus ſim.*

§. 5. *Quo quis perfectior, eo timidior, plura enim poſſidet, quæ perdat.*

QVid igitur Paulè Sanctiſſime, & modo ti- 15.
mes, factus vas diuitiarum cæleſtium?
Cum iam præ oculis laborum cernas præmium,
& quidem illicò manibus apprehendendum.
Modo formidas, eò progreſſus, vt omnem
diaboli potentiam, totumque infernum, veluti
tum pedibus proteras, mundum deuincas, carnem
ſubiicias? Quinimò, magis timet, ait D.
Chryſoſt. & meritò, idque ob duas cauſſas. Pri- Hom. 1. ad
ma: quia quo plures poſſidet diuitias, tantò plus popul.
habet quod perdat. Tantò magis naui times, ne
pereat, quantò pluribus onerata mercibus è portu
ſoluit: Parum tibi refert, parum angeris, ſi
cymba vilis depereat, non niſi arenâ vel luto onerata;
ſed quanta formidine corriperis, ne tibi

onerata

oneraria demergatur, in qua ſcrinia gemmis pretioſis plena, & arcas diuitiis, auro & argento turgidas expoſuiſti? Et meritò quidem: ſi enim hæc maris fluctibus abſorbeantur, tibi perit multum. En tibi ratio, cur Sancti ita angantur, & quo ſanctiores ſunt, eo plus anguntur: quo ſunt enim perfectiores, eo plus habent, quod ipſis pereat.

1.2.q.19. ar.10. Quærit D. Thom. Num quo quis eſt ſanctior, & vlterius in via progreſſus eſt perfectionis, habeat magis cur timeat? obiicitur enim illud D. Ioan. Ioan. 1. c. 4.18. *Timor non eſt in charitate, ſed perfecta charitas foras mittit timorem:* Deum in hoc mundo, quanto magis vni augentur ſuæ iuſtitiæ æquiſſimæ rationes, eaſque liquidiùs cognoſcit, eò minus ſe cauſâ caſurum timet. 1. Duplex ſenſus timor. Reſpondet D. Thom. ſi de ſeruili timore ſit quæſtio, conſtat omnibus, quod perfectior minus timet, quia, quo perfectior, eo minus Dei debitor, & pauciora habet grauamina, nec mouet eum timor alicuius iacturæ, vel lucri particularis auiditas: ſed purus amor; attamen ſi de timore filiali loquamur, quo ſanctus timet Deum, ab eo elongari, vel eum offendere, quò magis in eo creſcunt, virtutes, gratia, Dei dona, eò etiam magis creſcit ille timor: quia quo perfectior plus poſſidet Dei, & diuinis donis & virtutibus eſt ditior, eo eſt in Dei cognitione ſublimior, & clariùs, quid ſibi ſit perdendum, intuetur: Diſtinctiùs cognouit, quis ſit Deus, quanti valeat, & quàm magnifaciendus, quid ſit anima, & quanta, & quanti pretij: his perpenſis tantò maiori metu rapitur, quò plura ſunt, quorum faciat iacturam.

Hom. 1. ad pp. ante medium. Concluſionem igitur probat D. Chryſoſtom. inductione particulari Sanctorum, & præſertim D. Pauli, & diſcipuli eius S. Timothei: in quibus, vt ipſe proſequitur, eo modo, quo eorum merita augebantur ſanctitatis, quæ conſiſtit in vera Dei dilectione, eo etiam augebatur in eis timor, tam ineffabile bonum deperdendi. Circa hanc difficultatem ſubtiliter loquitur Cardinalis Caietanus, expendens doctrinam D. 2.2.q.19. co. D. Thom. Viden' rationem, cur non timeas, tanto periculo, mundi mare pernauigans: quia ſcapha es inanis, lacera, vilis, perdita, quæ nihil vehas dignum vel vno clauo, plena puluere & luto: quæ ſunt onerariæ veſtræ merces, niſi cupiditates, auaritiæ, libertates, periuria, Dei, & Sanctorum contemptus? Totus effuſus, ſapiente teſte, in vanitates, nec attendis, nec cognoſcis, quis ſit Deus, nec quantum damnum, illius pati naufragium; nec animæ tuæ appen- Sap. 2.11. dis dignitatem, nec eius noſti valorem. *Errauerunt; excæcauit enim illos malitia eorum, & neſcierunt ſacramenta Dei, nec ſperauerunt mercedem iuſtitiæ: nec iudicauerunt honorem animarum ſuarum.*

Cæcus eſt peccator, nec conſiderat, quæ ſint 16
dona Dei, quæ præmia præparauerit ſeruis ſuis: quid ſit ſua anima, proinde non curat, nec ei vel clauus amittitur, ſi triſte naufragium patiatur: Tales, quales dicit D. Paul. *Qui deſperantes, ſemetipſos tradiderunt impudicitiæ.* Ephes. 4. 19. Quibus nec vel atomus pereat, ſi Dei, ſi cæli, ſi gloriæ iacturam faciant, virtutibus vacui, laſciuiis ſeſe vltro demerſerunt. Sunt Liburnicæ viles, inanes, nullius pretij, quid ad illos, ſi pereant?

Satis faceta fuit illa reſponſio, Ariſtippi celebris Philoſophi, quondam diſcipuli Socratis, quam, vt ſapientiſſimam narrat D. Auguſt. referens Aulum Gellium qui hoc nomine ab illo honeſtatur. D. Aug. Lib. 9. de ciu. c. 14. To. 5. *Vir elegantiſſimi eloquij & multæ ac facundæ ſcientiæ.* Naui vehitur hic Philoſophus, vehemens ingruit tempeſtas, nauis periclitatur conteri, vbique mortis imago: metu pene exanimatur Philoſophus: ſilent venti, aura fauet, redit aperto cælo malacia: prodit neſcio quis de grege ſcurra, eâdem vectus naui: O Philoſophe Ariſtippe: maior mihi, quam tibi eſt animus, non enim me hæc deterruit tempeſtas, tu metu obriguiſti: Cui Philoſophus: Frater, optimè feciſti, nihil enim in te bonum eſt, ſed abiecta quædam anima, ſtulta, erroribus inſipiens, obſcurus intellectus, voluntas peruerſa, te ſubmerſo quid adeo multum perderetur? at ego, tot congregatis Philoſophiæ theſauris diues, Ariſtippi præclariſſimi Philoſophi anima, quæ tanti ab omnibus æſtimatur; multa mihi periclitabantur, vnde & tanto mihi magis metuendum: *Reſpondit, illum pro anima nequiſſimi nebulonis meritò non fuiſſe ſollicitum, ſe autem pro Ariſtippi anima timere debuiſſe.* Quam putas eſſe rationem, cur tam parum metuas te perditum iri in tentationibus & tempeſtate, quam contra te ſuſcitat diabolus? cur tam ſocors viuas nihil ſollicitus te vitiis luxuriæ, gulæ, auaritiæ, periuriorum ſubmergendum? Nihil in te percipis æſtimatione vel pretio dignum, proinde ſi pereas, quid perit? Quid cogitas, quanti curet diabolus animam tuam deprædari? quærit D. Chryſoſt. Ho. 1. cit. Tenti quanti pirata nauiculam, laceram, vacuam, & nullius pretij occupare. Vir autem bonus & pius, multa habet quæ ſibi pereant: nouit donorum cæleſtium pretium, charitatis & virtutum, quorum vel minimum præualet omni auro, argento, & gemmis vniuerſis: his timet,

ne demergantur. Quis attendat Dauidem, quo
Pſ.85.2. non timore vela det? *Cuſtodi animam meam, quoniam ſanctus ſum.* Domine ſalua me, totus timore perturbor: quia ſanctus ſum. Opinabar
Prou.28. 1. ego, ô Dauid, te eo minus timore percutiendum: iam enim dixerat Spiritus ſanctus. *Iuſtus quaſi leo confidens, abſque terrore erit.* Timeant nebulones, Dei inimici, qui illum offenderunt. Non ob hoc metuit: ſed *quoniam ſanctus ſum*: quò enim ſanctior eſt, eò magis ſe gaudet eſſe nauem diuitiis onuſtam; & quantò his nauis ſoluit onuſtior, eò Dominum maiori ſollicitudine detinet inquietum.

Conſiderat Propheta Iſaias virum iuſtum.
Iſa.33.19. *Qui ambulat in iuſtitiis, & loquitur veritatem* &c. *iſte in excelſis habitabit, munimenta ſaxorum ſublimitas eius* &c. *Regem in decore ſuo videbunt oculi eius*, &c. *Cor tuum meditabitur timorem.* Iuſtus, cuius omnes greſſus in viam virtutum directi: *Ambulat in iuſtitiis*: nec in vel vna tantum, ſed omnibus ambulat virtutibus: caſtus eſt, honeſtus, mortificatus, ignoſcit inimicis, pauperibus fauet, pupillum defendit, viduæ ſuccurrit. *Ambulat in iuſtitiis*: hic culmen aſcendit perfectionis: & ſe conſtitutum cernit tamquam in altiſſimâ turri quadris lapidibus extructa: velut qui vigilias agit, vbi multus lapidum numerus, vt illos contra impetum inimicorum deiiciat, hoſtemque proſternat. Hic Dei detinebitur contemplatione ſuſpenſus, quaſi cerneret ſuis oculis Dei gloriam, magnitudinem, bonitatem, diuitias, & maieſtatem: hinc orietur: *Cor tuum meditabitur timorem.* Quid times, amice, turri fortiſſima ſecurus? Lapidibus circummunitus? prælibans gloriæ delicias? Hoc ipſi timorem incutit, cognoſcere, quis ſit Deus, & quod tam irreparabile damnum eius iactura, & quod tam deplorandum infortunium, tales diuitias, tale bonum, talem animam pati naufragium.

§. 6. Vir ſanctus magis timet, quia minimus ventus valet eum demergere, adde & exurere flatus vnius Dipſadis.

17 SEcunda ſit hæc ratio, cùr quo quis perfectior, eo ſit timidior: quia clariùs intelligit, quàm facilè anima pereat; ſufficit flatus quidam nauem deiicere in profundum, quæ tutiſſima pelagi perſcindit fluctus, vt antè diximus. Stylo prorſus mirabili deſcribit nobis Spiritus ſanctus periculum, quo ſe compreſſos querebantur Iſraelitæ in deſerto: appulerunt in locum quendam ſerpentibus infeſtum, quos vocat textus Dipſades, adeo minutis vt viſu vix percipi poſſent. *Dipſas enim genus eſt ſerpentis* (teſte Gloſsâ ordinariâ) *ita quod vix percipitur*: ſed tales vt ſolo ſuo halitu exurerent, erant hæ quas vocat textus: *Ignitos ſerpentes.* Et iterum: *In ſolitudine magna atque terribili, in qua erat ſerpens flatu adurens, & ſcorpio, & dipſas, & nulla omnino aqua.* Mirantur omnes, animal tantillum, vt oculos fugiat, ſolo flatu hominem fortiſſimum, & maximè ſanum adurere, & ſiti rabidum interimere. Quæ huius ratio? Duplex. Prima: quod eius flatus eſſet ardentiſſimus, & eo adurat: quia erat ſerpentis igniti: *Serpens flatu adurens.* Secunda: quod corpora valde diſpoſita erant igni recipiendo, ob loci ariditatem, & aquæ penuriam. *Nulla omnino aqua.* Quis ſecurus hanc perambulet ſolitudinem, in qua vbi te tutius figere credis pedem; illic igniti hi ſerpentes occulti latitabant? Hoc in periculo verſamur, qui mundi deſerta frequentamus: hic milleni & milleni latitant igniti ſerpentes, Dipſades: dæmones intelligo, quorum flatus tam ignitus, vt eo ſolo conſumens omnia excitetur incendium. Hoc Deus, qui optimè eius nouit naturam clariſſimè deſcripſit: *Halitus eius prunas ardere facit.* In Hebræo pro verbo (*prunas*) legimus *Gahheleth*: id eſt, nigerrimos carbones: q. d. Talis eſt Satanæ flatus, vt nigerrimos & in vnum congeſtos incendat carbones & tam ſplendentes, & illuſtres reddat, vt ardentiſſimas diceris prunas. Propitius ſit mihi Deus: quàm illuſtrem proponit tibi diabolus puellam, quæ terribilis eſt Draco? O quam præclarum honoris gradum ei, qui calumniâ impetitur? quam fulgidum auaro aurum?

Diſputat D. Gregor Nyſſen. qua ratione potuerit diabolus primæuis noſtris parentibus rem tam excerebroſam perſuadere: v. g. quòd pomum vnum, tali præſtaret virtute, vt diuinum eſſe, diuinam ſcientiam, & gloriam impertiret, & eius ſolus eſus hominem faceret Deum, & ab omni parte beatum? Ratio eſt: inſufflauit, & propoſuit hoc pomum, inſtar prunæ fulgidum, tam delectabile, vt ſolo viſu, cordis ad ſe traheret concupiſcentiam. Hoc expoſuit Spiritus ſanctus illâ loquendi phraſi: *Vidit igitur mulier, quòd bonum eſſet lignum ad veſcendum, & pulchrum oculis, aſpectuque delectabile.* Suauitatem ſaporis & guſtus oculi non vident, nec ſunt illius ſenſus obiecta: quonam igitur modo egit diabolus, vt videret mulier pomum eſſe ad veſcendum.

Gloſſa Ordin.
In Num.21. & Deut. 8.15.
I. Natura dipſadum explicatur.
Iob 41. 12.
Lib. de Opific. c.20.
Gen.3.6.

dum ſuaue ſuper omnia ? eo ſcilicet, quòd diabolus tale illud proponeret, vt eo ſolo, quod oculis videbatur, pariter etiam guſtui oſtendebatur, rem eam eſſe, quæ ſuauiſſimo & diuino palatum ſapore recrearet. Quis hoc effeciſſe potuit, vt homines iudicio & ratione præditi in rebus fidei tam ſingulariter inſtructi, qui oculis ſpectabant veri Dei potentiam, qui eos, iam pridem eduxerat de Ægypto, quorum calcei adhuc arena maris rubri adſperſi videbantur, quod ſicco calle tranſmeârant, animalis tam enormis figuram adorârent vt Deum, & crederent vitulum aureum, inſenſibilem, quem ipſi à capite ad calcem conflauerant, pulchrum, vt Deum ? flatus diaboli : qui hæc illis repreſentâbat, vt ſplendentes prunas, vt lucidiſſima ſidera. Quis hoc egit, vt alteri mulier turpis, fœtens & Therſitæ facies, omnium pulcherrima Venus videatur, vt ſibi cum ea maiores polliceatur delicias, quàm cum propria vxore vt Angelo ? Ais : qui fieri poteſt, vt talia agat ille, qui cum adeo formoſa fruatur muliere, diſcreta, pia, ei libellum det repudij, vt viliſſimæ, execrandæ, & turpiſſimæ ſociêtur ? Hoc ſcias velim, his omnibus inſufflat diabolus, qui carbones nigerrimos & acervatos reddit ſplendidos, claros, fulgentiſſimos.

II. Dæmonis flatus nos incendit. Alius, cui nulla requies ob vnum dictum ei verbulum, quod vix eum tangebat, turbatus, inquietus, quid hoc ? Proponit illi diabolus ſuo halitu gloriam, vt prunam ardentem, quam iuſtum eſt, vt conſeruet, & defendat, & eo planè modo proſequuntur omnes vana & malè fauſta mundi huius, quaſi ipſam venarentur beatitudinem ; hoc agit dæmonis flatus, qui fœdos carbones accendit, *& prunas ardere facit.*

℞ 18 Ex alia parte magna eſt in nobis diſpoſitio, ad quamlibet ſcintillam ſuſcipiendam, ob nimiam, quæ in nobis eſt, ariditatem, per peccati fomitem, quem nobiſcum circumferimus.

Seſſ. 5. in decreto de pec. Origin. Doctrina eſt Catholica Concilij Tridentini : in nobis poſt peccatum remanere fomitem.

III Explicatur fomes peccati. Fomes aptiſſimus ex carbaſo & tenuiſſimo lini byſſo comparatur ; & ſi ſcintilla paruula cadat ſuper partem carbaſi, & accendatur ; licet extinguatur ignis, byſſus illa nitidiſſima remanet tamen & fomes igni recipiendo tam diſpoſitus, vt vel minima ſcintilla illam reaccendat, & omnino conſumat. Erat natura noſtra, carbaſus ipſis Dei manibus contexta, per gratiam nitidiſſima, & iuſtitiam originalem tenuiſſima : ſufflat ſerpens, cuius halitus ignis conſumens, incitauit ad inobedientiam, incendit byſſum, & omnino exuſſit. Huic optimè conuenit illud Ier. *Ad vocem loquelæ, grandis exarſit ignis in ea, & combuſta ſunt frutecta eius.* Ierem. 11, 16. Veritatem loquimur, dum aſſerimus extingui ignem peccati originalis, in baptizatis, & in viro ſancto, qui egit pœnitentiam, peccati actualis. Attamen remanet eius natura per concupiſcentiam, fomes tam igni recipiendo præparatus, vt tenuiſſima ſcintilla eum reaccendat ; & conſumat, Liquidò patuit hoc in Dauide ; vel paruus igniculus exiliit de venuſtate Bethſabee in eius oculos, accenditur, fouetur, & virum talem notiſſimo ac fœdiſſimo vaſtauit incendio.

Vidit Giezi veſtium Naaman diuitias, & ex eo ſolo aſpectu inſiliit in cor eius ſcintilla, quæ auarâ cum Simonia incendit. Vidit Iudas vnguenti pretium quod effuderat Magdalena, & ex eo diabolus ſufflauit, & iniecit cordi eius auaritiæ ſcintillam ; & quid hæc? tantum eius cordi excitauit incendium, vt Chriſtum vendere Iudæis non formidarit. Et vos ipſi in vobis hoc non experimini ? Quales euaſiſtis, ex eo quòd talem vidiſtis, quæ philomelæ gutture dulce cantabat, aut tripudiabat leuicula ? quàm te turbatum tenuit verbulum, vt eô ſolô auditô, totus inflammeſceres? Halitus te & turbare & perdere valet tenuiſſimus. Attende, quæſo, ſi tibi deſit ratio timendi, deſerta mundi perambulanti. O quàm cautè tibi incedendum, ô quàm ſedulò attendendum, vbi figas pedem: vbique enim dipſades latitant abſconditæ : Ecce tua ſors infelix, quæ cum talis ſit tuô iudicio, tam tutus viuas, ac ſi nullum lateret periculum. Quàm improuidus frequentas comœdias ? quàm intrepidus tripudia & choreas? quàm audax vanitates, & mūdi ſectaris delectamēta? quàm leuiter oculos in aliam coniicis? quàm inconſideratè tabernas luſuum incurris Nullum præter te requiro teſtem, quando ad confeſſionem accedis. Ecce qualis fueris, qualis exieris, quot peccata quot peccata, quot laſciuæ cogitationes, quot miſeriæ, quæ negligentiæ ? Timete, hoc perambulantes deſertum, hoc pelagus prænauigantes metuite, vbi tenuis auræ flatus ipſos Apoſtolos inter ſacrum ſtatuit & ſaxum & in tantum induxit periculum vt eſſent indubiè ſubmergendi niſi præſente Chriſto ſaluarentur.

§. 7. Bellum mouet in mundo, ſicut in mari merus ventus, vidit hoc Salomon, dixit hoc Dauid.

19 SIquidem nobis mortalem incutiat timorem, videre venti flatum nos ſummo exponere periculo, hoc ipſum dat nobis animos, & ſolatur, videre, non eſſe aliud, quod nobis bellum moueat, quàm merum ventum. *Erat ventus contrarius eis.* Num vobis videtur facilè ventum ſuperare? Si Rex noſſet hoſtium exercitum, ſibi occurrentem conſtare hominibus ex ære compoſitis, nec maiori ſubſtantia, quàm meris ventis, an retrocederet, formidaret? Abſit: quinimo illos contemneret.

Aperite oculos chariſſimi, attendite & videte, hoſtis tuus, qui tibi bella mouet, ventus eſt. Vtinam Deus nobis oculos aperiat, & luce clarius hoc videremus, vt nocte quadam hoc vidit Daniel, vidit enim totum perturbari pelagus, vndas eius nunc propinquare cælo, nunc abyſſis inuolui. Quid hoc rei, Domine? aperit
Dan. 7. 2. illi Deus oculos, & ait: *Videbam in viſione mea nocte, & ecce quatuor venti cæli pugnabant in mari magno.* Bone Deus! num res tantilla talem poteſt ciere tempeſtatem, tales prouocare tumultus? Poteſt. Aperi oculos tuos, & diligenter intuere, quid eſt quod te turbat. Quia talis hoc mihi in foro improperauit; & quid hoc eſt, niſi ventus? *Ecce venti* &c. Quid te commouet? elegantis faciei forma, quam in alia conſideraſti, eiuſque comica vrbanitas. Et quid hoc, niſi ventus? Et alius dixit, te fateri, non eſſe niſi aërem, ſed vt ei des auctoritatem, Dominum vocas, & prolem veneris Et quid eſt omne pulchrum, quod mundus miratur, niſi ventus?

Ita cognouit Salomon, quando Deus ei aperuit oculos, & voluit, vt Rex, quo nemo ſapientior, hoc deſcriberet in libris Prouerbiorum, & Sapientiæ, illi enim dedit omnium experientiam; cui licet cuncta à longè proſpecta viderentur maioris ſubſtantiæ, & entitatis nobilioris; quando tamen ea manu comprehendit, & compreſſit, nihil aliud ea eſſe comperit, quàm

I. Salomonis gloria, diuitiæ, deliciæ.

ſimplicem ventum, aëra, & vanitatem. Ipſemet fatur, quod Rex in Hieruſalem ditiſſimus & potentiſſimus voluerit facere quaſi . natomiam omnium mundi bonorum, vt videret, qualia eſſent, cuius ſubſtantiæ Notabat enim propterea homines valde commoueri; Et primum ædificauit ſibi domos præclaras, ſtupendæ figuræ, & magnis expenſis: plantauit hortos, vineta, prata ex toto orbe ſibi procurans herbas, flores, fructus ſelectiſſimos, quos poterat inuenire. Quia vero ad florum & hortorum conſeruationem neceſſaria erat aquarum copia, ait, quod magnis ſumptibus traduxerit fontes aquis copioſos, foderit capaciſſima ſtagna & canales ſubterraneos, qui præter rigandi vtilitatem, erant quoad formam electiſſimi. Deinde, quia ad Regis potentiſſimi felicitatem requiritur ampliſſima domus, familia, ſeruorum & ancillarum: eos ſibi adſcripſit ad numerum innumerabilem. Et cum eum colat mundus, qui auri, argentique plurimum poſſidet, ait: *Coaceruaui* Eccl. 2.
mihi argentum & aurum, & ſubſtantias Regum, ac Prouinciarum, idque in tanta copia, vt non ſicut alij quique ditiſſimi Cræſi, illud per ſaccos ſed per talentorum cumulos diſtingueret, ſicut tabulas & lateres. quos domi habetis. *Fecit vt tanta eſſet abundantia argenti in Hieru* 3. Reg. 10.
ſalem, quanta & lapidum. Et quia ad Regiam pertinet Maieſtatem, multos ſibi regere ſubditos: totum ſibi obedientem eſſe gauiſus eſt mundum: omnes enim terræ Reges deferebant Salomoni munera, & ſingulis annis ei offerebant ſubiectionis & honoris pignora, à fluuio Euphrate vſque ad flumen Ægyptij, & Philiſtijm. Applauſit ſibi in multis odeis cantatorum & cantatricum. *Cantatores & cantatrices.* Eccleſ. 2.
Poſſedit abacos, ſcrina, vaſa, vitrea, cryſtallina, naues, triremes, piraticas, tapetes, velamenta: ingens habuit diuitiarum pelagus, nihil eius omnius opulentiæ defuit. Extruxit *quadraginta mil-* 3. Reg. 4.
lia præſepia equorum currilium, & duodecim mil- 26.
lia equeſtrium. Erat autem cibus Salomonis per dies ſingulos triginta cori ſimilæ, & ſexaginta cori farinæ, decem boues pingues, & viginti boues paſcuales, & centum arietes, excepta venatione ceruorum, caprearum & bubalorum, auium altilium.

Hinc collige quanta fuerit eius familia, cui 20
alendæ tot ſingulis diebus farinæ cori expendebantur. Refertur ibidem eius annuos cenſus aſcendiſſe ad ſexcenta ſexaginta ſex talenta auri, quæ plures faciunt milliones; præter illud aurum quod negotiatores Prouinciarum adducebant, & dona ſingulis annis, quæ omnia quis ſupputet? His adde vaſa ex auro, argento, veſtes, arma, aromata, vnguenta, equos, mulos. Inſuper & claſſis Hiram portabat aurum de O-
phir (quod aliqui volunt nunc dici Peru) ſingu- 3. Reg. 10.
lis trienniis, & ligna thyina, & ſimias & gem- 18.

mas pretioſiſſimas. Quid plura? *Fecit Rex Salomon thronum de ebore grandem, & veſtiuit eum auro fuluo nimis* &c. *duo leones ſtabant iuxta manus ſingulas; Et duodecim leunculi ſtantes ſuper ſex gradus hinc, atque illinc: non eſt factum tale opus in vniuerſis regnis.* Omnia vaſa menſæ erant aurea, lances, ſalina, crateres, pelues, phialæ, candelabra, &c. nec ea quidem tantùm in Hieruſalem, ſed & in domo campeſtri: *Non erat argentum, nec alicuius pretij putabatur in diebus Salomonis. Fecit quoque Rex Salomon ducenta ſcuta de auro puriſſimo, ſexcentos auri ſiclos dedit in laminas ſcuti vnius. Et trecentas peltas ex auro probato: trecentæ minæ auri vnam peltam veſtiebant.* Finio: *Magnificatus eſt ergo Rex Salomon ſuper omnes Reges terræ diuitiis & ſapientiâ. Et vniuerſa terra deſiderabat videre vultum Salomonis, vt audiret ſapientiam eius;* Vt vel vnicam epiſtolam, aut commiſſionem ab eo recipere mereretur.

Et ne quis ſuſpicetur, ei aliquid eorum de-
Eccl.2.10. fuiſſe, quæ poſſet hominis appetere deſiderium: audiat illum loquentum: *Omnia quæ deſiderauerunt oculi mei, non negaui illis, nec prohibui cor meum, quin omni voluptate frueretur, & oblectaret ſe.* Nihil oculis meis negaui, ſi gemmas deſiderarent pretioſas, ſi mulieres formæ dotibus inſignes, ſi veſtes curioſas, ſi ſelectiſſima vaſa, frænum non contraxi meis appetitibus, in iis quæ deſiderabant. Non poſſedi diuitias cum auaris, qui illis non fruuntur, ſed his omnibus vſus, me totum tradidi, vt eorum delectarer & deliciis & voluptate, quantum mihi poſſent conferre.

Videamus modo Rex ſapientiſſime, poſtquam ad hæc omnia manum miſiſſes, & ea exploraſſes, & eorum quæ tibi præclara, perpetua, & firma videbantur, habuiſſes certiſſimam expe-
Eccl.2.11. rientiam: quid tandem (amabo) in illis reperiſti? Nihil niſi ventum: Ipſe veritatem edicit: *Cumque me conuertiſſem ad vniuerſa opera, quæ fecerunt manus meæ, & ad labores, in quibus fruſtra ſudaueram, vidi in omnibus vanitatem, & afflictionem animi, & nihil permanere ſub ſole.* Quando meos conuerti oculos & mihi illos Deus aperuit, vt hæc omnia viderem: *Inueni in omnibus vanitatem,* & ventum, qui mihi inter manus effluxit, & vt talis pertranſiit, ex quibus nihil aliud mihi remanſit, niſi afflictio, defatigatio, & animi dolor intimus, cum conſiderarem, quòd ex tantis his omnibus, & immenſis, nihil mihi aliud meſſuerim, quàm peccata, ſcrupulos, timores, ſuſpiciones, pericula, curas, de quibus omnibus in ſtrictiſſimo Dei iudicio præſente toto mundo rationem timeo reddendam, nec quidquam erit eorum, quod mihi poſſit tum eſſe ſubſidio.

Vtinam tibi Deus aperiat oculos, vtinam attenderes, ea quæ tibi præclara, duratura & ſubſiſtentia videntur, in quibus omnes tuas ceńes delicias, requiem, ſalutem; idem te eſſe reperturum non dubito. Quid in deliciis inueniſti, poſtquam in illis multas expendiſti pecunias, peruigilia, pericula, cordis anxietates? Quid tibi lucri, ex tripudiis poſt mille moleſtias, & ſumptus? Quid ex nimio cibo vel potu tibi retuliſti, niſi nauſeam, ſtomachi eructationem, & non tantum corporis, ſed & animæ grauedinem. Omnia ventus, & omnia ventum experiéris, dum illa manu apprehenderis & per experientiam compreſſeris

Occinit Salomon patri ſuo Dauidi, qui, quod 21
ille experientia didicerat, illuminatus viderat, & verbis prædixerat Propheta. Compoſuit hic
pſalmum 38. cui titulum præfixit (teſt D. Aug.) D. Aug.
Pro Idithun. Et licet Idithun fuerit vir quidam In Pſ. 38.
particularis, nomen tamen ſignificat, *Tranſiens* Tom. 8.
eos: quò demonſtret, ſe eum pſalmum conſcribere propter eos qui mentis cogitationes ſurſum tollunt, terrena deſpiciunt & ſuperna meditantur. Refert nobis Dauid, ea quæ interciderunt, dum Abſalon patri perduellis, moueret bellum: fugit Dauid de Ieruſalem, montem ſcandit oliuarum, occurrit ei Semei omnium quos ſol vidit, nequiſſimus, lapides mittit, cinerem ſpargit, fugitiuum irridet, innocenti exprobrat; Perge, vade, vir ſanguinum, patriæ proditor, pullus inferni, homicida: hoc tuis debetur demeritis, vt filius ex femore tuo natus in te patrem inſurgat, ſcelerum tuorum vindex iuſtiſſimus. Id
egit tunc Dauid; tacuit. *Poſui ori meo cuſtodiam,* Pſalm. 38.
cum conſiſteret peccator aduerſum me. Sed introuerſus cœpit commoueri: & ſibi colloquens ait: Ergone fieri poteſt, vt ſimilis mei quis hanc perferat contumeliam? Eſtne poſſibile, vt hanc ego pertranſeam inultus ignominiam? Hinc paulatim inflammatur cor eius, & ſæua nimis exoritur tempeſtas. *Dolor meus renouatus eſt, concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardeſcet ignis.* Modò incandeſcebat, fremebat modò, modò turbabatur, & ei caput auferre intendebat, ac cenſebat Regi inhoneſtum, ſic deſpectum, irriſum & contumeliis affectum ſuperuiuere. Durabat hoc, quamdiu Dauid huius mundi conſiderabat vanitates. Porro factus Idithun (ait D. Aug.) id eſt, tranſiens, & hæc

omnia

omnia pertranſiens, patefecit, hoc quod ipſa erant: *Verumtamen uniuerſa vanitas omnis homo viuens. Verumtamen in imagine pertranſit homo, ſed & fruſtra conturbatur.* Quaſi qui ſupra ſe reflectat, & claris oculis retroſpiciat eum, qui illi moleſtus eſt, ſiſtit in eo, & ait. Parcat mihi Deus. Et quid eſt quod me conturbat? quid niſi ventus & aër?

22 Quid eſt homo etiam fortiſſimus, niſi vanitas: *Vniuerſa vanitas, omnis homo viuens.* Alij legunt, *Omnis homo ſtans.* Omnis homo ſtans, cui ſalus corporis ſecuriſſima, an plus quàm vanitas? an plus, quàm vapor inanis, qui à vento
Iac. 4.15. mouetur? *Quæ eſt vita veſtra,* quærit D. Iacob. *Vapor eſt ad modicum parens, & deinceps exterminabitur.* Exurgens vapor qui ad tenuem flatum diſpergitur & euaneſcit, vt non appareat. Quid eſt vita, niſi humor, quæ febricula, calice aquæ, caſu fortuito, apoplexia, fugit? Si igitur vita hominis ventus cenſeatur, quid de cæteris mundi rebus iudicandum? Si homo vanitas, quid erit vniuerſi reliquum? Eſt homo totius mundi pretioſiſſimum eius fundamentum, & propter quem omnia ſunt, & creata ſunt, &c. omnia quaſi huius ſubſtantiæ ſunt accidentia. Si ſubſtantia ipſa ventus, quid erunt, honor, gloria, opes, veſtes, comedere, bibere, & cætera om-
Iob 7.7. nia *Ventus eſt vita mea*, ait Iob. Si vita ipſa, quæ eſt omnium pretioſiſſima, vt diabolus Deo fatetur, ſi vita ipſa, quæ maxime æſtimatur, & ad cuius conſeruationem cætera diſponuntur, ventus eſt, quid erunt cætera? ventus ſunt omnia: & hoc ſuppoſito fruſtra conturbor dicit Dauid, incandeſco, & ſine ratione viuo inquietus. Quoties hominem videris commotum, compatere illi, quia, ob quam turbetur, cauſam non habet. *Verumtamen in imagine pertranſit homo, ſed & fruſtra conturbatur.* Hoc eius detrimentum, quòd tantùm ſpectet imaginem & rerum figuras, & hæ illi adeo magnæ apparent, vt illum in ſummam adducant admirationem. Vtinam eas manu apprehenderet, haberet, & conſtringeret, & videret, quis ſuccus inde effluat, & tu quoque contemplareris ſtricto mortis in examine, quid tibi de tot finitis iam deliciis, voluptatibus, epulis, recreationibus, factionibus ſuperſit: exclamares, *Sed & fruſtra conturbatus ſum.* Propone tibi Centurionem, qui hominem videret, ex vapore, ſeu vento confictum, qui gigas videretur, quem ſi manu tangeret, experiretur eum nec oſſa, nec carnem, nec habere ſubſtantiam: an non graui teneretur admiratione? Proculdubio: *Fruſtra conturbatur.*

Stupendum eſt, quàm ſine ratione hæc nos conturbent. & cauſam do: quia, ea eſſe ventos, non aduertimus. Vtinam, quotieſcumque Satan ſufflat, & ob elegantis formæ puellam te commouet, parumper ſiſteres, & cum Dauide cogitatione tua reflecteres: videamus, quid eſt hoc, quod animam meam tantopere conturbat? quam habet ſubſtantiam? eo quo pertranſit puncto, quid mihi relinquet? quid mihi ex eo emolumenti? quid mihi poſt hæc timendum: niſi ignomenia & confuſio, perdendi corporis & animæ periculum? quid ex eo mihi detrimenti? quid lucri? Si quando perturbaris, vt æſtuoſum mare, ob nimis paruam ab alio tibi exhibitam reuerentiam, vtinam mente reflecteres: quid eſt hoc? quid erit in craſtinum: quid poſt annos decem? quale mihi videbitur in hora confeſſionis? & ipſa horâ mortis extrema, dum infuſus lachrymis queribundus exclamabo: ô me ter infelicem, quid meis frœna laxaui paſſionibus? Millies perpendo, quod quoties nos inquietos intuentur Angeli, & propter huius mundi vanitates vident vlceratos, nos exſibilent: non minus, quàm vos, quoties puerulos rixantes conſpicitis, ob aciculam quandam vel ligulam.

§. 8. *Expertus eſt Aman eſſe ventum, quidquid turbat hoc mare, & confirmat Iſaias bullâ aquæ.*

MVltoties bene conſideraui, inquietam 23
moleſtiam, quam nobis refert Spiritus S. quâ cruciabatur Aman, quæ tota in eo conſiſtebat, quòd Mardochæus illi non aſſurgeret, & caput ſuum non aperiret. Erat autem Aman ſecunda perſona à latere potentiſſimi Monarchæ Regis Aſſueri, cuius dominium extendebatur ſuper centum viginti ſeptem Prouincias. Perſpectam habebat Mardochæus Amani iniquitatem, nec ei caput ſuum aperuit, cum ita eſſet, quod cæteri ſemper aut intranti, aut exeunti palatio Amano genuflecterent. Domum ſuam abit, conuocat vxorem, filios, conſanguineos, & amicos, quibus abundant hi qui in aulis Principum ſummis dignitatibus cæteris præfulgent: inſtituit illis concionem, quâ primùm illis exponit magnitudinem diuitiarum ſuarum, diſtinguendo ſingularum partes: vnum erat palatia ſua, domus, horti, arua, opes, filij, amici, dignitates, æſtimatio, quòd eſſet ſecundus à Rege, & ipſa etiam Regina Eſther, tanti eum

face-

faceret, vt nullus ſe ei comparare præſumeret: cum enim ipſa Regem ad particulare conuiuium inuitaſſet, eum ſolum vt ſecundum inter conuiuas admiſerat. *Expoſuit illis magnitudinem diuitiarum ſuarum, filiorumque turbam, & quanta eum gloria ſuper omnes principes & ſeruos ſuos Rex eleuaſſet. Et poſt hæc ait: Regina quoque Eſther nullum alium vocauit ad conuiuium cum Rege præter me.* (Eſther. 5.10.) Applaudite gloriæ meæ, diuitiis, filiis, dignitati, æſtimationi, maieſtati, vt nihil præterea reſtet in hac vita deſiderandum. Verumtamen, hæc omnia mihi interire, & in fumos arbitror euaneſcere: *Quamdiu videro Mardochæum Iudæum ſedentem ante fores regias;* nec mihi aſſurgentem.

Ita me Deus amet vos obteſtor, conſiderate, quæſo, hanc hiſtoriam quam non ſine cauſſa tam diſtincte deſcripſit Spiritus ſanctus omnibus ſuis circumſtantiis ornatam; & primum attende, quam exiguæ ſubſtantiæ ſint, tanta quanta ſunt, omnia hujus mundi bona, & incapacia vt hominum deſideriis & deliciis ſatisfaciant: cum res tantilla, qualis eſt, non tollere pileum, auferat ea omnia, quæ illa ſimul juncta poſſunt elargiri. O quam exiguas vires haberet ignis ille, cuius vna roris gutta cunctas poſſet flammas extinguere? Quam exiguæ foret entitatis immenſum pelagus, cuius vel tenuis ventus aquas omnes exſiccaret, vſque ad guttam vltimam? Perpende ſecundo, nihil eſſe præter ventum, quod tibi mouet bellum. Aſſurgere Mardochæum tranſeunti Aman, numquid eſt amplius quam tenuis ventus. Numquid eſt amplius quam leuis ventus Mardochæum tollere pileum? Numquid eſt amplius eandem exhibere tranſeunti reuerentiam? Qui igitur fieri poteſt, vt tantillum quid, bellum tam ferox moueat, vt euineat tantas, quantas delicias, glorias, opes, poſſidet illuſtriſſimus Princeps Regi familiaris? Hic licebit videre, id quod diximus, quinimo & in te ipſo experiri. Quam turbaris acriter, eo quod alter non te, pro tuo guſtu, ſalutat? quam infenſus, ob verbulum contemptibile tibi obiectum? quam inquietus ex eo quod talem è feneſtra proſpicientem ambieris, vt ob hoc ſolum nec tibi opes, nec aliud quidquam ſufficiant? Oculos erigite, Chriſtiani, intuemini, quam dolendum, rem tantillæ ſubſtantiæ vt eſt ventus & aeris puſillum, taliter te commouere.

(Q.24 I. Cur diabolus dicatur Princeps aeris.)

Modo, non dubito, capies verba Apoſtoli ad Epheſios adhuc infideles. Viuebant, vt ipſe aſſerit ſequentes impetum Principes aeris huius (Ephe. 2.2.) *Ambulaſtis ſecundum Principem poteſtatis aeris huius.* Nec in lectione Syriaca, nec Græca legitur hoc pronomen (*huius*) ſed abſolute, *Principem poteſtatis aeris.* Compertum eſt omnibus ſermonem eſſe de diabolo, & difficile declaratu cur vocetur Princeps poteſtatis aeris huius. Communem expoſitionem tradit D. Thom. idcirco dæmoniis hoc nomen aſſignat: quia decidentibus ſuperbis, ſiquidem multi ad inferni profundiſſima corruerint, magnus tamen eorum numerus aeri huic pendulus inhæſit, ad noſtrum exercitium, vt dum contra illos certamus, illos ſuperamus, gloriam immarceſſibilem conſequamur. (In cap. 2. ad Epheſ. lect. 1.) Ita ſentit D. Aug. variis in locis quæ notat D. Thom. *a* Etiam D. Hieronymus *b*. Et videtur confirmari ex D. Iuda Thadæo, dum ait; *Illos ſub caligine reſeruauit,* & intelligit hunc aerem, quem D. Auguſt. vocat caliginoſum, ob impuritatem: & idem ſignificat Princeps aeris, & Princeps qui globum aeris terram circumcingentem percurrit. (a 1. p. q. 48. b In c. 2. ad Epheſ. Iudæ v. 6.) Nihilominus credo non incongruam declarationem, ſi per aerem intelligamus, ea quæ dæmonis poteſtati ſunt ſubiecta. Et quæ illa? Notat illa Origen. deſcribens regna diaboli. In quibus regnat diabolus? in quibus principatum habet? Non in his inferioribus omnibus, ſed in iis, quæ ſuperbus ambit, & ſitit auarus: & quærit voluptuoſus, & inaniter expendit factioſus. In his dominium ſuum exercet diabolus, vt idem Apoſtolus ibidem refert. Et in illis principari; & dominari, an non eſt in aere dominari? Nemo refragatur. Quid ambis Æſopi gracule tuis ventorum caſtellis? Quid & tu quæris ambitioſe his tuis diligentiis & ſubmiſſionibus? Et tu tot moleſtis noctibus, & inquietis diſcurſibus mollis pepo? Quid tu præſumis armis tuis, cholera tua, & vindictæ furiis? alter Polynices? Omnia ventus & aer. His vtitur Satan, his tibi bella mouet. Quis non obſtupeat. Collocauit hic eum Deus, vt tibi bellum moueat, tecum congrediatur, tibi tempeſtatem excitet, & quibus hæc omnia? Princeps eſt aeris, quibus tibi mouere debet bella, niſi aere? Princeps cæli bellum gerit cælorum virtutibus, id eſt, Angelis. *De cælo dimicatum eſt, contra eos.* (Iud. 5. 20.) Terræ Principes agunt bella militibus terræ, terræ machinis, bombardis, lanceis, gladiis. Princeps aeris, quibus te oppugnabit armis, niſi aeris? Tu fer ſententiam quibus te conturbat? oſtendendo tibi gloriam & te ad illam excitando: proponendo tibi delicias, & te ad illas incitando: & tibi obiiciendo auri fulgorem, & erga illud appetitum tuum commouendo;

uendo: Et hæc quid ſunt, niſi ventus & aer?

25 Hoc dedit olim conſilium populo ſuo Deus per Iſaiam: quod infra latius declarabimus, *Iſai. 30. 1.* ſufficit modo illud propoſuiſſe. Exorditur Propheta. *Onus iumentorum Auſtri.* Ad litteram loquitur de populo ſuo, oppreſſo, afflicto, ingemiſcente, & mille curis inquieto: timebant enim ſuper ſe venturum Nabuchodonoſor: omnes anxii, commoti, quærentes vbi opes abſconderent, perſonas ſuas loco ſaluarent tutiori, quis eis poſſet auxiliari, ſumma diligentia procurantes ſibi in ſubſidium aduocare Ægyptios. Hos Deus intuetur: O miſeros homines, *Verſ. 7.* iumenta curis & moleſtiis prægrauata? *Clamaui ſuper hoc: Superbia tantum eſt, quieſce:* Alia littera legit: *Bulla tantum eſt, quieſce.* Hæccine veſtri ratio eiulatus, & planctus? popule mi, quieſce, conſiſte, & vide; omnes hi hoſtes tui: *Bulla tantum eſt.* Inter alia, bulla proprie (vt Varro notat quem D. Auguſt. ſuperextollit cæteris profanis ſcriptoribus, ex teſtimonio Ciceronis, quem hic nominat: *Omnium facile acutiſſimum, & ſine vlla dubitatione doctiſſimum*) *D. Avg. Lib. 5. de ciuit. Dei c. 2.* eſt veſicula aquæ ſupernatans, quando pluuia decidit in foſſas, vel quando ſapone lauas linteamina, vocantur hæ bullæ ſaponariæ, & hæ nihil ſunt aliud quam ventus ſuperficiei aquæ incluſus, & is tam tenuis, vt nihil in rerum natura ſit eo tenuius, & hoc indicat noſtra lectio: *Superbia tantum eſt, quieſce:* Superbia, ſignificat hic ventum. Reſponde mihi: quid magis inane, infirmum, debile, hac bulla? Miratur inſipiens puerulus aquæ veſicas, ſaponis bullas, ſuper inuicem glomeratas lucente ſole ſplendidas & aliquid magni eſſe iudicat: eas vult arripere, adhibet manum, ſed euanuerunt, priuſquem eas arriperet: ſolo enim contactu digiti diſſipantur, & patet nihil eas eſſe præter tenuem venti flatum.

Hoc ipſum ait *Deus*; Popule inſipiens, vt iumenta, veſtra conturbatio ex eo naſcitur, quod, ſicut iumenta, non attendatis, quis ille ſit, a quo vobis bellum timetis: *Quieſce*, ſepone curas, oculos aperi, & vide, inimicos tuos tam inualidos, imbecilles (ſi talis ſis, qualis debes) & inanes, velut aquarum veſiculas vel de ſapone bullas, nullius fortitudinis, quas vix digito tetigeris, & ecce euaneſcent, vtique vento tantummodo inflatæ: liceteos vt exercitum fortiſſimum reformides; qui magnas ſecum vires & imperium ducat. *Bulla tantum eſt. Quieſce.* Hoc *(a Papa) viento.* ipſum & tibi dicet, faſtuoſe, venti captator (*a*), quem ore, & pectore hauris quem circumquaque dignitatis inflat prætenſio, *Quieſce:* diligenter attende, quid ſit quod te tam vehementer commoueat, attende quis finis, quid inde tibi lucri? qualiter omnia pertranſibunt vt vmbra, & dum ea manibus apprehenderis, in fumos euolabunt. Et tu o carnalis, totus deliciis tuis conſecratus, qui noctes tranſigis, vt veſpertilio, lampades extinguens, qui tuos habes contractus, qui tibi animam agunt perturbatiſſimam: *Quieſce* hic ſiſte, attende, quæ mihi inde meſſis craſtina? quid aliud ago, quam ſomni mei turbare quietem, periculis me exponere, cum domi meæ liceat habere, Deo adiutore, quietem quam tot preſſuris, & Dei indignatione ſector in aliena? Tu auri cupidiſſime, mille technarum ſtructor: qui Vitruuium in inueniendis belli machinis ſuperas ſubtiliſſimum, oculis dilatatis inhians pecuniis, & alienorum appetitor fraudulentus: *Quieſce, bulla tantum eſt.* Attende: ſi tibi magnum quid videatur, puluerem eſſe experieris, cum hic omnia ſint relinquenda, & iis quidem, qui nedum tibi gratias agent, ſed inſuper maledicent. Male pereat: quia plura mihi non reliquit; æternis flammis comburendus; ob id, quo filius tuus hæres fruetur exultabundus, & multos moleſtos impendis annos ob id, quod ipſe vno temporis momento, iactui ſupponet aleæ? Ergone fieri poteſt, vt talia te deiiciant, demergant, condemnent? Illa conſiderate: ventum percipietis: ventus eſt, quidquid in hæc vita tibi bella mouet: *Erat ventus contrarius eis.*

§. 9. *Breui tempore tranſeunt Apoſtoli ex magna voluptate, ad maiores labores. Caſus eſt quotidianus ut dixit Cræſo Solon.*

Maris medio deprehenſi Apoſtoli, remis laborabant: *Erant laborantes in remigando.* Omnium manus remis annexæ, protrudunt, conniţuntur, repugnant ventis & tempeſtati maiori conatu, quam is qui lancea ſua in taurum concurrit: defluebant ſudoris guttæ, quas digitis crederes eſſe craſſiores. O quam diſſimiliter occupantur modo eorum manus; ab eo quod paucis ab hinc horis: Vix effluxerunt paucæ horæ, quando eorum manus pane ſuauiſſimo implebantur, quos à Chriſto exceperant, accipiebant enim, ipſi de benedictis Chriſti manibus panem, in manus ſuas, in quibus multiplicabatur, diuidebant cibum, hunc 26

ſumma

ſumma voluptate populo, licet hordeaceum, ipſo manna ſapidiorem, & dulciorem. Modo vero, quibus impenduntur manus ? duris remis quibus obſiſtunt & turbinibus & morti, inter æſtuoſas vndas anxii, & ad extremum fatigati. Quam breui dilapſus eſt eorum manibus panis; & quam cito in illis viderunt rigidos ſtipites, & remos laborioſos, nec aliud quidquam manibus arripiendum. Indubium hoc erat, quod tantam voluptatem exciperet extrema calamitas, vt vaticinatur Spiritus ſanctus

Prou.14.13. *Extrema gaudii luctus occupat.* Ad ſtuporem nos præuenit Salomon ſaniora docens, ipſa experientia factus melior: *In die bona fruere bonis, & diem malum præcaue.* Eccleſ.7.11. Fauſtus tibi fulget dies ? in diem malum te præpara, quia dum viuimus pares incedunt dies mali & boni, ac ſibi interlucent; *Riſus dolore miſcebitur:* Ait idem. Crediderim, ad huius declarationem Romanorum ſapientiſſimos (vt notat D. Aug.) extruxiſſe templum duabus Deabus Volupiæ ſcilicet, *a voluptate*, & Angenoræ, *ab angore* dictis, quarum bina altaria adeo inter ſe connectebant, vt unum tangeret alterum, & vno inſpecto, patebat & alterum: quo declarabant id quod alias expoſuimus; in hac vita numquam voluptatem ſolam inueniri, ſed nec angorem, ſed eadem in domo adeo ſibi indiuiduas commorari, vt dum ad vnam accedis, ſi vel ad vnum paſſum proceſſeris, occurras & alteri: nec quidquam tam conſtanti gaudet proſperitate, cuius extrema triſtior non conſequatur aduerſitas.

Lib.4. de ciuit.c.11.

I.

In mundo bona malis ſociantur.

Tract.1.n. 174,175.

Ex quo (vt aduertit D. Gregor.) per ſanum dedit Spiritus ſanctus conſilium, his qui deliciis diuitiis, & ſalute pro votis fruuntur: ne his corde nimis adhæreant, ſed recordentur, delicias eſſe angoris vigiliam, & tranſacta voluptate, ſe ad moleſtas præparent anxietates. Et eodem modo conſulit, laboribus, paupertate, rerum indigentia oppreſſis, ne deſpondeant animo, ſed credant noctibus dies ſuccedere, ſicut noctes diebus, quo fluxu continuo, tempora dilabuntur alternante fortuna: nec in æuum durare labores, ſed his breui superuenturam requiem quodque adeo de vna tranſimus in alteram: vt vix ſecunda fortuna arriſerit, quin ſuccedat aduerſa; & hanc mox iterum melior ſubſequatur: *In die bonorum, ne immemor ſis malorum, & in die malorum ne immemor ſis bonorum.* Diues es & opulentus. Time, ne mane tibi omnia deficiant; & fieri poteſt, vt tibi contingat, quod infeliciſſimo illi; qui die vna inter byſſum & purpuram ſplendide epulabatur, altera vero ſepultus in inferno aquæ guttam ſiti æſtuans infernali, petiit, nec obtinuit.

Hom.19. in Ezech.

II.

Sanum conſilium diuitibus.

Eccl.11.2.

Num vxore gaudes forma venuſtiſſima, prudentiſſima, & filiis, pro votis dilecta is? caue ne mane ſuboriatur exanthema, quod tibi illos hinc eripiat. Num paupertate, & rerum omnium premeris inopia ? Sume animos, craſtinus dabit illis dies finem, perfer & obdura; æternis diuitiis potieris. Infirmus decumbis ? Exulta, & confide in Deo, craſtina luce, ſi tibi ſit conueniens, reddet optatam Deus ſanitatem. *Memento paupertatis in tempore abundantiæ, & neceſſitatum paupertatis in die diuitiarum. A mane vſque ad veſperam immutabitur tempus*, fait Spiritus ſanctus. Diuitiis ad luxum abundas? ne fidas nimis: caue, ne tibi repentina ſuperueniat egeſtas & doleas; Proſpera gaudes ſanitate ? ne huic innitaris: caue ne craſtina te proſternat infirmitas, & contriſteris: hæc enim eſt vitæ præſentis infelicitas, quinimo & felicitas, quod nec mala, nec bona conſtantem habeant ſtatum. In cælo, bona ſunt perpetua, quæ, qui poſſidet, amittet numquam. *Qui vicerit faciam illum columnam in templo Dei mei, & foras non egredietur amplius.* In inferno mala ſunt æuiterna: & ideo vocatur. *Stagnum ignis.*

Eccl.18.21.

Apoc.3.12. Apoc.19.20.21.

Sumpta eſt metaphora a mari mortuo, quod olim regio erat illarum quinque ciuitatum, quas cæleſtis ignis luxuriæ vltor abſumpſit: modo ſtagnum, in quod Iordanis influit, cuius aquæ nec fluunt, nec refluunt; ſed ſtagnant & hærent; Et olim de eo prædixerat Deus per Iſaiam: *Erit tranſitus virga fundatus, quam requieſcere faciet Dominus ſuper eum.* Porro in hac vita intermiſcentur bona malis & mala bonis, alternis vicibus ſuccedunt, triſtia & læta, proſpera & aduerſa, nec tibi certior eſt dies poſt noctem, quam poſt laborem & calamitates, requies & proſperitas, In inferno nox æterna, in cælo dies æternus, hic interfluunt noctes & dies. Hanc ſcientiam voluit David ut vobis indicarent nox & dies, ſibi inuicem ſuccedentes; *Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat ſcientiam.* Dies diei non ſuccedit, nec nocti nox, ſed nocti dies, & diei nox; ſic tu quoque, amice, ſperes paupertati enim ſuccedent diuitiæ, tu time; quia diuitiis ſuperueniet paupertas: Vos ſperate poſt triſtia læta, vos timete poſt læta triſtia; Hæc vos cogitatio ſapientiorem reddet, ne terrenis bonis fidaris, dum ea habetis, nec in malis animum abiiciatis, quando ea patimini. Hoc ipſo, vt dixit Diuus Gregoris. Nazianz., ſeipſam in omnibus ſuis tribulationi-

III.

Infernus cur dicatur ſtagnum.

Gen. 19.

Iſai.30.32.

Pſal.18.3

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tionibus S. Gorgonia ſoror eius ſolabatur.

Orat. 11. *Pined. L. 4. Monar. c. 4. 25.* Sæpius occurrit mihi celebris illa hiſtoria Regis Crœſi, omnium quos mundus vidit, ditiſſimi; qui tam potens, erat vt eius imperium ſedecim comprehenderet nationes. Hunc bello laceſſiuit Cyrus Nepos ex ſorore Ariena, quem diuerſis conflictibus & variis ſucceſſibus ſuperatum tandem cepit, in quem ira furens, quia ſibi reſtitiſſet, viuum eum iuſſit exuri. Extruitur multis lignis buſtum prægrande, ignis admouetur, incenditur, horrendos dat fragores, iam iam illi iniiciendus adſtat reus: ſpectat ardentem rogum ipſe Cyrus, & imo de pectore trahens ſuſpiria, dum eum parant miniſtri flammis voracibus tradere: hanc emittit vocem; O Solon, O Solon, O Solon. Audit eum Cyrus, & non intelligens, ea quæ dicebat, eum ad ſe duci imperat: quem ſic interrogat: quid hac luchrymabili voce intendiſti: O Solon, Solon? Erat autem Solon, vnus de ſeptem Græciæ Sapientibus: de quo D. Auguſtin. *Li. 2. de ciu. c. 16.* cuius ſapientiam laudat, qua leges prudentiſſimas Athenienſibus præſcripſit, quibus & ipſi Romani ſuam Rempublicam diſcexerunt. Fauebat Crœſus Sapientibus, & Auctore Herodoto, illos frequentabat. Noueris o Cyre Rex, reſpondet Crœſus; dum mihi omnia virgula diuina euenirent, & ranflaret arridens fortuna, dum opibus turgidus, gloria & majeſtate Regia ſuper omnes mortales faſtuoſius intumeſcerem, imperaui, mihi adduci Solonem Philoſophum omnium calculo prudentiſſimum; quem propoſitis opibus meis felicitate & gloria ſic rogo; quem omnium mortalium cenſeret feliciſſimum, credens mihi eius ſuffragium conferendum? Deſignauit Telonem Athenienſem. Cur hunc? quia Athenis vixit, in ſapientum Academia, optime inſtituta, filios & nepotes vidit omni morum genere inſtructiſſimos, quos viuos & ſanos ſuperſtites reliquit. Mortuus eſt autem clariſſima victoria notiſſimus, in cuius rei gratiam, voce communi, & ære publico Athenienſes cum in ipſo victoriæ ſuæ campo magnotriumpho ſepelierunt. Quis poſt hunc cenſendus (interrogo) fortunatiſſimus? Reſpondet; Duo illi fratres Argiui Cleobis & Piton; dum enim eorum mater ad feſta Deæ Iunonis feſtinaret, cum boues deficerent, plauſtrum ipſi traxerunt ſuperimpoſita matre, vires ſuas matris ſuæ obſequio impendentes, quod factum, quotquot ad feſta conuenerant, laudibus in cælum extulerunt, mater vero talibus filiis exultans, Deam ſupplex rogauit; daret illis, quod maximè illis conduceret: & oblatis cum matre ſacrificiis coram altari ſubito corruerunt, quorum ſtatuas Antiqui ſtatuerunt in templo Delphis. Hoc ego, Cyre Rex, moleſte tuli, quia me non felicem cenſebat; cui clara voce: An ergo me inter felices non annumeras? Nequaquam: Reſpondet Solon, nec rationi conuenit, vt tu, & quotquot viuitis, quo hic tempore viuitis, fauſtos vos eſſe applaudatis: quia licet quis hodie diuitiis, regnis, dominiis cæteris emineat, prorſus tamen ad ianuam ſtat, & in procinctu eſt, vt luce craſtina egeſtate & captiuitate ad ima deprimatur. Hoc ego meis tam luctuoſis impenſis, vt patet, hodie experior, & ob hoc exclamaui. O Solon, Solon! quaſi dicerem. O quam bene dixiſti, & quam erat conſultum; ego me tuo conſilio præmuniiſſem. Compungitur Cyrus: hanc philoſophiam vt ſecuram approbat & certam, & in ſe reuerſus, cogitat: hic idem me caſus craſtina poteſt luce deprimere, vt vere etiam depreſſit: quocirca hac ratione motus, Crœſi ſententiam reuocauit.

Hoc ipſum vobis perſuadete, & recordamini proprium hominis epithetum datum a Iob, qui & hoc pro ſeipſo, & in ſeipſo fuerat expertus: hoc eſſe: *Homo natus de muliere, breui viuens; tempore* &c. *numquam in eodem ſtatu permanet.* *Iob 14.* Attende, quanti facienda ſit vultus elegantia, Domina, & tuus puella Venus, roſeus color; & tuæ quoque, gigas fortiſſime, vires: tuæ quoque Crœſe diues, opes, tua quoque Salomon, gloria ſublimior. Obſtupeſco; *Breues dies hominis ſunt:* & cum breues ſint, plures ſunt eius metamorphoſes: breui tempore magnæ mutationes, quia homo ipſe ſemper eas facit, *Numquam in eodem ſtatu permanet.* Sapienter comparat David dies ſuos & vitam vmbræ. *Dies mei ſicut vmbra, declinauerunt.* *Pſal. 101. 12.* Et iterum; *Sicut vmbra, cum declinat, ablatus ſum.* *Pſal. 108. 23.* Non ideo tantum; quod vmbra numquam ſiſtat, cum ſolem in curſu ſuo comitetur; ſed quia numquam certior vmbræ occaſus, quam quando veſperi longior extenditur; vnde vulgatum axioma: quo ſignificetur vmbræ interitus,

Maiores cadunt de montibus vmbræ.

Numquam homo tribulationibus vicinior, quam quando quietior; & numquam morti proximior, quam quando meliori fruitur ſanitate. Hoc ipſa experientia, a quibuſdam Religioſis

qui

qui mihi conuixerunt, didici. Dum vnus mihi ait: numquam ſanior vixi, quam modo, quem altero vidi die infirmari, & ſeptimo emori. Hoc quod dixit Spiritus S. *Rex hodie eſt, & cras morietur.* Contemplaris eum, qui Rex coronatur, & throno exaltatur; caue ergo eius ruinam, non poſt annum, vel menſem, ſed cras. *Cras*, nec craſtinum requiritur: de vna enim in ſequentem horam tales reperies mutationes, quales hodie in Apoſtolis obſtupeſcis.

Eccl. 10. 11.

§. 10. Spectat Chriſtus Apoſtolos laborantes in remigando: ſunt enim ſancti in laboribus ſuis illi ſpectaculum periucundum.

29 IAm pernauigabant Apoſtoli medium pelagus, obſtantes & repugnantes tempeſtati, & æſtuoſis ventis ac turbulento mari, quod mille partibus mille dilatabat ora, vt eos inglutiret, ipſi vero contranituntur quantum poſſunt remis; velut qui concitato in pugnam tauro congreditur, contra cuius vires ſe baculo defendit, & propugnat. Vidit illos Chriſtus ex monte laborantes in remigando. Hoc maximè inter alia ſtupent viri Dei; fieri poſſe ô cælorum Domine, vt tuos ſpectes periculo expoſitos ſubmerſionis, repugnantes, obſtantes, remigantes omni brachiorum impetu, contra hoſtem adeo terribilem, ventos ſcilicet, & feram adeo indomitam, vt mare, & qui tam vehementer vndequaque impugnantur, vt mortis metu pene exanimentur: quos tamen ſic ſpectas, vt non auxilieris? Quod cor ſuſtineret ſpectare in mari naniculam ad ima tendentem, & eâ vectos, plangentes, gemitibus & anguſtiis deploratos, & quis eos ex hoc eminentiori portu ſpectaret, qui eis poſſet adiicere rudentem, & periculo eos neſcio quâ voluptate intueretur, nec ſaueret? Quod hominis cor adeo ferum, vt puerulum colubro circumcinctum conſpiceret, quem ille tandem ſuâ perſtringeret, nec tamen continuò accurreret, colubrum interfecturus?

Hoc omnium grauiſſimum olim Ioſeph proponebant Ægyptii, quando ipſi fame peribant, Ioſeph autem haberet, quibus eis ſuccurreret: *Cur moriemur te vidente?* Quis opinetur, vt vir piiſſimus, qualem te credimus, nos fame marcidos & corruentes videas, nihilominus te ſpectante pereamus, non ſuccurras cum tibi ſuppetat, quo nobis prouideas? Hoc, ni fallo, grauiſſime affligebat Iob, ſuis in calamitatibus & doloribus, videre ſe pati extrema & è contra Deum illum contueri: vnde & conqueritur: *Si flagellat, occidat ſemel, & de pœnis innocentum non rideat.* Cur me his miſeriis oppreſſum detinet, & ſpectas patientem? *Occidat ſemel, & de pœnis innocentum non rideat*, dum me contuetur & contranitentem & remigantem: crudelitas hæc eſt maxima: Verum dixero Neronis crudelitatem non potuiſſe accuſari grauiorem: quàm quòd viderit conflagrantem Romam flammas in cælum aſcendentes, horribiles vndiq; ignium fragores, in cineres vrbem conuerſam, interim ſicco hæc ſpectet oculo nec condoleat. Num forte, clementiſſime Deus, tibi Neronis viſcera? Num ſunt meis, feriora tua viſcera: ſic enim judico: mihi tales non lucere oculos, qui hæc videant, nec opitulentur? Exclamare poſſumus: *Vbi ſunt miſericordiæ tuæ antiquæ, Domine?*

Gen. 47. 19.

Iob. 9. 23.

Pſ. 88. 50.

Duabus ad hoc Deus mouetur rationibus: primo, ad ſui nominis gloriam: noſtrô enim loquendi modo, nihil Deo jucundius, quàm videre juſtum colluctantem contra tempeſtatem, & conſtanter ac immobiliter contra furentis oceani fluctus remigantem, qui nec ad momentum deſerat remos, nec cedat arenæ, nec arma projiciat, nec terga vertat, ſed ex aduerſo reſiſtat potentiſſimis hoſtibus, & fortiſſimis aduerſariis obſiſtat indefeſſus. Videre puellam forma venuſtiori gratiſſimam, ſed paupertate depreſſam, ab impudico prouocatam quæ nec promiſſis alliciatur, nec minis terreatur; ſed animo ſtatuat vt altera Suſanna: prius millies vitæ jacturam patiar, quàm Deo deſim. Alium opprobriis laceſſitum, injuriis irritatum, patientia inuictum, choleram & inſurgentes vltionis motus rationis fræno coercere, qui cum Dauide Semei dicat calumniatori: *Reddat mihi Dominus bonum, pro maledictione hac hodierna.* Alterum pauperem, omnium rerum egenum, qui quo filios & vxorem alat, non habeat, ſqualidæ conditionis: nihilominus ſanctitate præfulgentem, meritis clarum, pietate conſtantem, laboribus inuictum; vt dicat cum Iob: *Etiamſi occiderit me, in ipſo ſperabo.* O quàm gratum hi Deo ſpectaculum!

I. Duabus de cauſis differt auxilium.

2. Reg. 16. 12.

Iob. 13. 15.

20 Notat ingenioſè D. Bern. verba D. Pauli. *Spectaculum facti ſumus mundo & Angelis & hominibus.* Attende (ait D. Bern.) multos habemus ſpectatores, Angelos bonos, & malos. *Spectaculum facti ſumus Angelis & bonis & malis pariter: iſtos ſollicitat inuidiæ paſſio, illos compaſſio miſericordiæ.* Illi nos vinci deſiderant, hi vincere. Præmonet vos D. Greg. Nazianz. ne putetis Deum huic abeſſe

1. Cor. 4. 9. Ser. 31. in part.

Orat. 12.

abeſſe ſpectaculo, ad quod conuocantur Angeli homines, totus denique mundus: quinimo ipſe præcipuus eſt omnium ſpectator; quippe qui ſupremum tenet principatum. Sumit D. Paul. metaphoram, ex eo quod inter nos communiter accidit: nihil enim ita vniuerſaliter recreat ciuitatem, quàm publica ſpectacula, luctæ, torneamenta, arundines &c. Indicitur lucta in Principis Curia: adeſt ipſe Rex, Principes, nobiles, ciues, plebei ad tauri concurſum concurrunt omnes, quo clarius ſpectent, ſibi ſinguli locum eligunt aptiorem; vt videant qua ratione prodeat taurus, aggrediatur luctatorem: qua ratione hic ſe defendat, retrocedat, taurum flagellet, vel bidentem infigat, qui eum pedibus ſuis proſternat vulneratum. Iucundum ſpectaculum: qua ratione torneator aggrediatur feram tam immanem, qui ſciat adeo ingenioſè corpus ſuum cornuum pugnis ſuffurari, vt riſu plenus exſiliat, taurus verò confuſus fremat.

En ſpectaculum Deo pergratum, Angelis lætiſſimum: congreſſus, continuæ colluctationes, & duriſſima torneamenta, inter juſtos & eorum inimicos: En prodit Satan armatus mendaciis: mundus ſuis machinis inſtructus, caro ſuis blanditiis arridens: omnes bella mouent, & juſtum tempeſtati exponunt. Spectat de cælo Deus dimicantes: qua ratione juſtus ictum recipiat, ſecedat, congrediatur: pedem figat, vt modo Apoſtoli tempeſtate jactati. Spectat deſuper Deus, ſicut in feſtiuo ſpectaculo: quando omni ex parte te premit neceſſitas, ad ſummas redigit anguſtias vt neſcias quo te vertas, quando te maleordinatus pulſat appetitus, & mouet ſenſualitas, vt te quaſi per terram trahat, vt illicita concupiſcas: eò modò, quò D. Paul. conquerebatur, *Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati.* Rom. 7, 2. Quando prodit mundi taurus, & cæco impetu irruit, vt quæ dicantur ipſe neſciat qui te quærit in aera ſuſtollere, vanitatibus euanidum, vt dignitates, & honeſta ambias onera, honori tuo conſulas, maiori faſtu & pompa quam poſſis ſufferre: O quàm grata hæc ſpectacula? Spectat te Deus, ſpectant te cælites & apertis oculis intuentur qualiter te geras, qualiter figas pedem, arma non abjicias, campo non cedas, quinimo fortius aduerſario reſiſtas intrepidus.

☞ 31 Expreſſit hoc D. Hieron. in primariæ ſortis homine quem diabolus vt ſecundum Iob fuerat aggreſſus: bona eius diripuerat, filios interemerat, vxorem abſtulerat, domum diruerat, morbis afflixerat: cui D. Hieron. Aperi oculos & conſidera, te factum ſpectaculum Deo, & Angelis: te reputa alterum Iob: cui addit conceptum ſuo calamo dignum, declarans rationem, cur Deus Iob elegerit, qui cum diabolo congrediatur. Epiſt. 34. ad Iulia. Potueris peruoluiſſe fabulas antiquorum; nec indecens eſt nos omnibus vti, etiam fabulis vt hinc præclariſſimas eliciamus veritates; vt ait D. Greg. Nazianz. Deſcribunt hi communiter: ſedet Rex in throno ſuo, gloriâ ſublimis, potens auctoritate: adſtant chariſſima vxor Reginas, dilectiſſimi principes filii, nobilium turma: innuunt Regi adeſſe ſylueſtrem quendam Bombylium: qui ad ſingulare certamen prouocet aulæ regiæ robuſtiſſimum ſi quis in toto regno ſe fortem jactet, prodeat in campum, viribus concertet. Orat. 34. II. Similitudo. Admittit Rex monomachiam: feneſtræ aperiuntur Regi, Reginæ, filiis, domicellis, nobilibus, theatra tanto ſpectaculo eriguntur. Fabulantur Regem ſuæ curiæ Pygmæo imperaſſe, arma ſumat, in occurſum & pugnam procedat ludioni illi. Adeſt hora certamini ſtatuta omnes accurrunt ſpectatores: prodit ſuperbus ille vento arrogantiæ tumidus, cui totus mundus vix hilum videtur, quem vno deſorbeat hauſtu. Vt vero tibi pateat, omnium præſumptuoſiſſime, ait Rex: quis ſim ego, & quales mei milites, nolo tecum congrediatur, de curia mea miles veteranus quiſpiam, ſed pygmæus iſte, qui corpori corpus opponat: hic tibi caput comminuet. Prodit pygmæus, intuentur omnes. Quoties hic trioboli homo pygmæum haſta ſua, vel gladio ferit, ille verò ictum repellit, illæſus quale Regi & toti curiæ gaudium? Et quoties pygmæus alte um pugna laceſſit, galeam diſtringit: quæ tripudia, quæ exultatio, qui triumphi? Cedit hoc in regis ſummam gloriam. Quando tandem hunc gigantem pygmæus ſolo proſternit in glorium, corpori inſilit, aufert caput: quis Regi honor, quæ tanta gloria? quæ tanta exaltatio? fabulam in veritatem commuta, & Regem in Deum: qui Rex eſt Regum & Dominus dominantium: quis nobilium, & principum palatii ſui numerus? ſunt tamen inflati gigantes, & præſumptuoſi Sybaritæ, qui ſtultè & inuerecundè audent eum in ſingulare prouocare certamen. Hoc cecinit Dauid *Superbia eorum, qui te oderunt, aſcendit ſemper.* Pſ. 73, 23. Creauit Deus Luciferum, & alios Angelos, Deo in cælo rebelles arma mouerunt, deiecit eos inde in abyſſum: verumtamen non ob hoc eorum eſt depreſſa ſuperbia, ſed mordicus Deo bella moliuntur: Quocirca ſuperbus ille temerarius audet eum quotidie

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tidie prouocare, ſi vires ad ſint, ſi robur animi, re ipſa demonſtret, quemlibet ex curia eligat, cum quo congrediatur.

Illud contemplare, hortatur D. Hier. in illo duello Iob cum dæmone. Aſſiſtunt Domino cælorum Angeli, accurrit & ſuperbia tumens ſatan, quaſi prouocando, qui Deo exprobret, eum de nemine in toto orbe poſſe gloriari, qui poſſit ſecum congredi. *Quadam die, cum veniſſent* Iob.1,6. *filij Dei, vt aſſiſterent coram Domino, aſſuit inter eos etiam ſatan*. Ecce eum hic: Cui Dominus: *Vnde venis*? Reſpondet ille: Circuiui terram meam: quia quidquid eam inhabitat, meum eſt; nec eſt, qui huius brachij reſiſtat potentiæ. Hoc ſignificant hæc verba *Circuiui terram & perambulaui eam*: Proprio quaſi qui dicat idiomate: Domine, nullus in orbe tuus eſt, nullus qui non meas teneat partes: omnes enim ſubiectos mihi glorior. Si vero quiſpiam tuus in eo, prodeat in medium; en offero dexteram, eum prouoco. Domine cui hoc confides duellum? Cuius manibus & viribus tuum committes honorem? Habes penes te Principem Michaelem, cuius vires optimè nouit ille Sybarita. Habes & Archangelum Gabrielem, Dei fortitudinem qui vnicô oculo contritum dejiciet: adſunt tibi decies centena millia militum: quorum vel minimus eum vt terræ puluerem exſufflabit.

32 Abſit à me, ait Dominus, nullius illorum vtar operâ, ſed pumilionis, homunculi carne & oſſibus compacti, languidi, mortalis, & paſſibilis. Et quis ille? Iob. Quis erat Iob? *Vir erat in terra Hus, nomine Iob, homo ſimplex*. Homo erat, qui viuebat in terra, figmentum terræ, tantò inferior Angelis, quantò aurô lutum. Hunc ſatanæ comparem deſignat. *Numquid conſideraſti ſeruum meum*? An oculos non reflexeris ad terræ pumilium, ſeruum meum, qui mihi in ea ſeruit, nomine Iob? Perpende verbum *Conſideraſti*? Emphaticum eſt; Septuaginta ediderunt, *Numquid attendiſti mente tua*? Hebræi verò: *Numquid poſuiſti cor tuum ſuper ſeruum meum*? Nouerat Deus huius temerarij elatam ſuperbiam & ſuperbam elationem, qui parua conſpicere dedignatur, ſed altiora quærit, ſublimiores Angelos, ſupremos Seraphinos. Hoc Deus indicauit, eius hanc conditionem Iobo deſcribens: *Omne ſublime videt* q.d. Nolo ei proponere aduerſarium vnum de Principibus palatij mei, nec Angelorum quempiam, eorum qui mihi aſſiſtunt, immortalem, & glorioſum: nec enim eum tali digno honore: Quem igitur Domine? Num in terra viuentem attendiſti mente tua nanum ſeruum meum, nomine Iob? q.d. Rex inflato giganti. Numquid poſuiſti cor tuum ad introitum palatij ſuper illos primos aquæ vectores, iuuenem imberbem, verſorem, aut oſtiarium? Hunc tibi comparem oppono. Illumne? vno oris mei flatu hinc in alteram exſufflabo partem: ſi mihi eum concedas. Da mihi licentiam, vt eum inter manus mas conſtringam, & illicò miraberis eum tibi in faciem maledicentem, & in barbam tuam exprobrantem. Hoc enim ſignificat, interprete D. Hieron *Niſi in faciem benedixerit tibi*. Perplacet; annuit Deus. Ecce confeſtim dilatantur feneſtræ, theatra eriguntur ad certamen. Hoc nobis annuit Tranſlatio Chaldaica: *Venit dies magni iudicij; & adſtiterunt Angeli &c.* En mirabile ſpectaculum. Spectant omnes, prodeunt aduerſarij, deſcendunt in arenam: Percutit diabolus Iob; circumquaque illi cuncta diripit bona: repellit ictum Iob intactus, vnô. *Sit nomen Domini benedictum*. Repetit vires, & domum eius diruit: repellit denuo; ſolô: *Sit nomen Domini benedictum*: Interficit illi chariſſimos filios vt pupillam oculi, cui objicit ancile pa- Iob.1,2.
tientiæ: *Sit nomen Domini benedictum*. Spectat illum Deus, intuentur Angeli: exſibilatur gigas temerarius. Finito prælio, ait Deus, Eia omnium ſuperbiſſime: quid cornua tollis, luti figmentum in faciem tibi reſiſtit.

Domine, replicat Satan, inhibuiſti enſis ictum qui carnem eius peteret. Iob carneus eſt, eius tamen carnes tangere non licuit, proinde nec proſtraui, tantummodo quæ eum circumuallabant, oppugnaui: locum autem & veniam non habui vt cum illo corpore congrediar. Concedo igitur; ait Deus ad hoc licentiam: vt experiaris & cognoſcas quales ſint mei exercitus pedites, & domus meæ puluis. Alio igitur aggreditur Satan ſtratagemate, interueniunt alij concurſus: commouet ei præcipitium morbi adeo vniuerſalis, vt eum à planta pedis vſque ad verticem plagis ſauciet fœdiſſimis, vlceribus plenum. Porro miles fortiſſimus; cruorem colligit ſanie intermixtum vulneribus effluentem, eumque in Satanæ conjicit & oculos & roſtrum, exprobrans: *Sit nomen Domini benedictum*, Putredine tanta corpus opplet, vt ciues fœtorem non ferentes, extra ciuitatem ejiciant, ſterquilinium eligit: hic verbera ſuſtinet animo infractus hoc vno; *Sit nomen Domini benedictum*. Vt ſe confuſum & irriſum ſuperbus aduertit Lucifer; vires certamini nouo reſumit, ſibi nouas adſciſſit copias auxiliares; ipſam eius vxorem conuocat, pariter tres eius intimos amicos, Reges; his illum cingit

vt ſin-

Margin notes: III. Iob cum dæmone luctatus gratum Deo ſpectaculum. — Iob.1.11. — Iob.41.25

vt ſint eorum linguæ, acutæ ac peruadentes lanceæ quibus eum confodiant; Mulier mille dicteriis & ſannis exulcerat cor mariti: Amici viſcera eius acerbioribus vulnerant reprehenſionibus; quid interim pius bellator & ſtrenuus miles? verbera hæc repercutit, & patientiæ attollens brachium, ictu adeò graui dæmonis conterit caput, vt ſenſibus conturbatum ad pedes ſuos proſternat ſuperatum Spiritum ſuum excitat, vocem extollit, præcinit hanc ſententiam, quâ diabolo tot mortalia infligit vulnera, quot
Iob. 2. 10. verba pronuntiat. *Si bona ſuſcepimus de manu Dei mala, quare non ſuſtineamus? Dominus dedit, Dominus abſtulit, ſicut Domino placuit ita factum eſt, ſit nomen Domini benedictum.* Ad hanc vocem exhorruit Satan, hoc ictu lymphaticus furit, hoc patientiæ telo transfixus corruit interemptus. Hinc gaudere Deum, exultare Angelos, applaudere cælites, victori congratulari, proſtratum exſibilare. *Exultans Dominus in victoria famuli ſui, illius patientiam, ſuum ducens triumphum*, ait
D. Hier. Tom. 8. D. Hier. Hæc Iob de diabolo victoria in ſummam Dei ceſſit gloriam. Hinc intelliges, quàm gratum Deo fuerit hoc ſpectaculum: Hinc colliges quid Deus prætendat, dum te in huius mundi campo detinet, quod nihil aliud credideris eſſe, quàm te deſignare militem, & in arenam producere, vt temerario illi giganti caput diffindas medium, qui contra Deum ſe erigit, te in locum ſuum ſtatuit, vt eius ſuppleas partes, & me & vos ô Chriſtiani: *Militia eſt vita hominis*
Iob. c. 7. 1. *ſuper terram.*

Sed quid tam flaccidos contra tam potentem & fortem inimicum? Vtique: non enim fortioris materiæ erat Iob, non ſpiritus erat; ſed carne conſtabat & oſſibus, homo erat ſimilis vobis, te quoque eligit paupercule, te quoque puella, te quoque languide, vt iuuenem Dauid contra gi-
Ser. 197. de temp. gantem, cuius manibus ſuam fidit gloriam, vt notat D. Aug. & ſicut alteram Iudith, mulierem iuuenem imbecillem, contra tyrannum potentiſſimum & maximum Holofernem; cui manus dabant etiam robuſtiſſimi Duces, & regnorum præclariſſima vexilla proſternebantur, ciuitatũ portæ reſerabantur, vndique munitiſſimarum: vt modo etiam verificetur, quod tum in Dei lau-
Iud. 16. 8. dem canebatur: *Non cecidit potens eorum à iuuenibus, nec filij Titan percuſſerunt eum, nec excelſi gigantes oppoſuerunt ſe illi, ſed Iudith filia Merari.*

Hoc te ſoletur, ô Chriſtiane, Deum te ſpectare tribulationibus contritum, Angelos, totumq; concurrere cælum, & ſicut dum de campo victor recedis, Dei adiutus fauore, ipſe hoc in ſuũ vertit honorem, ac tam ipſe quàm cælicolæ diabolum irrident; ita quando dæmoni cedis victus hoc ſibi in ignominiam vertit Deus, & Angeli confunduntur. Hinc tibi perſpectum ſit, quid facto tibi opus, cum tempeſtate iactaris. Scito: Luc. 15. 7.
quòd *Gaudium eſt in cælo, ſuper vno peccatore pœnitentiam agente.* Quando per pœnitentiam debellas diabolum, amicam deſeris, male parta reſtituis, remum arripis pœnitentiæ. O quale gaudium! quando conſtans obduras, licet neceſſitate ad extrema redactus: quando, puella, aures occludis alterius promiſſis, quando afflictus concinis: *Sit nomen Domini benedictum*; Quando febribus æſtuans; fateris plura merentur peccata mea: quando tempeſtate fluctuans remos non dimittis: Deum exhilaras, Angelos recreas, cælum oblectas.

Hoc mihi eſt indubium: hunc eſſe legitimum ſenſum verborum ſeptem fratrum Machabæorum, cum matre ſua, quibus Antiocho tyranno reſponderunt. Statuit illos, quaſi in arena, ex vna parte, ex altera verò juſſit adferri ignes, ſartagines oleo feruenti ebullientes, cultros limatos, IV. Machabæorum certamen.
ollas ſuccenſas. Eia (inquit) meis cedite præceptis, veſtrum abiurate Deum, legem polluite. Refert Spiritus ſanctus quòd inuicem aſpicientes hilari vultu, voce infracta viriliter ſe mutuo in certamen his verbis Cantici Moyſi ſint cohortati: *Vna cum matre ſe hortabantur mori fortiter* Deut. 32. 36.
dicentes: Dominus aſpiciet veritatem, & conſolabitur 2. Mach. 7. 6.
in nobis, quemadmodum in proteſtatione Cantici declarat Moyſes. Quaſi inuicem colloquerentur: Eia milites fortiſſimi, attendite, ſpectaculum facti ſumus quô conſolabitur in nobis Deus, diem feſtum agent Angeli, cæleſtis exultabit curia. Quã belle conſolatur Deus, & ſibi applaudit dũ juſtum prælio tribulationis ob ſui amorem & legis diuinæ obſeruantiam preſſum conſtantem conſpicit: quando tentatur, eum inuictum miratur: quando turbinibus agitatur, cum obfirmata facie furentibus vndis, & turbulentiſſimis ventis ſtupet non cedere, remos non laxare, non deponere animos.

Hæc animos dabat conſideratio primipilis illis Chriſticolis, teſte D. Paul. dum tota Ditis infernalis poteſtas & Romani arma imperii, & mundi machinæ vniuerſæ, in eos inſurgebant: mancipabant carceribus, fiſco eorum addicebant bona: mille tormentorum generibus excruciabant: ignes, ollas feruentes, fornaces, flagella, cataſtas, tunicas moleſtas, cultros, laminas, vngulas, &c. ad cruciatus adhibebant. *Illuminati magnum certamen ſuſtinuiſtis paſſionum, & in alterò*

altero quidem opprobrijs, & tribulationibus ſpectaculum facti. Periculoſo certamini exponebantur, in quo aduerſarii omni pœnarum genere armati congrediebantur: *Magnum certamen paſſionum*: his non obſtantibus immoti perſtant, firmi, inuicti, alacres: *Suſtinuiſtis.* Verbera decutiunt; cunctis hoſtium inſultibus fortiores. Quid, quæſo, illis vires præſtitit? fides viua, *Illuminati*: & hac quid vident? quod Deo & Angelis, *Spectaculum facti*: recreationis, feſtiui gaudii, chorearum: dum vos ſpectant quo vultu perferatis calumnias, qua patientia patiamini tribulationes, quas Deo perſonetis laudes perſecutionibus attriti: quo fidei ſcuto Satanæ diuertatis impetus, ei in faciem reſiſtatis, & ſuperbiam deprimatis. Vtinam hæc cogitaretis: quoties vos impugnat diabolus, mundus allicit, blanditur caro, aduerſitatibus anguſtamini. Dum feruet perſecutio, cogita te ideo tempeſtate torqueri, vt cælicolas exhilares.

§. II. *Oculi Dei remigantium ſpectatores, in aduerſitatibus ſuis animos miniſtrant & alas, multo felicius, quam intuitus ſtruthionis.*

SEcundam vobis propono rationem: cur nobis deſcribatur Chriſtus ſpectans Apoſtolos *Laborantes in remigando*, repugnantes ſæuienti pelago, turbinibus ſuperbis obnitentes: nimirum ad profectum noſtrum: vt intelligamus noſtris in tribulationibus & certaminibus non omnino à Deo nos deſeri: *Venit ad eos ambulans ſuper mare.* deſeruit eos, ſed non omnino. Notat D. Ambr. hæc verba Dauid. *Non me derelinquas vſquequaque. Hoc eſt, multum*, ſiue me, non omnino deſeras, loquitur hic, ait D. Ambr. vt vir perfectus. quando vero adhuc erat imperfectus, orabat. *Deus, ne derelinquas me.* Modò verò, in virtute perfectior: non timet à Deo deſeri ex parte licet inſtanter oret: *Non me derelinquas vſquequaque ſiue ex toto. Hic autem, jam fortior, non timet derelinqui vt tentetur, ſed rogat ne penitus derelinquatur. Plerumque enim relinquit Deus, quos vult probari: penitus autem derelinquit, quos deſerit. Dereliquit penitus Iudam: non dereliquit autem S. Iob, in cuius patrimonium ius tyrannidis diabolo dedit, in animam autem non dedit: nam ſi dediſſet in animam, penitus dereliquiſſet eum. Derelictus eſt Iob, vt relictus probaretur, probatus coronaretur. Dereliquit Iudam, cui ait: quod facis, fac citius. Dereliquit enim eum penitus, quem ſceleris ſui permiſit effectus.*

[D. Am. in Pſ. 118. 8. Tom. 2. Pſ. 26. 9.]

D. Petrum parumper reliquit: *Sed cum in mari titubaſſet, clamauit ad Chriſtum, & porrexit ei dexteram.* Quinimo & Pater æternus ad modicum filium dereliquit, *Vt quid dereliquiſti me.* Sed non penitus: *Solus non ſum: quia Pater mecum eſt.* Et vt ipſe per Dauidem teſtatur: *Non derelinques animam meam in inferno.* Inſuper vt nobis vires accreſcant, & animus augeatur: non tantùm, non deſerit nos Deus: ſed & ſpectat nos, ſuoſque oculos ſuper nos defixos firmat.

[Matt. 27. Ioan. 16. 32. Pſ. 15. 10.]

Inquirunt Sancti Patres, præſertim D. Cypr. *a* & D. Ambr. *b* quare gloria, quam ſperamus, & nobis Deus præparauit, vocetur corona. *Repoſita eſt mihi corona juſtitiæ*, & Reſpondent, eam eſſe cauſam: quia corona propriè datur victori, nec niſi victori datur *Non coronabitur, niſi qui legitimè certauerit.* Et ſicut eſſe non poteſt ſine victoria corona: ſic nec ſine certamine victoria, ait D. Cypr. Hinc addiſce, non poſſe te frui gloria, ſine certamine. Vt vero huic veritati firmiori fide aſſentiamus, compoſuit D. Cypr. ſingularem tractatum, quem ſecutus eſt D. Aug. l. de Agone Chriſtiano: & ambo pariter declarant: qualiter vita noſtra, eſſe noſtrum, beatitudo noſtra conſiſtat in viriliter decertando: ex quo deducunt cauſam, ob quam Deus nos in hoc mundo conſtituit, nullam eſſe aliam, quàm nos conſtituere in arena certaminis, vt viriliter certemus, & vincendo coronam juſtitiæ obtineamus, pro victoriæ qualitate. Et hunc vt legitimum ſenſum eſſe approbo verborum Iob: *Militia eſt vita hominis ſuper terram.* Hoc vnum inter alia nos maximè ad certamen animat, ſi conſideremus, Deũ nos irreuerberata oculorum acie continuo intueri præliantes. Quos animos, quas vires non addit curſori Regis intuitus; à quo ſe gaudet defixis oculis videri quando aut currit Euro velocius, aut cum aduerſario ſtrenue colluctatur?

[a Lib. de Mortalit. b Lib. 1. Offic. c. 15 & 16. 2. Tim. 4. 8. 2. Tim. 2. 5. Iob. 7. 1. 1. Similitudo.]

Diuina ſunt planè verba, quibus ſponſa ſponſum alloquitur, juxta lectionem & interpretationem D. Greg. Nyſſ. Videt eam ſponſus ad bella præcinctam; à capite ad calcem ferro obarmatam: ſtratagema tam inconſuetum mundi mulieribus, quàm frequentatum & neceſſarium cæli candidatis. Videt, inquàm, ſponſus ſponſam adeo paratam ad prælium vt jam procedat tali reſolutione ad conflictum, vt præ nimio ſtupore exclamet: *Quæ eſt iſta, quæ progreditur, quaſi aurora conſurgens, &c. terribilis vt caſtrorum acies ordinata.* Ad arma, ad arma, progreditur chariſſima mea: tota ad prælium & duellum compoſita,

[Hom. 15. in Cant. Cant. 6. 8.]

Terribilis vt caſtrorum acies ordinata. Audit ſpon-
ſum ſponſa, ad quem conuerſa ſic ait : Vera fa-
ris, dilecte mi , at vnum te ſupplico : vt mihi
nouæ ſuggerantur vires , & animus exciterur
alacrior : irretorto ſponſam intuere oculo. Hoc
illa ſonant verba, (interprete D.Gregor.Nyſſ.)
Auerte oculos tuos à me. Nullatenus vult dicere:
Cant.6.4. auerte oculos tuos à me , ſed omnino contra-
rium : *Auerte oculos tuos ab alijs propter me.* Di-
lecte votorum meorum alios non,ſed me intue-
re: Petitio hæc ſponſæ eſt zeloſæ. In me tuos
defige oculos. Ad quid hoc,chariſſima ſponſa?
Quia ipſi me auolare fecerunt. Legit D.Greg.
Nyſſ. *Quia ipſi mihi alas dederunt.* Deducta eſt
metaphora à viro nobili qui in gratiam ſibi di-
lectæ prodit ad luctam,quem ipſa ſpectans,alas
ei dare cenſetur , qui velut alatus tanta currit
velocitate,vt volare videatur,& leonino hoſtem
terret rugitu: eum enim animoſum,gnauum,le-
uem vt paſſerem, reddit ſponſæ conſpectus.

Quis neget ſponſam occinere naturæ in ge-
35 neratione Struthionis ? mirum naturæ ſecretum
Lib.20.c.2 narrat Celius Rodiginus & Albertus Magnus
Lib.23. Struthio auis eſt natura ſatis ponderoſa,calidiſ-
II. ſima,vt ferrum digerat;Enititur oua ſua;non ta-
Struthio men alias imitatur aues,quæ illa proprio appo-
adſpectu ſito corpore fouet ſuper inſidentes,vt illa exclu-
oua fouet dant; ſed illa contegit puluere, vbi ea aliæ con-
terere poſſunt beſtiæ, & multis periculis expo-
nuntur. Ne dixeris hoc agere ex odio quodam
ſed potius ex amoris inſtinctu naturali. Si enim
illis Struthio inſideret , illico grauiter corporis
pondere ea collideret, deinde calore nimio adu-
reret, fierentque oua vrina : hoc autem agit ir-
reuerberata acie oua contuetur : quo conſpectu
luteum oui incaleſcit, procreatur pullus , alis
& plumis contegitur , & teſta excluſus , illico
Iob 39.18 tam velox terram percurrit vt eum equus curſu
non aſſequatur. Vnde Deus inquit Iob. *Cum
tempus fuerit, in altum alas erigit, deridet equum,
& aſcenſorem eius.* Viden' ſanctorum Emblema?
oua ſunt Dei,in terra dimittit, hoc eſt in mun-
do, vbi quaſi in ſtadio viunt , ad prælium ele-
cti. Arena obuoluuntur,tribulationibus, egeſta-
te,morbis, tempeſtate, & hoc diuino quodam
conſilio (cum ſit enim tantus amoris diuini ca-
lor, & tanta, quibus eos afficit, beneficia,veren-
dum ne fiant oua vrina, & inania.

Hoc ipſe Apoſtolus de ſeipſo teſtatur , dum
rationem reddit, cur illum Deus tot expoſuerit
aduerſitatibus, infirmitatibus & perſecutioni-
2.Cor.12. bus : Cur hæc optime Paule ? *Ne magnitudo re-*
7. *uelationum extollat me.* Iuſtos in ſtadio collocat,
eos,vt Struthio , deſerere videtur vt beſtiarum
aut tranſeuntium pedibus proterantur : hoc eſt,
ad bellum parat,vt Satan ex ſua parte, mundus,
& caro ex alia illos proterant, conculcent, col-
lidant. Heu mi Domine (queritur D.Paulus)
quot obruor tentationibus : his me diabolus in-
feſtat : mundus ſagittis impetit, & caro ſtimu-
lis eneruat. Reſpondet Deus: hoc tibi conuenit:
Nam virtus in infirmitate perficitur. Hic tibi vires
exerendæ, & animus ; & ad hoc prodit hoſtis,
vt cum eo congrediaris. Quiſnam igitur Do-
mine mi, vires miniſtrabit? ipſe Deus. *Sufficit
tibi gratia mea,* Sed in particulari hoc præterea
agit,te aquilinis ac emiſſitiis videt oculis multo
efficacius ipſo Struthione;aduertens qua ratione
tentationibus Satanæ reſiſtas , carnem tuam de-
primas , infirmitatis & paupertatis ſpicula re-
tundas : Videt te Deus,& hic viſus ſanctis dat
alas, dat animos, dat & victoriam.

Quid vires D.Stephano miniſtrauit in tam
crudeli & ſanguinolento lapidum certamine, 36
dum ſaxorum grandine quateretur? Oculos ele-
uauit , videt Chriſtum reſeratis cæli feneſtris Act.7.
ſpectatorem : *Ecce video cælos apertos , & filium* 55.
hominis ſtantem à dextris Dei. Quis igne imper-
territum reddit D. Laurentium,dum in craticu-
la ſuperpoſitus ureretur? Regis ſupremi oculos
intuetur in ſe reflexos , qui ſibi coronam de-
monſtrat. Quid in tam horrendis tormentis in-
uictos reddidit Martyres, adeo cruentis prælis
victores, vt longè abſit, quòd hoſtibus, & tor-
mentis ceſſerint, quinimo, de toto mundo, tota
diaboli potentia palmam retulerunt victoriæ;
niſi quòd conſiderarent,ſe hoc in ſtadio curren-
tes,Deo, totique cæleſti curiæ, factos ſpectacu-
lum. Hoc indicauit,mulier illa,omnium illuſtriū
mulierum decus & gloria , de qua ſic Spiritus
S *Mater mirabilis , & bonorum memoria digna.* 2 Mach.7.
Cum efferatæ ſæuitiæ Antiochus, matre inſpe- 20.
ctante,vitam ſex eius filiis immaniſſimis ſuppli-
ciis abſtuliſſet,vnum jugulaſſet,frixiſſet alterum
membratim alios diſſecaſſet , ſolus natu mini-
mus ſupereraт,in quem omnes neruos intendit,
vt illum tanquam puerulum eneruaret blanditiis
lenociniis, promiſſis ; ſibi perſuadens puerulum
his emolliendum ; & matrem tot aliorum tor-
mentis fatigatam, hunc minimum adhuc ſuper-
ſtitem crudeli manu necari videre non poſſe,
arbitratus; eam vt intermediam elegit, quæ fi-
lio, Regis mentem perſuaderet: illa vero tyran-
num irridens: conuerſa ad filiū ſic eum affatur:
Fili mi, miſerere mei, quæ te in vtero nouem menſi- 2 Mach.
bus portaui, & lac triennio dedi & alui, & in æta- c.7.27.

tem iſtam perduxi. Fili mi, animoſe, vt vero tibi nec animus nec vires deficiant. *Peto te Nate, vt aſpicias ad cælum* Surſum tolle oculos:te videntem contemplare, & quam tibi præparet coronam, choros Angelorum qui tibi dant alas, illud regnum quod ſuo tempore te exſpectat excipiendum. Hoc D Pau.dixit. *Id enim quod in* 2.Cor.4.17. *præſenti eſt momentaneum, & leue tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis.* Premit te paupertas, quando te ad extrema cogit:ad anguſtias ignominia te redigit, qua te propinquus infamat; vehementer vrget appetitus, ſuis motibus violentus: attamen hoc conſideres, hæc eſſe momentanea, tribulatio & infamia cito finem accipient, definet perſecutio: omnia vt aer, leuia ſunt; & per hæc dignus æternæ coronæ præpararis. Secundum hæc, ait, oculos ad cælos attolle medio in certamine conſtitutus: *Non contemplantibus nobis, quæ videntur, ſed quæ non videntur.* O vtinam, tu puella, anguſtiis circumcincta, mentis oculos attolleres; nec ad ea reflecteres, quæ oculis carnis tibi promittit alter, ſed quæ tibi de cælis offert Deus, qui inde, te hic cernit præliantem. O vtinam, quoties te in honoris tui defenſionem ira commouet immoderatior, animæ attolleres oculos, non hanc contemplando ignominiam, quam corporis oculi contuentur, ſed eam, quam tibi Deus pollicetur gloriam æuiternam. O vtinam tu quoque lectulo decubans infirmus doloribus tuis acerrime prouocatus, hoc mente reuolueres te factum Dei ſpectaculum, qui vtique lynceis oculis attendit, quam dextere verbera recipias clypeo patientiæ: Tu quoque Codro pauperior, vtinam perpenderes, totius cæli in te defixos oculos, vt videant quam in legis Dei obſeruatione perſeuerans, & in Dei miſericordia tota nitaris fiducia.

§.12. *Cogites te laborantem in remigando, a Deo fixis oculis ſpectari, hoc quoque Iob requirebat.*

Iob.37 ALludere cenſeo Apoſtolum ad id, de quo Deus Dauidem præmonebat, & ad conſilium quod illi dabat: erat vndique Dauid tribulationibus & inimicis circumuallatus: cor eius decumanis fluctibus conturbatum; ad Deum remedium poſtulans confugit, verbis te-
Pſal.31.7 nerioribus & eiaculatoria oratione. *Tu es refugium meum a tribulatione mea, quæ circumdedit me; exultatio mea, erue me a circumdantibus me.* Tu, Domine, defenſio mea, quocirca fluctibus, & turbinibus circumdatus, ad te recurro, gaudium meum, gloria mea, ſuccurre mihi, nullum mihi ſupereſt remedium: num illi Deus dexteram porrexit? porrexit, at quomodo? Non illi Deus abſtulit labores, non enim hoc modo ſuccurrit Deus electis ſuis; etenim ſi hos eis liberaret, magna eos meritorum priuaret occaſione Non eſt auxiliatus Deus D. Paulo, ei auferendo infirmitatem, qua grauiter vrgebatur; hoc enim foret ei partem demere coronæ ſuæ; nec Danieli eum de lacu leonum eripiendo; hoc enim fuiſſet, ei magnam partem gloriæ ſuæ adimere. Accurrit autem Dauid proprio ſibi remedio, nimirum, docet eum, quid ipſi ſit agendum, vt hæ tribulationes & calamitates cedant in eius profectum, nec tantum, non ſint ad eius interitum quin potius ad ſummam eius gloriam: vnde ſic Dauidi reſpondet: *Intellectum tibi dabo, & inſtruam te in via hac qua gradieris, firmabo ſuper te* Pſal.31.8
oculos meos. Vt adiutrice gratia mea, victor euadas glorioſus Hoc notatum velim, qua hora calamitatibus obrutus ingemueris: *Firmabo ſuper te oculos meos.* Audit Dauid hanc lectionem, & continuo ad nos conuerſus ait: *Nolite fieri, ſicut equus & mulus, quibus non eſt intellectus.* Tribulationibus & calamitatibus afflicti; *Nolite fieri &c.*

Quàm dolendum eſt, videre plurimos pati tribulationes, ſicut irrationibilia pecora: febribus æſtuant, egeſtate, neceſſitate, perſecutionibus atteruntur; at velut equus & mulus: *Quibus non eſt intellectus*: qui non attendunt; quid hoc? ad quid me Deus hac viſitat aduerſitate? quid inde poſſum colligere? Hanc ob cauſam clamabat D. Petr. *Nemo autem veſtrum patiatur, vt homicida, aut fur, aut maledicus, aut alienorum appetitor, ſi autem ut Chriſtianus non erubeſcat* Chriſtianus ille eſt, qui fidem habet q. d. In aduerſitatibus veſtris, recurrite ad fidem veſtram, conſiderate, hoc eſſe culparum veſtrarum purgatorium, gloriæ cauſam, frænum ſuperbiæ, & ſi patienter toleraueritis, diſpoſitionem proximam ad gloriam. Quis non tui miſereatur: cum quoties tibi verbum dicitur obtrectatorium, aut te lædunt maleuoli, bile commouearis, vt equus & mulus, fuſte percuſſi, nec dicas cum Dauide. *Dominus præcepit ei, vt malediceret Dauid &c. Si forte reſpiciat Dominus, afflictionem meam, & reddat mihi Dominus bonum pro maledictione hac hodierna.* Quando ſtrato decumbis infirmus, aut fame torqueris, hoc vnum agis, conquereris velut brutum, & quæris vbi cibum inuenias;

1.Pet.4.15.

I. Quid cogitandum in tribulationibus.

2.Reg.16.10.

Nolite fieri, ſicut equus &c. Oſtende te Chriſtianum, ait D. Pet. ex Deo addiſce, qui tibi aſſeuerat, quando te aduerſa premit valetudo, quod ſi met ſuper te oculos ſuos: patientiam tuam ſpectat, fortitudinem, conſtantiam, greſſus tuos dinumerat, nec quidquam agis, quod non curioſus attendat. *Firmabo ſuper te oculos meos* Nota verbum (*firmabo*) quaſi affixos clauo: ne timeas me illos deflecturum, ſi ſis talis, qualem te conuenit eſſe.

38 Cæleſtem admiror viſionem, quâ Zacharias Chriſtum vidit in figura lapidis, ſeptem oculis
Zach. 3. 9. illuſtris; *Super lapidem vnum ſeptem oculi*: Significat ſeptenarius numerus vniuerſitatem: q. d. erat lapis circumquaque oculatus, factus oculus
Zach. 9. 1. valde conformiter ei quod idem propheta ait: *Domini eſt oculus hominis, & omnium tribuum Iſrael*: alii legunt: *Dominus eſt oculus hominis, & vniuerſæ carnis.* Quod primò ſignificat cum D. Aug. licet de omnibus curam agat Deus, nihilominus ita de vnoquoque eſt ſollicitus, ac ſi ille ſolus eſſet: ſecundò, quòd Deus totus eſt oculus, vt hominem intueatur. Porro dicit oculos defigi in petram. Quando ſculpis imaginem in petra, quæ oculos habeat ad vnam partem conuerſos, vt mater ad filium, ne verearis quòd illos detorqueat, aut auertat: cum ſint enim ſculpti in petra, ſunt immobiles. Hoc voluit indicare Deus. *Firmabo ſuper te oculos meos.* Quando cum aduerſario decertas, te febris adurit, perſecutio, tentatio, paupertas, fames: hoc te ſoletur, Deus te ſpectat, nec eſt Deus cæcus, qui oculos non habeat, quibus te videat pro eius honore decertantem. quod ſi Regis oculus animos det militi, quos tibi non dabit animos ſupremi Regis oculus, cum tibi perſuadeas Deum ſuper te oculos ſuos firmare, & indeſinenter cernere quàm pugnes animoſus, quàm decertes inuictus, quàm patienter feras iniurias?

Hâc eâdem conſideratione intendit Deus fiduciam noſtram confortare. Si te conſpiciat, qui pater tuus eſt, fierine poteſt, credas te ab eo deſerendum vt pereas? Si te ſpectet amicus aut miles certus & fortis, qui diffidis, eum manum ſuam retracturum? Quando puerulus aut in ignem aut in præterfluentem cadit, ſi pater non videat, de auxilio deſperat, ſi vero pater aut mater videat, ſecurus eſt. Etiam ipſa ancilla Abrahæ Agar, dum videt infantem ſiti deficientem, penuriâ aquæ in deſerto: ſub arboris vmbra filium deſtituit: & retrocedens ait: *Non videbo morientem puerum.*
Gen. 21. 16. Nulla enim materna viſcera, videre ſuſtinent puerum morientem; quid illa ageret, ſi morienti poſſet ſuccurrere, leuare ſitim, aquam porrigere, quæ deficiebat? Hac ſe ratione ſancti ſuis in aduerſitatibus conſolantur: Deus Pater noſter eſt, nos intuetur: *Vidiſti Domine.* ait pius Rex Ezechias ſedens inter malleum & incudem. Hoc prophe- 3. Reg. 18.
tas reddebat ſecuros, in quorum ore commune 1.
erat: *Dominus in cuius conſpectu ſto.* Hoc ſuas concludebat querimonias Iob vlceroſus. *Oculi tui* Iob. 7. 8.
in me, & non ſubſiſtam: Exorſus erat his verbis: *Militia eſt vita hominis ſuper terram, & ſicut dies mercenarij, dies eius.* Quaſi dicat: Eia Domine, jam noui, cur me hoc in mundi ſtadio ſtatueris, nimirum, vt cum hoſte confligam, & merear præmium ſeu coronam. Quid igitur requiris, o Iob? Domine, *Oculi tui in me*: ſi me adſpicias hoc mihi dabis animos, dabis vires, fiduciam confortabis, quâ fretus, mihi perſuaſero, me à te, quem habeo amicum, nullatenus deſerendum; ſi verò hoc non præſtiteris, ſi clauſeris oculos aut auerteris: *Non ſubſiſtam.* Vires mihi non ſuppetent, vt pedibus ſubſiſtam, totus corruam & victus proſternar inglorius. Et ob hanc cauſam, caditis vos, cado ego, cadimus & omnes: quia non attendimus: quòd Deus nos intueatur, & viſus eius vires det prælian-
tibus. *Pulchriores ſunt oculi eius vino.* Numquam Gen. 49.
vidi oculos, vt vinum; nec aptè cenſetur con- 12.
venire, vt eorum pulchritudo vino comparetur. Si dixiſſet, pulchriores ſunt ſyderibus, gemmis, ſole; rectè quidem. Sed optime tamen: vinum enim exhilarat, & confortat cor hominis, vires dat & animos. Hoc præſtant Dei oculi, ſicut, qui patitur animi deliquium, hauſto vino ad ſenſus redit, cor eius confortatur, ita Chriſtianum in aduerſitatibus anguſtiatum confortabit, dabit animos, ſi ſurſum oculos tollat, ſi mente conſideret quòd Deus lynceis eum oculis intueatur; adſtans erectus vt ei ferat auxilium & ſolamen in tempeſtate, conſtantiam coronet & patientiam.

§. 13. *Præuidit Iob adhinc duobus mille annis Chriſtum inambulantem ſuper mare, qui nobis promittit, quod liberaturus accurret, dum nobis expedierit.*

PErmiſit Chriſtus Apoſtolos laborare in remigando, vſque ad quartam vigiliam 79
noctis, id eſt circa tertiam diei matutinam, & quando jam eis vires deficere videbantur, & animo deſpondebant; adeſt: *Venit ad illos*

ambulans

ambulans ſuper mare. Magna hic latent arcana. Primum, ſuam voluit prodere potentiam, ſe verum teſtari Deum, cui ſit proprium, marinos vortices pedibus ſubſternere. Vt tale prodigium hoc credunt D. Athan. a Olympiodorus b & nominatim D. Ambr. c quaſi duobus mille annis ante prædictum à Iob, dum ſic ait de Chriſto, *Qui extendit cælos ſolus, & graditur ſuper fluctus maris.* Ponit hoc opus Chriſti ad latus primi illius operis quod Deus fecit creans cælos; *Qui extendit cælos ſolus:* Quia hoc, alteri præcedenti non cedit. Et bene inquit. *Qui graditur.* In Hebræo legimus verbum quod ſignificat (*Calcare*) & vulgari idiomate diceremus calcat fluctus maris, velut triumphator, ſuper hoſtes deuictos proſtratoſque calcat, vel ſicut Imperator calcat ſuper imperij ſui ciuitates, vbi omnes ſe ei offerunt. Et aduertit D. Aug. huius verbi vim, notans Chriſtum mari inambulantem, pedibus ſuis prementem inflatos fluctus æſtuantis oceani. Quaſi per vim eius furentes comprimeret impetus. *Venit valde mirabiliter ambulans ſuper aquas. Surgebant fluctus, ſed calcabantur, fremens pelagus ſub Domini veſtigijs murmurabat, ſed tamen eum volens, nolens portabat.* Quæ eius cenſenda fortitudo, qui ſuper fortiſſimorum & furioſorum graderetur capita taurorum, & calcans cornua defixos ſiſteret, & comprimeret obmugientes, vt eum ne vel hilo poſſent offendere?

a In dialo go de Trin. b In c. 9. Iob. c Lib. 1. de Interpella. c. 4. & 5. Iob. 9. 8.

D. Avgv. Serm. 14. de verbis Domini. Tom. 10.

Dein nec his Iob contentus, quod dixerit, ambulat ſuper mare, ſed inquit, *ſuper fluctus;* ſuper elatas vndas ſideribus comminantes, vt bene deſcribit D. Luc. *Nauicula iactabatur fluctibus.* Ingreditur calcans illas vndas, vt montes, idque vitæ ita ſecurus: quaſi lateritium pauimentum perambularet. Et ita legit D. Ambr. (credo iuxta Septuaginta) *Ambulat ſicut in pauimento, ſuper mare.* Hoc eſt, ita hoc eſt opus Dei tam ſupra naturæ vires, vt licet, fabulati fuerint Gentiles, & certo crediderint eorum aliqui, multo impoſſibiliora, in ſuorum Deorum fidei materia, numquam illis inciderit, illud fore poſſibile, nec quidem imaginati ſunt. Quocirca Dijs illis, quos fingebant percurrere pelagus alas affingebant, credentes, quod ſine illis, quia ſubſidio ſunt auibus, quibus in aere ſuſtinentur; impoſſibile erat hominem ſuper aquas ſuſtentari. De illo veteri Dædalo, autore Cretenſis Labyrinthi, ſubtilioribus adinuentionibus & conceptibus celeberrimo omnium, quos mundus coluit, fabulati ſunt Græci quod alas habuerit vt paſſeres: vt declararent, quo medio ſe liberaſſet ex illo caſtro inſulari, vbi captiuus detinebatur; qui cenſebant non poſſe credi, quod quibuſlibet adinuentionibus ſine alis mare tranſire potuiſſet, quæ eum in aere ſuſtinerent, ne ſubmergeretur. Dein & Neptunum quem Deum maris colebant, curru vectum depingebant, cuius equi maximis alis inſtructi, volabant que non tã per maris vndas, quã per aeris vacua trahere videbantur. Vnde cecinit Virgilius:

I. Fabula de Dædalo.

Electit aquos, curruque volans dat lora ſecundo. 1. Æneid.

Creditu facilius illis videbatur equos alates inuenire, quam eos poſſe mari inambulare.

Hoc igitur opus eſt Chriſti, veri Dei, qui ſiquidem populo ſuo viam per maris liquida ſtrauerit, ea diuidendo, fundum exſiccando, quo iter carperent ſecuti: & ſi Eliſeo magno illi prophetæ, quem duplici ſpiritu Eliæ decorauit, conceſſerit eodem modo fluenta Iordanis tranſuadare diuiſis in vtramque partem aquis, & calle ſiccato, quo tranſiret, vt olim tempore Ioſue populo magno miraculo indulſerat. Verumtamen ſibi reſeruauit, & nouo teſtamento hoc prodigium, maris vndas calcare: vt licuerit Dauid occinere, Apoſtolos qui hoc viderunt, vidiſſe Dei mirabilia.

Secundum; voluit nos reddere ſecuriores, ne tempeſtatibus aut aduerſitatibus terreremur, eo quod pro beneplacito ſuo poſſet nobis auxiliari. Nullus datur locus ab omni auxilio magis deſtitutus ipſo maris medio, quando circumquaq; ventis cymba impugnatur: cælum deſuper obtegitur nubibus, tonitrua emittit, terret fulmine & radijs, æſtuat deorſum mare vt olla feruens, ex imo proſiliunt vndæ in nauim irruentes, inſtar tormenti bellici. Ex omni parte perflant, vt bonbardæ, turbines; impetum facientes: quid rei miſera nauicula aggredietur, quibus ſibi ſuccurret? quo ſe vertet? quis medebitur eius? Hic vbi nullum fugiendi poſticum, porta patet Chriſto, & per aperta & hiantia maris ora ingreditur, ſicut per lateritium ſtratum, idq; tã quietus, quaſi per Lithoſtrotum. ne timeas, chariſſime, quantumlibet te tribulationibus ſleueris circumcinctum, à Deo defutura media quibus tibi ſuccurrat & liberet; & quo tibi remedia apparent impoſſibiliora, eo illi ſunt in tui ſolamẽ faciliora. *Dominus enim prope eſt, nihil ſollicitiſitis,* monet D. Paul. Licet tam alto fluctueris mari, vt omni videaris deſtitutus remedio, ſicut qui pelagi iactatur tempeſtate iam periturus, & quocumq; te verteris, non ſolũ ſpes nulla fulgeat auxilij, quinimo mare tibi fortiſſiũ inſtet contrariũ ſcito, quia prope eſt Dñs, qui te videat, & in ictu

II. Deo ſemper eſt fidendum

Ad Phil. 4. 6.

oculi tecum eſt, vt dexteram porrigat, tempeſtatem ſedet, quæ tibi mortis incutit metum, quantum libet illa ſit æſtuoſa.

In Pſal. 144.

III. Deus accurrit diligenter.

Tertium indicat, quod Chriſtus feſtine & accelerato greſſu acceſſerit illis auxiliaturus. *Venit ad illos ambulans ſuper mare.* Vt intelligas doctrinam Diui Aug. ſiquidem Deus te preſſum tribulatione deſerit, hoc eſſe ſcias neceſſarium ad tuæ ſuperbiæ depreſſionem, ad culparum purgationem, & vt ampliorem merearis coronam, veruntamen quando remedii tui aduenit hora adeſt, & eo maiori accurrit diligentia, quo fuit mora protenſior. Febribus æſtuas (ait D. Auguſt.) ſiti areſcis, aquam poſcis; quandiu differt medicus amicus veſter, tibi eam concedere? toto eo tempore, quo tibi conducit eam exſpectare, Rogas, Domine Doctor; aqua; ſiti areſco; reſpondet; Non eſt adhuc tempus; conſumi debent prius humores illi, febris deferueſcere, quod ſi eam modo concederem, de nouo reaccenderetur. At quando adeſt hora opportuna leuandi ſitim, & tempus congruum bibendi, quam velociter accurrit, quam diligenter? Ferte niuem, refrigerate, cito, porrigite vaſculum, date ſaccarum; nec tanta tu aquæ calicem ſumis voluptate quanta ille tibi eam porrigit. Hoc agit Deus, & hoc indicauit, quando populum ſuum eduxit de Ægypto; augebatur in dies magis ac magis populi afflictio, ipſe vero differebat, nec tantum horis, diebus, aut menſibus, ſed & annis plurimis; ſic enim multiplicando populo congruebat, & ad Dei ſpectabat, gloriam. Clamabant illi, tacebat Deus; nondum enim erat tempus. Quando vero aduenit, apparet Moyſi in rubo ardenti cuius flammæ in cælum ferebantur, & horrendos edebant fragores. Accedit Moyſes; videamus quid hic rerum? Loquitur Deus, ego ſum, qui *Audiui clamorem populi mei, & deſcendi, vt liberem eum.* Ad quid igitur ignis? vt ſignificet diligentiam & feſtinationem. Nullus datur motus acceleratior, aut velocior, motu ignis.

Exod. 3. 8.

Sume experientiam in tormento bellico, licet ferreus globus tanti ſit ponderis, illum ſumma tamen explodit celeritate. Addiſce hoc in iſtis cuniculis, vbi accenſo pulueris tormentarii vaſe, cum nec montes, nec rupes poſſunt comprimere, omnia euertit. Ob hoc, vt ſignificaret Dauid qua diligentia accurrant ſerui Dei & Angeli, ad eius perficiendum mandatum, illos deſcribit vt flammam ignis. *Miniſtros ſuos flammam ignis.* Nolo te ignorare, chariſſime, quod ſi differat Deus, ratio eſt, quia ſic tibi conuenit & nondum venit hora eius; crede, quod ſi moram fecerit, hoc ideo fieri, quia tibi hoc neceſſarium iudicat, vt patiaris, & quia propria tu voluntate non aſſumis pœnitentiam, eam ipſe ſua manu tibi imponit: & commodo tuo eſt, ſuperbiam tuam refrænare, mortificare petulantiam, excitare obliuionem, negligentias prouocare: quando vero tempus aduenerit, accurret celerrime, & non minore voluptate porriget tibi manum ſuam quam tu eam recipies: exſpecta eum patienter. In veteri tabernaculo voluit ſibi ſedem ſuper alas Cherubim, hic erat eius locus: vt noueris quod ſi diſtulerit, non ideo eſſe, quia modo tibi non valet ſuccurrere, ſed quia ſaluti tuæ expedit calamitas, quam pateris, & quando venerit hora eius, volando accelerabit. Deinde cum tanta ſit noſtra diffidentia, nos per prophetam Iſaiam reprehendit: *Audite me duro corde &c. Prope feci iuſtitiam meam, non elongabitur, & ſalus mea non morabitur.* Prope ſum in tui ſalutem, non tardabo ne ad punctum quidem, quando ſuadebit vtilitas.)

Pſ. 103. & Hebr. 1. 17.

Iſa. 48. 13

Quartum. Nota hæc verba, *Quarta autem vigilia noctis, venit ad eos ambulans ſuper mare.* Quarta noctis vigilia, dicitur vltima pars noctis, quæ eſt tertia matutina vſque ad ſextam, apparente aurora. q.d. circa finem noctis venit ad eos Dominus, quibus verbis nobis vtiliſſimum datur documentum; ne deſpondeamus animo in tribulationibus, quas in huius vitæ nocte perferimus, quæ quantumlibet durent, cito finiuntur, cum illuceſcente die, ſimul accurrat Dominus, adducat malaciam, & naui tribuat quietem & nauigantibus, O quod cordiale tam efficax, tam potens contra omnes anguſtias, & cordis deliquia, quæ mentem affligunt turbinibus, & tempeſtatibus, quæ nos cingunt in hoc æſtuoſo mundi pelago, paupertas, infirmitas, perſecutio; noſce ea omnia cito finiri; cum ad ſummum, poſſint nos perturbare, & durare, dum huius vitæ præſentis nox pertranſit, cuius dies, horæ & vigiliæ breues ſunt admodum. Hoc confortauit cor Dauidis, & animum excitauit, mediis ſuis in afflictionibus Deo fidere, & noſſe non eas eſſe ſempiternas; *Iacta ſuper Dominum curam tuam &c. Non dabit in æternum fluctuationem iuſto.* Enucleat D. Aug. hæc verba & totum hunc pſalmum ad rem noſtram. Se ſibi ipſi repræſentat Dauid furioſa inimicorum ſuorum tempeſtate iactatum, has enim maiori vitæ ſuæ tempore numquam non patiebatur, & ad Deum recurrit: *Exaudi Deus orationem meam, & ne deſpexeris deprecationem meam intende mihi & exaudi me.* Audit,

Pſ. 54. 23.

Pſalm. 141.

dit eũ D.Au.& ait *Satagentis, ſolliciti, in tribulatione* (in tempeſtate maris) *poſiti verba ſunt iſta. Orat multa patiens, de malo liberari deſiderans.* Audiamus (inquit D. Aug.) ipſe namque declarat, qui ſint illi venti furioſi, illam qua premebatur, excitantes tempeſtatem; audiamus illum, & ex illo nos diſcamus; qui tempeſtatibus lactamur periculoſis. *Supereſt vt audiamus, in quo male ſit. & cum dicere cœperit, cognoſcamus ibi nos eſſe, vt communicata tribulatione coniungamus orationem. Contriſtatus ſum, inquit, a tribulatione mea & conturbatus ſum à voce inimici & à tribulatione peccatoris.* Heu mi, Domine Deus, quam afflictus gemo, & in exercitatione mea contriſtor, flant venti repugnantes verborum & opprobriorum, quæ contra me iactant inimici, mille falſos ſubornant teſtes, per rempublicam euulgant me malorum omnium cauſam. Hoc eſt, *Declinauerunt in me iniquitates.* Omnes, vt venti tempeſtuoſi, me impugnant quærentes occaſionem, qua mihi moleſtias pœnaſque moliantur; *Et in ira moleſti erant mihi.*

41 Videtur mihi (ait D. Aug.) nauicula tempeſtate quaſſatus, quam repugnantes ſibi inuicem venti commouent, quidam hinc quidam inde perſtrepentes. Proprii eum fratres vilipendunt. Socer eius Saul, qui ei in patrem eſſe debuerat, quo etiam eum nomine appellabat, noctes dieſque perſequitur. Ziphæi & Ceilitæ quorum erat eum defendere, & ſuſcipere, vertuntur in traditores. Eius ex vtero natus filius Abſalon ad eas eum compellit anguſtias, vt palatio regali excedere, & ciuitate Hieruſalem effugere ſit neceſſarium. Subditus eum Semei irridet non ſolum verbis aſperioribus, eum virum diabolicum & homicidam accuſans, ſed & operibus, puluere & cinere commaculans. Quali nauis hæc commouetur tempeſtate? O qui turbines tam violenti eam circumcingunt? O quam deperdite eam concutit ventorum rabies, huc & illuc? O quam deſolatus hæret quam timidus, quæ ſubmergendi pericula, & amittendæ vitæ anxietas? quam protectæ cordis alæ? *Cor meum conturbatum eſt & formido mortis cecidit ſuper me.* An illum vides? Igitur duo (monet D. Aug.) aduerte maximi momenti, quibus poſſis animo tranquillo & forti perferre tempeſtates, quæ in hoc mundo tolerantur. Primum; quod in ipſis verbis, quibus ipſe ſuam deſcribit tempeſtatem, quam patitur, altum declaret myſterium, qua ratione vocet illam tempeſtatem ab inimicis excitatam, exercitationem; *Conturbatus ſum in exercitatione mea,* Vt intelligas perſecutiones, aduerſitates &c. quas ſuffers, & in quibus Deus te ſtatuit, ſeu permittit vt comprehendaris, eſſe tuæ virtutis exercitium.

[IV. Dauidis tempeſtas deſcribitur.]

O Domine, aiunt quidam, cur hic viuunt mali, non enim videntur ad aliud collimare, quam ut bonos perſequantur? Ad quid Deus homines ſeruat incolumes, qui nedum ſunt vtiles, ſed nec ad aliud vires intendunt, quam vt ſint aliis pernicioſi, bonos perſequendo, opes eorum diripiendo, honorem commaculando, vitam affligendo? Num ſcis ad quid? vt vel ipſi conuertantur, vel per eos iuſtis materia ſubſit virtutis patientiæ; humilitatis, charitatis, timoris Dei, & continuæ orationis exercendæ. *Vt per eum bonus exerceatur.* Ad quid permiſit Deus Herodem, Neronem, Domitianum Diocletianum; niſi ad exercitium fidei, patientiæ & amoris Dei in martyribus? In quem finem permiſit Deus Arium, Macedonium, Iulianum Apoſtatam, & alios eiuſdem farinæ hæreticos, niſi ad fidei Catholicæ virtutem excitandam? *Vt qui probati ſunt, manifeſti fiant.* D. Paul. de quibus alio loco diximus. Modo vero breuiter dicamus & difficultatem hanc enodemus, quam ob cauſam Deus ſuos permittat tot iactari tempeſtatibus, & tandem compertum eſt, ait D. Cyp. ex quo ſumpſit D. Amb. quod nobis cœlum proponatur ſub figura coronæ. *Repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ,* etiam hoc omnibus notum, coronam non niſi victoribus dari. *Non coronatur, niſi qui legitime certauerit.* Nec minus verum eſt, victoriam non niſi præcedente certamine, & poſt acerbam conflictum poſſe concedi. Certamen autem nullum eſt niſi hoſtes adſint, qui perſequantur, impugnent, affligant & ad extrema cogant. Diſce, hic in quem finem eos Deus permittat. Diſce, ob quam cauſam diabolo Deus veniam dederit, ut omnia ſua tormenta bellica dirigeret in iuſtum Iob. Diſce, cur te premat tempeſtate paupertatis, infirmitatis, & perſecutionis, falſorum denique teſtium; nimirum ad tuæ exercitium virtutis. Hæc eſt, ait D. Amb. illa D. Pauli gradatio, dum rationem reddit, cum tempeſtate iactatus, nedum ſe affligeret, quinimo exultaret & gloriaretur, hinc enim tam præclare diſcurrebat: *Gloriamur in ſpe gloriæ filiorum Dei, non ſolum autem, ſed & gloriamur in tribulationibus: ſcientes quia tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio vero ſpem, ſpes autem non confundit.* de quibus alias diximus.

[V. Cur mali hic viuant.] [1.Cor. 11.19.] [2.Tim. 4.8.] [2.Tim. 2.5.] [In illud Pſal. 1. Sed in lege Domini.]

Hoc primum eſt, vt tibi det vires & animum in tribulationibus, quas pateris. Nihilominus a deo ſunt aliquando feruentes, vt cor ſubmergere

[Rom. 5. 2.]

velle

velle videantur, & eius animoſitatem deiicere
» ex eo quod multæ ſint, fortes & prægnantes. Et
» ita Dauidi dixero contigiſſe, qui licet prædicta
» noſſet optime, nihilominus quaſi deficiens viri-
» bus ait: *Cor meum conturbatum eſt in me & formido mortis cecidit ſuper me.* Ob hoc ſecundum
» addit remedium, cordiale quoddam animo ſuo:
Pſ. 54. 23. » *Iacta ſuper Dominum curam tuam* &c. *Non dabit in æternum fluctuationem iuſto.* Anima mea,
» te Domini tui brachiis committe, fortia ſunt e-
» nim vt Dei, benigna vt patris, ſecura vt amici,
» proxima vt eius qui in te eſt, & vide, tribulatio-
» nem, quam iuſtus in hac vita ſuſtinet, non eſſe
» ſempiternam, finem habet, & terminatur, &
» vt plurimum, & maximum, tantum durare po-
» teſt huius triſtiſſimæ vitæ nocte, nec illa longa
VI. Exhortatio ad patientiam. » eſt, cum quatuor horarum vigiliis elapſis finia-
» tur, & tum finietur pariter immiſſa veniente
» Deo, tempeſtas eoque, perfectã tranquillitatem
» inducente & quietem. Hoc confortatiuum de-
» dit electis ſuis, quando nocte paſſionis ſuæ illis
» prædixit, ea quæ ſuſtinenda imminebant, tem-
» peſtates æſtuoſas, quibus quaterentur; eo quod
» omnes malitiæ barathri & mundi, venti tur-
» bulentiſſimi in eos inſurgerent, dum eos de ci-
» uitate in ciuitatem perſequerentur, contra eos
» agentibus, cum Eccleſiaſticis, tum ſæcularibus,
» ita vt ad extremas redigerentur anguſtias. *In Mundo preſſuram habebitis* &c. *Abſque ſynagogis*
Ioan. 16.23. » *facient vos* &c. *Venit hora, vt omnis, qui interficit vos, arbitretur obſequium ſe præſtare Deo.* Verum-
» tamen animi æquiores eſtote: *Non turbetur cor veſtrum.* Confidite, modico durabit tempore,
» & ad ſummum, huius vitæ nocte, ad auroram
Ioan. 14.3. » vobis adero liberator. *Iterum venio & accipiam*
» *vos ad me ipſum, vt vbi ſum ego, & vos ſitis.* Con-
Ho. 25. n. 33. » ſidera illos hoc in Euangelio, qui licet deſpera-
» ta iactentur tempeſtate breui tamen liberantur;
» Cum *circa quartam vigiliam noctis venit ad illos.*
» Materiam hanc proſequemur infra.

§. 14. *Dum ſperant Apoſtoli remedium, auget illis Chriſtus formidinem, & credunt phantaſma eſſe. Hic eſt effectus tribulationis.*

42 VIdent Apoſtoli Chriſtum venientem ſuper mare, *Et exiſtimauerunt phantaſma eſſe, & exclamauerunt.* Acceſſerat illuc ante auroram, detegunt inter noctis tenebras ſpectrum ſuper vndas, excitatur in eis nouus timor, quia illis videbatur, hoc, quod conſpiciebant, magnum eſſe phantaſma, & denuo horrore concutiuntur, ita vt, non tam eos tempeſtatis vrgeret periculum, licet extremum, cum iam ſe iudicarent fluctibus abſorbendos, & procellis pelagi demergendos, quam huius viſionis aſpectus: quocirca ad inuicem conuerſi & nimio timore compreſſi, vociferari cœperunt heu, heu, quid hoc? Magna hic latent ſacramenta. Primum, quod notat D. Chryſoſt. *Ho. 51. in Matth.* Deus clementiſſime, quid hoc? extremam patiuntur calamitatem, qua eos ſubmerſionis tenet periculum: animis deficiunt, ſtupent manus iam longo & difficili remigandi labore laſſatæ contra furentes Oceani procellas; de manibus tuis auxilium anheli præſtolantur. Et nedum illis, manum non porrigis, ſed quando tua iam præſentia liberari eos conueniret, auges tribulationem, & duplicas calamitatem? Quis dixerit hoc eſſe medici beneficium, ſi te tota nocte laborare permitteret graui compreſſum colica, ipſe interim te ſpectaret patientem; & quando ad auroram, tandem diu expectatus, te accederet, ſe horribili forma transfiguratum oculis tuis obiiceret, quo tibi & pœnam & dolorem duplicaret? Ad quid hæc veniſti ſcito, reſpondet D. Chryſoſt. hunc eſſe Dei morem, vt multoties cum homo tribulationibus opprimitur, & remedium poſtulat quando iam illud ſe habiturum ſperat, & omni ſe anguſtia liberandum, non tantum non aufert dolorem, aut triſtem exhilarat, ſed nouam & grauiorem ſuperaddit aduerſitatem: quia ſic ſuadet ſalus, & per hoc patientiam quærit exercere, & experiri quam dextere fidei baculo vtatur, ſpei iaciat anchoram, ſe humiliet vt dicat; *Maior eſt iniquitas mea.* *Gen. 4. 13.*

Propone tibi Iob (ait) Immittit illi Deus tribulationes multas & graues opera diaboli, aufert illi camelos, oues deprædatur, domum diruit, filios interimit, omnia eius bona demolitur; quid Iob? ſentit hanc calamitatem, ad Deum recurrit obſecrans remedium: veſtes *I.* præ dolore dilacerat, pronus in terra rogat *Sancti* Deum, vt ſuccurrat: quid vero Deus? quan- *dum ſperant in* do videtur, quod illi dexteram porriget, & *tribula-* mœſtum ſit ſolaturus, inſuper eum valetudine *tionibus* priuat, horrenda perfundit lepra. Recurrit mo- *ſubſidium* do Iob ad ſterquilinium, hoc ſibi erigit in o- *grauius* ratorium; quia ſancti in cinere ſedebant, vt a *exercen-* Deo remiſſionem obtinerent, & diuinæ Maieſta- *tur.* ti ſupplex factus, orat, vt tantis malis medeatur.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Domine, miſerum me, perdidi bona mea, filii præfocati domus ruina, mea languet ſanitas, adempta eſt vita: ſuccurre mihi. Quando poſt hæc affuturum ſibi ſperat Deum: En eius vxor, quæ virum irrideat, adſunt amici qui linguis ſuis cor eius transfodiant, vt iam, non de demptis opibus, non de amiſſa valetudine queratur, ſed præ cæteris doleat ob factas ſibi ab illis, & illatas iniurias. *Cum tentationi finem allaturus eſſet* (inquit D. Chryſoſt) *Tunc moleſtiora fieri permiſit.*

D. Chriſoſt. T. 2.

43 Quid igitur, Domine, ſiccine tuis occurris electis: multiplicas labores nouos & maiores immittis eo tempore, quo magis de tuo confidebant auxilio, in iis quæ triſtes patiebantur? Conſidera iuſtum Iacob: quia matre autore perficit id quod fieri vult, quo ſibi patris benedictionem procuret, ecce quam ſæua contra eum inſurgat procella perſecutionis per fratrem excitata: fugit, proficiſcitur in Moſopo amiam, ad domum auunculi ſui Laban ſecedit hoſpitaturus, & dum ibi ſe in portu credit, finiendos labores, en trucior exoritur perſecutionis rabies, Nam Laban proditorem agit, eum occiſurus inſequitur Nepoticida: conſobrini hoſtem induunt, & modo hic plura occurrunt formidanda, quam quæ primum, vt grauia, exhorruerat. Conuertitur ad Deum per preces, per lachrimas, per ſuſpiria, vt Oſeas teſtatur: auxilium in tam ſeuera & dura tempeſtate mendicat: dum de Dei manibus hoc confidit, aduertit, illud ipſum, quod ſibi ſaluti fore crediderat, mutari in terribilem & monſtruoſum gigantem, & ſe in periculoſam coniici luctam qua finita, dum integram exſpectat liberationem, tangitur femoris eius neruus, & claudus relinquitur. *Quando de peregrinationis afflictione Iacob liberatur, maior tribulatio accidit,* inquit D. Chryſoſt. Erat Ioſeph eleganti forma gratior, inſtar aureæ pini: fratrum eum ægerrima dilaniat inuidia, & tantis agitat procellis, vt puteo fratrem demergant. Iſmaelitis diuendant, de terra Chanaan exulem in Ægyptum eiiciant: in domo Putipharis vile mancipium ſiſtatur. Quando Deum ſuis condolentem afflictionibus autumat, & breui ſperat ſeruitute liberandum: ita res agitur, vt venuſtiſſimus iuuenis maiori inuoluatur tempeſtati, dum Dominæ ſuæ mendaci traditione carceri mancipatur & ad eas redigitur anguſtias quæ illi cor excedant: *Humiliauerunt in compedibus pedes eius, ferrum pertranſiit animam eius.*

D. CHR. T. 2. lo. cit.

Simili modo tecum agit Deus: filium tuum morbo grauari permittet: orationes fundis, ad Deum recurris, & dum filium ab infirmitate releuandum confidis: ecce maritus lecto decumbit æger. Quid hoc iterum Domine? Num meæ tribulationis remedium, illius eſt augmentum? Plurimum anxiaris, ne tibi magna pars pereat diuitiarum, & dum tibi reconcilias Deum, auxilii indigus: conquereris tibi litem moueri, in id quod reliquum ſupererat, Ne hoc in peiorem partem acceperis, monet D. Chryſoſt eo enim modo Deus iuſtos excipit. *Cum pericula euaſuri ſunt, tunc vt maiora mereantur, maiora inferri permittit certamina.* In maius electorum ſuorum hoc ordinat emolumentum. In domo Dei ad altiores gradus, per maiora certamina deuenitur: quos in ea præ cæteris vult promouere, his grauiora immittit pericula: quocirca ne te affixeris: quia ſicut auaro nulla gratior voluptas, quam ſi habita lucri occaſione, ei & alia maior offeratur, ante quam prior terminetur. Idem iudicium ſit de ſanctis, qui apprime nouerunt occaſiones aduerſitatum eſſe vera animæ lucra, quanto ſunt hæ grauiores, tanto ſpes eſt feruentior, & cum Iob inquiunt: *Etſi occiderit me, in ipſo ſperabo.* q. d. quo acerbior mea calamitas eo mea eſt fiducia ſecurior.

D. CHR.

Iob. 13. 16

Perpendit D. Chryſoſt ſecundo, defectum Apoſtolorum quem graphice exprimit Euangeliſta, quod attoniti, & rationis expertes: *Non intellexerunt de panibus, erat enim cor eorum obcæcatum.* Iam paucis elapſis horis, quibus hoc miraculum contigerat, quo Chriſti potentiam luce meridiana clarius agnoſcere potuiſſent, eos adeo conturbatos videmus, vt nec eius recordentur, quod paulo ante propriis manibus contrectarant, quando aduenerit dies agendi de miraculo illo, videbimus, quid Dominus egerit, vt viuificaret & roboraret ſuorum fiduciam, ſibique certo perſuaderent, quod ipſis nunquam deeſſet, & quid illis tempore neceſſitatis foret agendum, nimirum, vt oculos ſuos coniicerent in potentiſſimas eius manus. Ob hanc cauſſam illos tunc tentauit, interrogando: *Vnde ememus panes.* Et in eorum oculis ſumpſit in manus ſuas panes, & quantam haberet eorum, qui ſe ſequebantur, curam palam oſtendit, demonſtrans diuinam potentiam, qua manus ſuæ præſtabant. Cum viderunt illud, quod viderunt, & hoc audierunt, quod audierunt, & poſt hoc immediate, & ſubito eorum excæcatur intellectus, vt nec aduertant, nec conſiderent, nec vtantur iudicio, nec diſcurſu, qui adeo ſe eorum manibus ingererat;

44

Ho. 51. cit. Marc. c. 6.

Ioan. 6.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

rebat; qui nos nauim aſcendere coegit. erat præceptor noſter, cuius potentiam, modo vidimus oculis noſtris: nauim aſcendimus, vt eius præcepto obediremus: non dubitandum, ne nobis deſit, ſi eum inuocemus; & tota fiducia rem ei committamus. Nedum hoc faciunt; quin & videtur eorum cor excœcari, ratione priuari, & quaſi eorum oculi obuelari: *Erat enim cor eorum obcæcatum.*

Ho. cit.

II. Fiducia, de diuino ſubſidio in tribulationibus.

Hic communis eſt defectus, (inquit Diuus Chryſoſt.) etiam in ſeruis Dei, qui tribulationibus circum vallantur, quod ut attoniti hæreant, vt ne hac quidem ratione conſiderent, quod illos tutos reddet, ſi cogitatum ſuum iactent in Domino, & attendant, quod, qui eis hoc periculum immiſit, non tam ſit immitis, vt eos in illo perire permittat, & qui in eorum gratiam multo fecit maiora, ipſis non rogantibus: non deerit in minoribus, ſi ad illum recurrant. Moyſes qui tanta Dei vidit magnalia, propriis manibus ſuis peracta, quando defuerunt populo ad veſcendum carnes, quas ille deſiderabat, dum præ oculis non videret, quas illis miniſtraret, diffidit, vt nec iudicio vteretur, aut recordaretur eius, quod paulo ante ipſo cooperante Dei fuerit operata potentia, ac proinde neceſſarium fuerit, a Deo vt diffidentem reprehendi. Quis ſpectet Diuus Petrum (ait Diuus Chryſoſt.) qui in ſe ipſo Chriſti potentiam in hac tempeſtate experiebatur, qua ſolo Dei fultus verbo, tanto roboratur auxilio, vt ſuper aquas graderetur, ſtrenues calcaret vndas, pedibus marinos vortices protereret, vt ante diximus, nihilominus, cum vidiſſet ventum validum, ſibi minitantem, neſcit confidere, quamobrem ſpectante Chriſto ad ima demergitur. *Quod maius erat, ſuper maria ſcilicet de nauigio confidenter deſcendere, magni animo fecit, vt autem ventorum, quod erat minus ſuperatu timuit.* Nec obſtupeſcas, (ait) hæc noſtra eſt miſeria. *Naturæ quippe humanæ hæc conditio eſt, vt difficilioribus nonnunquam ſuperatis ſuccumbat in minoribus.* Hoc tibi quotidie contingit; Peccatis grauaris. Vides te tantis aduerſitatibus premi, vt non ſit qui te his eripiat, nihilominus, fidei oculos aperis, & peccatorum remiſſionem, mediis ſacramentis ſperas, & quod dabit Deus tibi, gratiam ſuam, ſuam miſericordiam, quinimo & ſeipſum, & omnes diuitias & cœli vitam in Venerabili ſacramento. Hoc credis, de hoc libenti animo confidis, ſecurus, & abſque vllo dubio, nihilominus dum tibi cernis deeſſe panis fruſtulum, nec ſcias vnde conquiras, turbaris, nec fidere Deo noſti, demergeris infirmitate debilis, laboribus huius mundi laſſus: venti leuiſſimi flatu excitatus, eo quod alter tibi verbulum improperauit, mordax, horrore concuteris, & viuæ fidei deficit tibi donum, ad ima demergeris, qui te non poſſis ſuſtentare. Dicito mihi, quid pluris refert, Dei gratia, an fruſtum panis? verum maiorem requirit poteſtatem, dari tibi quatuor aſſes terræ breui perituros, an cœli diuitias? verum præcellentius, animam tuam diaboli catenis abſoluere vel infirmitatibus corpus liberare? Patet omnibus reſponſio, & nihilominus in illis confidis, ſperas, fide diſcurris, ſpem erigis, in hoc vero tuus obcœcatur intellectus, nec proponis hanc expendere rationem, quam tibi Chriſtus dixit: nimirum quod, qui tibi maiora conceſſit, concedet & minora; & qui tibi proprium propinauit cordis ſanguinem, domus tuæ non negabit puluerem; & qui tibi inſpirauit animam, quæ toto mundo pluris valet, non tibi in fruſtulo panis deficiet, & qui tibi corpus adaptauit, quo veſtiat animam, non tibi negabit panni, quo corpus contegas aſſumentum. *Hæc* noſtra eſt miſera ſors, nobis intellectum obcœcari, & tribulationem irruentem, eſſe vt peplum quo viſus obvelatur, & catenas, intellectus diſcurſum vincientes.

Num. 11.

D. Chryſ. T. 2.

Conſideremus tertium, illud, in quo Apoſtolis remedium parabatur, illis perditionem videri, & cenſent eſſe phantaſma, quod illis horrorem incutit, & in has voces compellit; *Phantaſma eſt.* Erat autem Chriſtus eorum liberator: & ſic res ſe habet, quod cum obcæcatum haberent intellectum nec diſcurrerent, pro vt decebat, aduenit Chriſtus inter denſiſſimas noctis tenebras, quaſi coopertus illis, *Poſuit tenebras latibulum ſuum.* Vnde & illum minime agnouerunt, & cum illorum eſſet vnica ſalus, eum, vt ſupremam ruinam exhorreſcunt. Quoties in ſalutem veſtram adeſt Deus, ſed coopertus infirmitate, quæ te ab illo concubinatu detineat, in quo iam a tot annis vixiſti libidinoſus, tu vero eam contuens, horres, times vociferaris: *Phantaſma eſt.* Quoties ad tuam deprimendam ſuperbiam, permittit Deus quandam ignominiam, quæ tibi ab eo infertur, à quo tibi minus cenſebas cauendum; tibi vero mors tua videtur & perditio, vnde & inclamas: *Phantaſma eſt.* Quoties aufert Deus adoleſcenti ſanitatem, vt dum corporis perdit ſalutem animæ recuperet: ille vero iudicat, hanc eſſe

III. Videri tribulationem hominibus horridum eſſe phantaſma.

Pſ. 17. 12.

eius

eius ruinam, vnde & conqueritur, *Phantaſma eſt.* Quoties eripit diuiti Deus opes largiſſimas, quibus mille patrabat inſolentias: parentibus filium, eorum cauſſam condemnationis, matri filiam, ob quam infinitis torquebatur curis, & contriti lamentantur: *Phantaſma eſt.* Vtinam oculos aperires: quam feliciter Ieſum inuenires, ſalutem tuam, ecce venit diuina eius perſona abſcondita & tenebris laruata. Accedit iunior Tobias ad ripam fluminis Tigridis, & ecce proſilit in eum piſcis quidam immanis, qui
Tob. 6. 3. terrore nimio perculſus, ad Angelum conuertitur. *Heu, Domine inuadit me.* Ne timeas, hic enim tuum paratur remedium, tibi & patri tuo in cœcitatis oculorum eius medelam, & fugam dæmoniorum: *Apprehende branchiam eius, & trahe illum ad te.* Video, quia hic bonum quod prætendis præ manibus eſt. Quoties male iudicas, occurrere tibi draconem, qui te deuorandum inuadat, & timidus inclamas: *Inuadit me.* En Domine, ieiunium, diſciplina, vigiliæ, tunica de iuncis & catenæ corporis, & cilicium deuorant me. Heu Domine mi, paupertas, indigentia, neceſſitas, abſorbent me. Eia age chariſſime. *Apprehende branchiam eius:* attrahe eum: hic enim tibi & remedium & ſalus tua præparatur. Adeſt Angelus D. Petrum carcere ſoluturus, ille vero: *Exiſtimabat ſe viſum vi-*
Act. 12. 9. *dere.* O Sancte Petre, non eſt hoc phantaſma in tui detrimentum, minime, ſed Angelus Domini eſt, in tui liberationem & conſolationem miſſus; & ad hoc venit a Deo miſſus, vnde & vocatur: *Angelus Domini.* Angelus Dei eſt infirmitas tribulatio, pœnitentia quam exiſtimas eſſe phantaſma.

§. 15. *Vno* Ego ſum*, illis dat fiduciam. Tenet illam, qui in eius gloriam ſe tribulationibus exponit, quem in illis Deus non deſerit, vt diabolus mundus & caro.*

46 DOminus, qui eos vidit adeo turbatos, anxios, & timore attonitos, naiculæ appropinquat & ait: *Confidite, ego ſum nolite timere.* Non eſt modo locus hæc verba ponderandi: quæ profundiſſimam comprehendunt Theologiam; quibus Chriſtus declarare voluit ſe eſſe verum Deum, proprio Dei nomine ſe appellans: *Ego ſum*, quod tantam præbet materiam philoſophis & Theologis diſputandi. Breuiter dico, voluit illis Deus auferre metum. Primo, dum ſuam illis offert diuinam eſſentiam. *Ego ſum*; quo ſignificat, ait Diuus Auguſtinus quod *Maior eſt adiutor, quam oppugnator.* Qui pariter perpendit illa verba Dauidis: *Sperent in te, qui nouerunt nomen tuum.* D. Aug. ſer. 160. de temp Tom 10. pſ. 9. 11.
Alludere eum dixero ad illud quod Moyſi, cum Deo contigit, quando ei commiſſionem illam iniunxit, tot tantiſque difficultatibus inuolutam, vt, ad ſedandum & leniendum cor eius & omnes iam ſuperatas crederet difficultates, ei dixerit. Noli timere, num ſcis, quis ego? *Ego ſum qui ſum, ſic dices filiis Iſrael: qui eſt, miſit me ad vos.* q. d. Ego ſum ille qui Exo. 3. 14.
ſum, ſignificare voluit, dicit ſubtiliter vno verbo Caietanus, hoc quod Sancti mille doctiſſimis diſputationibus proloquuntur. *Ego ſum fons eſſendi*; (Hoc eſt, *qui eſt*) ita vt omnia quæ eſſe habent, ex me procedant, de me pendeant, multo magis, quam de ſole lux. Si cœlum moueatur, ſol illuminet, terra ſtet immobilis, ſtellæ influant, ignis calefaciat, venti perſtrepant, aquæ alterentur, arbores fructibus onerentur, flumina currant, Reges regnent, gigantes roborentur, leones viuant, ſerpentes repant; hoc quidquid eſt, ex me dependet; ita vt, ſubtrahente me, vel ad momentum, manum, omne fortiſſimum & potentiſſimum & pulcherrimum in nihilum decidit. Quocirca, dum me apprehenderis, non eſt quod timeas: nec enim mordere poteſt fera, nec aqua ſubmergere, nec ventus turbare, nec tempeſtas commouere, nec infirmitas accedere, nec mors confligere, niſi ad hoc vires præſtitero. Dilucide hoc pſaltes Regius intellexit. *Si ambulauero in medio vmbræ mortis, non timebo mala: quoniam tu mecum es.* Pſ. 22. 4.

Huic innititur ſecuritas & ſanctorum conſolatio in maioribus ſuis tribulationibus, 47
quando extremis anguntur moleſtiis, & ad Pſ. 45.
rem optime, id declarat Dauid quem congrue expendit Diuus Athanaſius in quo Dauid Epiſtola ad Marcel.
Deum vocat dominum virtutum: *Dominus virtutum.* Incipit pſalmus nomine iuſtorum, qui voce præconia declamant, quam tuto ſine mali ſuſpicione, inter procelloſos Oceani fluctus viuant ſecuri, dum ſe diuino ſentiunt auxilio conſoueri *Deus noſter, refugium & virtus, adiutor in tribulationibus, quæ inuenerunt nos nimis.* Proſiliunt aliquando ex Pſ. 45. 1.
aduerſo tribulationes, quando minus illas timemus, adeo prægnantes, vt omnem remedii aditum excludere videantur. Hoc eſt, *Inuenerunt nos nimis.* Dum ſe illis iuſti ad ex-

trema redactos ſentiunt, haud timent; Deum enim vt refugium, habent; quod ſi fortior inſtet aduerſitas, fortior illa creditur Deus, quo ſe munitos tutoſque lætantur. *Deus noſter, refugium & virtus &c. Propterea non timebimus dum turbabitur terra & tranſferentur montes in cor maris.* Non timebimus, licet ſubſiliat terra, montes commoueantur, & erigantur vt capitibus noſtris incumbere velle videantur, licet adeo feroci rugitu tonet pelagus, vt vndis ſuis æſtuoſis metum incutere vel ipſis ſcopulis ad litus dixeris, quos deiicere, confringere, & in profundiſſimum Oceani demergere putaueris. *Sonuerunt, & turbatæ ſunt aquæ eorum conturbati ſunt montes in fortitudine eius.* Legit
D. Hier. Epiſt. 136. Tom. 2. Diuus Hieron. *Sonantibus & intumeſcentibus gurgitibus eius, & agitatis montibus in potentia eius.* In his timendis periculis, & intumeſcentibus gurgitibus; manent iuſti quieti, excitati, ſecuri, diuini auxilii torrentibus inundati. *Fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei.* Et quid eſt, quod eis tot aduerſitatibus preſſos tantam ingerit alacritatem, quietem, ſecuritatem? quod intelligant, quod *Dominus virtutum nobiſcum, ſuſceptor noſter Deus Iacob.*

Epiſt. 142. Aduertit D. Hieron quod Deus ex decem ſibi propriis nominibus; quæ nobis in ſacra ſcriptura occurrunt, frequentius vtatur illo, *Dominus virtutum*, & inquit, vbi Septuaginta transferunt: *Dominus virtutum*, Hebræi legunt, *Dominus ſabaoth*, quod eſt, *Dominus exercituum*, vel vt transfert Aquila: *Dominus militiarum.* Et bene declaratur, ſi dicamus Dominus virtutum & potentiarum, quo eum nomine Mardochæus appellabat. *Omni potentatui dominans.* q. d. non eſt cur timeamus, nec commoti maris vndas horribiles, nec grauiſſimos montes, licet inſurgentes & capitibus noſtris comminantes, nec acutiores morbos, nec ipſam mortem, licet præ oculis eam ſpectemus, nec potentiſſimos hoſtes, nec vltra menſuram prodigioſos gigantes, nec ipſos diabolos, omnis enim pelagi tumultus, tempeſtatum turbines, infirmitatum acerbitas, & mortis horror, & quidquid illud ſit, à Deo dependet, & tantum poſſunt, vel tantum operantur, quantum illis Deus & concedit, & permittit: & hoc nobis conſtat, quod minime illis permittet, exercere in iuſtos ſuas vires ad eorum detrimentum: illos enim in ſuam recepit curam, magis quam piiſſimus pater dilectiſſimos ſibi filios, *Dominus virtutum nobiſcum &c.* Dum adeſt vobis Deus, dum ait: *Ego ſum nolite timere.* O Chriſtiane: Aduerſitatibus anxiaris, inſurgit in te mundus, vndis æſtuoſis paupertatis gemis abſorbendus? O modicæ fidei: quam te tua ad terram deprimit infirmitas! O puella affligunt te paupertatis anguſtiæ? O vir vxorate, num te mulieris, filiorumque, & modicæ ſubſtantiæ agitat tempeſtas? Vide, Chriſtum tibi aduoces, peccata tua confitere, eorum age pœnitentiam: ſume digne ſacratiſſimum Sacramentum: vt tibi poſſit dicere: *Ego ſum.* Gaudebis, in tui remedium aduolabit, veniet enim tibi vnde minus eum ſperaueras; vires miniſtrabit, vt æſtuoſas eumeas vndas, & tibi dicet; *Nolite timere.*

Relicto igitur hoc primo ſenſu, eſt enim maris abyſſus, ecce alius: q. d. Apoſtolis: Agnoſcite, chariſſimi, quod *Ego ſum, nolite timere*, an nomen meum ignoratis? quod eſt: *Adiutor in tribulationibus: Ego ſum;* qui meis non deſum, *Ego ſum;* qui illis in tribulationibus adſum, quas in mei gratiam ſuſcipiunt: *Ego ſum,* qui eos apertiſſimis in periculis non deſero, quibus in meum obſequium contubernur. Hinc patere voluit, quam diſſimilis ſit eius conditio dæmonis, mundi & carnis conditioni. Omne hi tribulationibus opprimunt ſibi ſeruientes, ſed non eſt quod putes, quod illis ſuccurrent, quando anguſtantur quinimo illos & pati & perire permittunt ingrati. Hoc dæmonis opus eſt, qui te mille peccatis obruit, & Dei offenſis grauat, porro dum ſtimulis pœnæ meris & turbinibus in hora mortis agitatis deſperabundus, dic illi, vt te adiuuet. Paratus eſt, quod non adiuuet, imo ipſe eſt qui acerbiores tibi addat anguſtias, & in deſperationis barathrum agat præcipitem; ipſe qui titulo & ſpe veniæ, te ad peccatum induxerat. Ipſe eſt, qui præclarum illum ſacerdotem magnum Ieſum, filium Ioſedech ad parum honeſta perduxerat, titulo facilis miſericordiæ, quibus iam implicato, nedum non adfuit auxiliator, ſed insuper in eum ferox inſurrexit accuſator, a Deo poſtulans iuſtitiam, vt eum pro demeritis caſtigaret. Hoc ipſum ſpiritu prophetico vidit Zacharias vt ex profeſſo alias expoſuimus. *Ieſum indutum veſtibus ſordidis, & Satan ſtabat a dextris eius, vt ei aduerſaretur.* Hac conditione notatur, incitare te ad peccatum ſub titulo quod leue quid ſit, & Deum eſſe miſericordem; & quo momento te cernit peccatis inuolutum, contra te coram Dei tribunali vociferatur fiſcalis, tibique aduerſarius. Mundus autem, qui- Io. Zach. 3. Tract. 14. 131.

bus

bus te non exponit periculis, vt honorem ſartum tectumque conſerues, familiamque illuſtrem? ita vt tantis te opprimi calamitatibus ingemiſcas, vt quo te vertas, ignores. Ne credideris, quòd tibi medelam feret, quinimo reſpondebit ingratus, quod olim ſacerdotes templi proditori Iudæ, poſtquam illum in irreparabilem ſuam impuliſſent ruinam, & jam remedium tanto malo petiturus aduenerat. *Quid ad nos, tu videris.* (Matt. 27. 4.) Demum ipſa caro, quæ tantis te deprimit calamitatibus, vt noctibus obambules in ſalutis tuæ detrimentum, & bonorum dilapidationem: die illi vt te adiuuet. O mula proditoria, qua perfidus vehitur Abſalon, quæ eum in malas auehit aues, & à quercu ſuſpenſum deſeret, vbi malè fauſtus æternum periturus perforditur. Hæc eſt caro tua. *Equi eorum caro,* (Iſa. 31. 3.) & ipſa te ad domum vnius & alterius deducit, ad epúlas, ad choreas, ad delicias, quibus tandem miſer ſuſpenderis, bonorum inops, ſalute priuatus, pedibus tremulus, prœda diaboli. Hoc eius opus. Porro Deus, non ſic: ipſi proprium eſt, illis auxiliari, qui in eius honorem ſe periculis exponunt, illos ex præſentiſſimis anguſtiis eruere glorioſos, quo potentiſſimi brachii ſui vires oſtentet, prodigiorum mirabilium inimitabilis operator. Populum ſuum dura Pharaonis eduxit ſeruitute, quâ in Ægypto affligebatu, in manu potenti & brachio exceſſo. Proficiſcuntur primo itinere diurno de Ramaſſes in Socoth, de Ayram in Etham, vlterius quærunt progredi per ſolitudinem Etham. Vocat Deus Moyſen, ei præcipit, vt deducat populum, & reuertantur paruo tractu poſt Phihahiroth, quæ erat inſtar vallis inter Magdalum & Beelſephon duos altiſſimos montes, ex oppoſito maris rubri. Celſiſſime Deus, quid agis? hilares proficiſcuntur, feſtiuo gradu, paulatim Ægypto excedentes, & præcipis, vt retrocedant. Si vero hæc mens tua ſit, cur eos præcipis ſiſtere inter duorum montium anguſtias ex oppoſito maris, ſi forte illuc iter ſuum carpat inſecutor Pharao, nulla illis fugiendi datur aperta janua, niſi ſeſe in mare dent præcipites? ſic contigit: cum enim nouiſſet Pharao ad eas populum redactum anguſtias, conſtituit illos inſequi, & ex parte terræ illos oppugnare, ſibi perſuadens, illos ex parte maris non poſſe fugam capeſſere, & ad hoc conflauit numeroſiſſimum exercitum ex omnibus Ægypti præſidiis, cui ſe celeres & parariſſimi ſociarunt Ægyptii, & id (Notante Ruperto) eò magis quò viderent, eos fugere, quos ſeruos ſubiectos habebant in ſuum obſequium, deinde lugerent ſibi ab Iſraelitis, vaſa quæque pretioſiſſima auferri, quæ illis tantummodo commodauerant, & illuſos ſe modo ſtomacharentur,

Accurrit Pharao militum electorum acie inſtructus, eum Iſraelitæ percipiunt, ex terræ latere progredi: illi duorum montium anguſtiis concluſi. Hinc Pharao procedit, illinc feruet mare; diffidunt, ſe jam inter mortuos reputant, & gemitibus inenarrabilibus ſuum deplorant exitium. Væ nobis, an non melius fuiſſet nos viuere ſeruos, in Ægypto ſaluos & incolumes, quàm liberos exire, & crudeli nece cunctos deperire? Si nos Deus morti deſtinauit, vel vt nos Pharao conſumat, an non ſatius erat mori in Ægypto? audit illos Moyſes, & re cum Deo communicata ait: O popule Dei electe, quid times? quis te in has adduxit anguſtias? quis te his concluſit montibus? numquid Deus? Confide ergo, quod ipſe tibi auxiliabitur, nec perire permittet: *Nolite timere, ſtate, & videte magnalia Domini.* (Exod. 14. 13.) Sit cordis fides viua, ſpes certa, eſtote animæquiores. Hoc eſt, *State.* Quia ſicut inquit Apoſtolus, id quod cor reddit conſtans & intimidum, fides eſt viua, quam ſecura ſpes comitatur: *Tu fide ſtas.* (Rom. 11. 20.) Ne timeas, an non Deus eſt, qui te eduxit de Ægypto? An non ex eius præcepto, & ſtatuto es egreſſus: Ipſe te videt inter duorum montium concaua concluſum, ab vtroque latere, & inter potentiſſimos hoſtes, & mare ex altero latere, vbi nec ſemitam, nec viam, nec modum videas, vt euadas incolumis: An non ſuo obedientem imperio, te huc adduxit? Nolite ergo timere: *State & videte magnalia Dei,* quæ Deus pro veſtra ſalute & libertate operaturus eſt, qui vobis tacentibus & quieſcentibus, per maris profunda viam aperiet, & cantantibus vobis, ipſe manum extendet, qua contra tam numeroſum exercitum & crudeliſſimum regem decertet: *Dominus pugnabit pro vobis, & vos ſilebitis.* Non enim ſinit Dominus, quando electos ſuos tribulationibus ſupponit, eoſdem illis abſorberi vt pereant, quinimo feſtinus accurrit licet hoc ſit, tam mirabilia efficiendo, qualia ſunt ſternere per maris profunda viam latiſſimam, aridam, floribus intextam, vt eam deſcribit Spiritus Sanctus.

Ob quam cauſſam ſedet Iob in ſterquilinio, direptis opibus, interemptis filiis, diruta domo, valetudine deperdita, vt quid caro eius vulnerum congeries putredinis & vermium colluies opprobrium ipſe amicorum, propriæ vxori factus in parabolam? In Dei obſequium, & fidem

quam ei debebat, conſeruandam. Ne velim credideris, quod, illum deſeret Deus, ſed dum id minus ſuſpicantur hi, qui eum affligunt, adeſt auxiliator, & in eius ſumit arma, defenſionem, arguit eos, qui innocuum irridebant, iniungit, vt delicti veniam poſtulent, omnia in duplum reſtituit, quæ illi dæmon abſtulerat, & maiori gloria, ac diuitiis, quàm vnquam habuerat, Iob præfulget illuſtrior. Quis te, o caſtiſſime Ioſeph hoc detinet ergaſtulo reclusum, inhonoratum, infamem, afflictum, mille timoribus & anxietatibus interceptum? Dei obſequium, qui vtique prouocatus eum offendere, recuſaui. Confide igitur, non te derelinquet, & tantâ tibi potentiâ ſuccurret, vt dicere Sapiens poſſit:
Sap. 10. 13. *Hæc venditum iuſtum non dereliquit, ſed à peccatoribus liberauit eum, deſcenditque cum illo in foueam, & in vinculis non dereliquit eum donec afferret illi ſceptrum regni, & potentiam aduerſus eos, qui eum deprimebant, & mendaces oſtendit, qui maculauerunt illum.*

O piiſſime Tobia, quis te cœcum affligit,
49 tenebris immerſum, & triſti mortis vmbrâ gementem, ab vxore ſcommate deluſum, ab amicis ſpretum, multis repletum miſeriis? Dei honor, & impletio eorum quæ nobis mandat; ſepeliendo mortuos, pauperibus fauendo, pupillos defendendo. Securus ergo viue, aderit tibi cœlum, & vnum de magnatibus delegabit, hilarem reſtituet viſum, mœſtum ſolabitur, teipſum honorabit, domui tuæ proſpera cuncta adducet, multiplicabit tibi vitæ dies, & implebit miſericordiis toto ſpectante vniuerſo. Dicito mihi, o Daniel vir deſideriorum, quid te in lacum miſit leonum, & ſic recluſit, vt quocumque lumina vertis, non niſi feroces & fameſcentes leones intuearis? Eo quod pro Dei honore ſteteris inuictus. Depone metum; breui tibi aderit eius Angelus, quem ille mittet, qui obturabit ora leonum, & tuis proſternet pedibus vt agniculos, per aeris vacua prouidebit eſcam, vt totus teſtetur orbis, Deum ſeruorum ſuorum non obliviſci, quo tibi liceat effari:
Dan. 14. 37. *Recordatus es mei Deus, & non dereliquiſti diligentes te.* O pudica Suſanna, quis te publico judicio, vt adulterii ream condemnat, & jamjam trahit ſpectante mundo lapidibus obruendam, idque tanta velocitate, vt jam lapidum percipias ſtrepitum, quos rapiunt manibus, in te projiciendos? Dei gloria, & quia locum dare peccato recuſaui. Eia igitur illuſtriſſima Domina, mulierum decus, cum igitur ita ſit: ſurſum corda & oculos ad Deum erige, confide, quod ſe tibi non ſubtrahet, quin & ſpiritum excitabit vnius juuenis, qui fraudis ſit detector, veritatis teſtis, & ſanctitatis ac innocentiæ tuæ præco, idque adeo in tuam ſatisfactionem, vt totus eam populus intelligat, & omnis pudicitiæ à mundo colaris exemplar. Glorioſiſſime Paule, quis te coram tam immiti ſtatuit leone, & ſæuiſſima tigride Nerone, vt eius ferocitas in fugam compellat omnes commilitones, & tu ſolus relinquaris? Dei honor & Euangelium. Iacta cogitatum tuum in Domino; nihil tibi deerit, fauebit tibi, de tempeſtate eripiet, vt ſcribere liceat diſcipulo tuo Timotheo: *In prima mea defenſione, omnes me dereliquerunt, non illis imputetur ſed Dominus adſtitit mihi, & confortauit me &c. liberatus ſum de ore leonis.* Hoc Deum tangit, & optimè quadrat, 2. Tim. 4.
quod cum tu Deo non deſis, nec tibi Deus ſit 16.
defuturus.

Res eſt indubia, quoties ob alicuius gratiam aduerſitate deprimeris, ſi ſit ille talis, qualem eſſe deceat, eius eſt, tibi ſuccurrere, liberare alioquin proditor inſimularetur, ſi cum te huic expoſuiſſet periculo, in eo te desereret, cum poſſet liberare. Quid agere decet Deum, quando tu vt eius præceptis obedias tribulationibus attereris, egeſtate, infirmitate? O puella caſtiſſima, cui experimentum & eſus deficiunt, quia noluiſti eum offendere: cor tuum erige, diuinas eius inſpice manus & ſecura crede, quòd, cum in eius gratiam hoc patiaris, non te perire patietur. O Chriſtiane, qui, ne pecces in Deum, ſuſtines paupertatem, opprobrium & iniuſtitiam: ſpera ac ſcito Deum plus noſſe quid ſit honoris, quàm totus mundus; & plus ille deſiderat, ſeruos ſuos honorari, quàm omnes terræ Principes: confide, quod tibi honorem conſeruabit, augebitque magis, quàm vnquam optare potuiſſes.

Præclariſſima ſunt hæc Spiritus Sancti verba. 50
Triſtitiam ne des animæ tuæ, & ne affligas II.
teipſum in conſilio tuo &c. Et congrega cor tuum in Exhorta-
ſanctitate eius, & triſtitiam longe repelle à te. Con- tio ad fi-
ſiderat Spiritus ſanctus hominem innumeris fra- duciam
ctum laboribus, deſolatum, fatigatum, ſuis ra- in Deum
tionibus & conſiliis intricatum; eo quod in om- Eccl. 30.
nibus ſe illi offerunt difficultates. Alter nimia 22.
grauatur prole, muliere, domo, honore, & panis eſt indigus. Quas non euoluit rationes, ſi hinc, ſi inde, ad quem confugiam, quid primum arripiam?

Fremit

Fremit alter opprobriis ab alio ſine rationa impetitus, conſulit ſecum, quid facto opus deliberans, & in omnibus inuenit inconuenientiam. Luget alter infirmitate pene exhauſtus, quaſi tempeſtate jactatus, qui quanto magis remigat, tanto ſe manifeſtiori periculo videt expoſitum, & creſcit neceſſitas, ob quam omni ſolatio deſtitutus ingemiſcit. O chariſſime, inquit Spiritus ſanctus. *Congrega cor tuum, in ſanctitate eius.* Collige illos diſcurſus, illas cordis tui fluctuationes, à quo ſeu per hanc, ſeu per illam viam tibi remedium poſſit aduenire. Videris altera Martha, quia: *turbaris erga plurima.* Luc. 10. 41. *Quid per multa vagaris, ô homo.* Quærit D. August. D. Avg. quid per alienas ædes inquiris remedium inquietus, ſed nec vllibi inueniens his tempus tuum teris ſine fructu ac cum diſpendio? *Congrega cor tuum*; recollige cunctas tuas rationes perpende Deum eſſe ſanctum, juſtum & bonum, & qui te quærit, te plus amat, quàm tu teipſum, & qui tibi fauebit, quando, vt ſanctus euadas, pateris aduerſitates. *Congrega cor tuum in ſanctitate eius.* Hic ſit tuarum rationum ac curarum finis: Deus pater meus eſt, & pater nemo melior illo Deus potens eſt, & omnipotens: Deus ſanctus eſt, & infinitè ſanctus, ac proinde mecum aget, vt pater bonus, ſanctus, potens, qui dum filium videt neceſſitate obrutum, idque honeſtam ob cauſam, aut ob eius impletum præceptum, non ei deeſt, etiam ſi bolum ori ſuo ſubtraheret.

Non tibi deerit Deus, ſicut nec diſcipulis defuit, quando enim apertiori & triſtiori moleſtia exanimabantur, illis apparet, accedit, ſolatur, dicens: *Ego ſum, nolite timere.* His verbis Petrum animauit, vt verbo ſuo nixus maris procellis intrepidus ſe committeret; & jam ſubmergendum cunctis videntibus ſuſtentat, accurrit, dexteram extendit. Et quid minus agere eum decebat, dum videt Petrum, vt ſuo obediret præcepto, ſe pelago immittentem? Gradu tutiſſimo ambulat S. Apoſtolus: nam licet dum audit id quod Christus omnibus dixerat, *Nolite timere. Ego ſum.* Se præcipitem Oceano dederit, vt ad Christum accederet, ardentiſſimæ fidei ſuæ & charitati ſatisfaciens, qua judicabat, jam mille annos effluxiſſe, quibus magiſtro ſuo abfuerat, nec eum viderat. D. Hier. Tom. 6. & Math. 14. 31. *Ardentiſſimo fidei ardore,* (inquit D. Hieronymus) Nec voluit tamen, nec auſus eſt ſe mari committere, niſi præcedente præcepto: quocirca ait. *Domine, ſi tu es, iube me venire ad te ſuper aquas,* Præcipe mihi, Domine, vt me mari tradam. Ardentiſſima Petri fides, qui credit, non tantum Magiſtrum, vt verum Deum, propria poſſe virtute maris fluctibus inambulare tutiſſimè, verùm & aliis quibuſlibet, dare virtutem Oceani vndas, firmo veſtigio percalcandi. *Eodem fidei ardore, quo ſemper, credit ſe poſſe facere per voluntatem Magiſtri, quod ille poterat per naturam* Verumtamen vnum verbum o S. Apoſtole: quid neceſſe eſt, ipſe tibi hoc iniungat? An non ſufficit eum tuis oculis videre præſentem!

An tibi vires deſunt, vt propria te virtute mari committas? Duas habuit rationes, vt hoc diceret. Prima, voluit D. Petrus examinare, num qui illis loquebatur, verè Dominus eſſet, aut phantaſma, vel ſpiritus illis adparens, pro vt ſibi imaginabantur. Nouerat D. Apoſtolus altiſſimæ Theologiæ doctrinam: ſolum eſſe Deum, qui poteſtate vigeat, vt efficaciter determinet noſtram voluntatem ad res magnas, & heroicos actus virtutum, quocirca ſuam attendens timidam, & ad hoc minimè determinatam, ſciebat, quod qui illam conſtanti & fida reſolutione determinaret & cum effectu, ad opus tam inſolitum, tam viuæ fidei, vt eſt diuino fretum auxilio ſe maris vndis injicere, verus eſſet Deus nec alius; & quaſi diceret. In hoc Domine cognoſcam, te eſſe, ſi te mihi præcipiente, vt me pelago committam ad te venturum: ſenſero in me determinatam meam voluntatem, & fiducia cor meum ſtabilitum; quia ad hoc opus nulla valet creata virtus phantaſmatis, vel ſpiritus ſiue boni, ſiue mali. Secunda ratio eſt: magis ad rem noſtram. Petrus non auſus eſt ſe vndis injicere, niſi præuio Domini præcepto: ſciebat enim quod ſi ſe fluctibus ingereret, & hoc ex Dei præcepto: tutiſſimum ſibi haberet Dei auxilium, qui potentiſſima ſua manu accurreret, vt eum ſaluum & turbinibus educat incolumem.

Hoc quoque ſit tibi compertum, quod ſi, vt Dei præceptis obedias, vndis innatares quàm certiſſimè ſubmergendus, nihilominus ſecuriſſimum eius diuinum experieris auxilium. Et ita D. Petrus expertus eſt, experti ſunt & alii Apoſtoli, qui nauim aſcenderunt, ex eius præcepto, ac proinde illis accurrit, turbulentiſſimæ tempeſtatis hora, accedit ait: *Ego ſum, nolite timere.* Quo verbo cunctos ſolatur, vires addit deperditas, cum illis aſcendit nauim, ſedat tempeſtatem, adducit tranquillitatem perfectam, & momento temporis, ad portum inducit optatiſſimum, virtute ſuæ omnipotentiæ.

Et

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Et hoc nouum patet miraculum, quod Deus efficit, nam eius ſubſidio tempeſtas, laborque qui nos exhauriebat, terminatur, animam ſolatur, pacem adducit in hac vita per gratiam, quò nos conducat ad gloriæ portum optatiſſimum, Amen.

SVMMARIVM

HOMILIÆ QVARTÆ SEQVENTIS.

OStendit Euangelium, eo ipſo, quo quis ſe Dei diſponit obſequio acce-
a §. 1. dere diabolum ei bellum illaturum *a*. Tantò neruoſius quantò quis
b §. 2. diligentius conatur euadere in virum ſanctum *b*. Vt nobis Chriſtus
addat vires & animos, prodit hodie cum illo in arenam,& ei vires con-
c §. 3. fringit, vt iam prœlium noſtrum ſit cum infirmo inimico *c*. Diuina
nobis præſcribit documenta, vt in tentationibus ſuperiores euadamus, ſupponendo,
d §. 4. 5. quòd nos ipſos illis non ingeramus *d*. Primum: docet nos, quibus eum armis vin-
e §. 6. camus: quæ ſunt duplicis generis: primò, ex parte Dei: eius ſcilicet fauor & gratia
f §. 7. *e*. Secundò, ex parte noſtra, nimirum ieiunium & opera ſancta *f*. Et nominatim
magna vigilantia, quâ ſimus excitati: eo quòd hoſtis noſter ſemper ſit in inſidiis, vt
g §. 8. nos confundat *g*. Et vniuſcuiuſque perpendit ſedulus affectus, vt per eoſdem oppu-
h §. 9. gnet *h*. **Secundum**: vt dum accedit diabolus proponens nobis panis defectum, ocu-
i §. 10. los in Dei potentiam conijciamus *i*. Tertium: vt attentè conſideremus, hoſtem no-
k §. 11, 12 ſtrum omnes ſuas habere vires in ſola lingua *k*. Et quod argumentetur, vt indoctus
l §. 13. Aſtrologus. Quartum: eius promiſſa eſſe mendacia *l*. Quintum: quod ſi clara nos
inuadat tentatione: hoc verbo (*Vade Satana*) eum repellamus.

§. 1. *Eo ipſo quo quis ſe ad Dei diſponit, obſequium, diadolus accedit, vt eum bello laceſſat: inſtar illius lateris, de quo Dominus ad Ezechielem, & velut alter Pharao Iſraelitas perſequitur.*

§. 2. *Impugnat Satan Sanctos, vt pirata naues diuitiis onuſtiores, vacuas vileſque deſpiciens.*

§. 3. *Congreditur, Chriſtus, vera Aquila cum ſerpente, vt eum nobis confringat, proinde eius victoria noſtra eſt, & modo eum ſancti non timent.*

§. 4. Ductus eſt. *Ad tentationes ductus eſt Chriſtus donis Spiritus S. cuius opera omnibus ſunt rationibus ſuperiora, iuxta Theologiæ diſciplinam.*

§. 5. *Quicumque ſe temerariè tentationibus ingeſſerit: proſternetur cum Dauide, quem vero Deus ad illas adduxerit, victor euadet cum Ioſeph.*

§. 6. A Spiritu. *Prima contra diabolum arma defenſiua, eſt Spiritus S. gratia: quâ ſuperantur dracones, ſine qua muſcæ vincunt.*

§. 7. Cum ieiunaſſet. *Neceſſarium quoque eſt ieiunium, quod diabolum proſternit, vt Eleazar elephantem.*

§. 8. Accedens tentator: *Sine miraculo, ieiunium multis poteſt diebus protrahi. Accedit tentator ex ſuo munere talis, quem Dauid deſcripſit; & oculos requirimus Ezechielis.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN